

**KINDERVERSORGERS SE EMOSIONELE BELEWENISSE EN HANTERING
VAN KONTAKGRENSTERINGS: 'N BESKRYWENDE STUDIE**

deur

DEBRO VAN WYNGAARD

voorgelê ter gedeeltelike vervulling van die vereistes
vir die graad

**MAGISTER DIACONIOLOGIAE
(SPELTERAPIE-RIGTING)**

aan die

UNIVERSITEIT VAN SUID-AFRIKA

STUDIELEIER: Dr. Munita Dunn

November 2009

Ek dra hierdie verhandeling op aan my liewe skoonma, Ma Brenda, wat na Jesus toe is voordat sy die eindproduk van hierdie verhandeling kon sien:

“Ma het geweet wat dit vereis om in ‘n inrigting te werk en Ma se passie het my altyd verbaas. Ek weet Ma is nou gelukkig en vry van alle seer en swaarkry. Ek bly steeds baie lief vir Ma, al is dit net in my gedagtes en in my hart.”

VERKLARING

Studentenommer: 4187-814-0

Ek verklaar hiermee dat, **Kinderversorgers se emosionele belewenisse en hantering van kontakgrensversteurings: 'n beskrywende studie**, my eie werk is. Alle bronne wat ek gebruik of aangehaal het is deur middel van volledige verwysings aangedui en erken. Dit is 'n verhandeling van beperkte omvang en moet as sodanig beskou word.

.....

Debro van Wyngaard

.....

Datum

BEDANKINGS:

- **Liewe Jesus, hier is my gebed vir U:**

Liewe Jesus

*Ek wil vir u dankie sê
dat ek nie van my beperkte krag afhanklik was om hierdie verhandeling te kon doen
nie en dat ek ook nie van beperkte krag afhanklik is om te wees wat u bedoel het
ek moet wees nie,
maar dat ek op u Goddelike almag kon steun en steeds mag steun.
Dankie vir u Gees wat my in die waarheid lei.*

*Ek is BAIE lief vir u.
Amen*

- **My man, David :** Bok, baie dankie dat jy my toegelaat het om hierdie studie aan te pak toe jy daar ver in Soedan was. Dankie dat jy my ondersteun het, wanneer ek moedeloos geraak het en soms 'n lekker koppie tee aangedra het. Baie dankie dat jy my lief het en daar is vir my. Waardeer jou baie en ek lief jou tonne.
- **My seuntjie, Schalk:** Dankie dat Mamma ons speel tye so bietjie korter kon maak en dankie vir al die drukkie en soentjies voor die rekenaar. Dankie dat jy so groot yster is! Mamma lief jou baie.
- **My ouers, George en Karin Koch :** Sjoue, woorde kan nie genoeg wees nie! Dankie dat Pappa en Mamma my altyd ondersteun, maak nie saak wat ek in my lewe aanpak nie. Dankie vir die aanleer van goeie waardes en norme en vir wonderlike ouers. Dankie dat ek altyd uit die put van bodemlose liefde kon drink. Ek is regtig bevoorreg om Pappa en Mamma te mag hê.
- **My sussie, Oriënka Helferscee :** Jy sal nooit weet hoeveel dit vir my beteken het as jy by my kom kuier het en elke hoofstuk deurgegaan het vir "spell checks" nie. Dankie dat jy my moed ingepraat het en my ewe geduldig gehelp het as my tegnologiese vaardighede my in die steek gelaat het. Jy is die heelbeste sussie in die hele wêreld en ek is baie lief vir jou.

- **My mentor, Dr. Munita Dunn:** Dankie dat jy so geduldig met my was en my bygestaan het met hierdie verhandeling. Jy het geen idee hoeveel jy vir my beteken het nie, veral jou subtiele kommentaar wanneer ek iets nie mooi verduidelik het nie. Dankie dat jy my soveel moed ingespraak het, veral met die opskryf van die empiriese gegewens. Ek waardeer jou regtig baie!!
- **My kollega, Marie Otto:** Dat my en jou paaie gekruis het in 2007 was sekerlik die beste ding in my professionele loopbaan. Jou passie vir die kinders waarmee jy werk, verstom my elke keer. Dankie dat jy 'n wonderlike mentor is en my so spesiaal laat voel. Jy is een uit 'n duisend terapeute en dis voorwaar vir my 'n groot voorreg om deel uit te maak van jou praktyk.
- **Colin Hasses:** Baie dankie dat julle my die geleentheid gegun het om hierdie studie by julle kinder-en jeugsorgsentrum te kon uitvoer. Dankie dat julle altyd so vrygewig en my goedgesind was. Dit is voorwaar 'n voorreg om steeds na my studies deel van julle multidissiplinêre span te wees.
- **Die agt kinderversorgers van die plattelandse kinder-en jeugsorgsentrum waar ek my navorsing gedoen het:** Sonder julle sou hierdie studie nooit moontlik gewees het nie. Dankie dat julle my vertrou het om julle emosionele belewenisse met my te deel. Ek haal my hoed af vir julle groot taak in die kindershuis. Glo in julleself en gryp elke geleentheid aan! Siyabonga Mama's.
- **Tannie Marti Gerber:** Baie dankie dat Tannie die groot taak aangedurf het om die taalversorging van my verhandeling te doen. Waardeer dit opreg.

OPSOMMING

KINDERVERSORGERS SE EMOSIONELE BELEWENISSE EN HANTERING VAN KONTAKGRENSTERINGS: 'N BESKRYWENDE STUDIE

Kinders in kinderhuise maak dikwels gebruik van spesifieke gedrag - wat in Gestalt teorie as **kontakgrensterings** gedefinieer word - as gevolg van hul intense emosionele behoeftes, maar ook om hulself te beskerm of te laat geld in hul huidige omgewing.

Die oorhoofse doel van die kwalitatiewe, toegepaste studie was om die **emosionele belewenisse en hantering** van die **kinderversorgers** van 'n plattelandse kinder-en jeugsorgsentrum in Mpumalanga ten opsigte van kontakgrensterings by die kinders in die kinderhuis te verken en te beskryf. Daar is semi-gestruktureerde onderhoude met agt kinderversorgers gevoer.

In die uitvoering van die studie het dit duidelik geword dat die kinderversorgers onvoldoende kennis en insig het rakende kontakgrensterings en die hantering daarvan. Die navorser het tot die gevolgtrekking gekom dat die bestuur van kinderhuise moet verseker dat die opleiding en ondersteuning wat die kinderversorgers ontvang, die kinderversorgers se behoeftes hanteer om sodoende te verhoed dat uitbranding plaasvind. Aanbevelings wat van waarde kan wees ten opsigte van die kinderversorgers se hanteringsvaardighede en emosionele belewenisse is gemaak.

Sleutelwoorde: kontak, kontakgrensterings, kind in die kinderhuis, kinderversorger

SUMMARY

THE CHILD CARE WORKER'S EMOTIONAL EXPERIENCE AND MANAGEMENT OF CONTACT BOUNDARY DISTURBANCES: A DESCRIPTIVE STUDY

Children in children's homes often make use of specific behaviour - defined as **contact boundary disturbances** in Gestalt theory - as a result of their intense emotional needs, but also to protect themselves or to be assertive in their current environment.

This qualitative, applied study aimed to determine and describe the way the child care workers of a rural child and youth care centre **manage and experience** the contact boundary disturbances of children in the children's home. Semi-structured interviews were conducted with eight child care workers.

In conducting the study, the researcher found that the child care workers had inadequate knowledge and insight regarding contact boundary disturbances and how to handle it. It was concluded that the management of children's homes must ensure that training and support are provided to child care workers so that their needs are addressed in order to prevent burnout. Recommendations that will be valuable with respect to the handling skills and emotional experiences of child care workers were made.

Keywords: contact, contact boundary disturbances, child in the children's home, child care worker

INHOUDSOPGAWE

HOOFSTUK 1 ALGEMENE INLEIDING EN UITEENSETTING VAN DIE STUDIE
--

1.1	INLEIDING	1
1.2	PROBLEEM EN RASIONAAL VIR DIE STUDIE	3
1.2.1	Motivering vir die keuse van die onderwerp en probleem- formulering	3
1.2.2	Doel en doelwitte	8
1.2.3	Navorsingsvraag vir die studie	10
1.3	NAVORSINGSBENADERING	10
1.3.1	Kwalitatiewe navorsingsbenadering	10
1.3.2	Soort navorsing	12
1.3.3	Navorsingstrategie	14
1.4	NAVORSINGSMETODOLOGIE	15
1.4.1	Navorsingsprosedure en werkswyse	15
1.4.1.1	Die keuse van 'n paradigma en die plek en rol van literatuur in studie	16
1.4.1.2	Metodes waarop die inligting ingesamel en ontleed is	17
1.4.1.3	Universum, afbakening van die steekproef en die wyse van steekproefneming	18
1.4.1.4	Prosessering en analisering van data	20
1.4.2	Die wyse waarop die literatuuroorsig in hierdie navorsing gedoen is	22
1.5	ETIESE ASPEKTE	24

1.6	GELDIGHEID VAN DIE STUDIE	26
1.7	DEFINISIES VAN HOOFKONSEPTE	28
1.7.1	Kontak	28
1.7.2	Kontakgrensversteuring	28
1.7.3	Kinderversorgers	30
1.7.4	Kind in die kindershuis	30
1.8	HOOFSTUKINDELING	32
1.9	SAMEVATTING	33

HOOFSTUK 2 LITERATUUROORSIG
--

2.1	INLEIDING	35
2.2	KINDER-EN JEUGSORGSENTRUMS	36
2.2.1	Kindershuise as kinder-en jeugsorgsentrum	37
2.2.1.1	'n Plattelandse kinder-en jeugsorgsentrum in Mpumalanga	38
2.3	DIE KIND IN DIE KINDERSHUIS	40
2.3.1	Redes waarom kinders opgeneem word in 'n kindershuis	41
2.3.2	Statistiek rakende Suid-Afrikaanse kinders in kindershuise	44
2.3.2.1	Neonatale fase, babajare en kleuters	44
2.3.2.2	Middelkinderjare	46
2.3.2.3	Adolessensie	48
2.4	DIE KINDERVERSORGER	50
2.4.1	Definisie van die term kinderversorger	50
2.4.2	Take en verantwoordelikhede van die kinderversorger	51

2.4.3	Karaktereienskappe van die kinderversorger	55
2.4.4	Opleiding van die kinderversorger	57
2.4.5	Belewenisse en hanteringsvaardighede van die kinderversorger	59
2.5	GESTALT-TERAPEUTIESE BENADERING	62
2.5.1	Historiese agtergrond van Gestalt-terapie	63
2.5.2	Teoretiese konsepte binne die Gestalt-terapeutiese benadering	66
2.5.2.1	Kontak	66
2.5.2.2	Kontakgrensversteurings	69
2.5.2.2.1	Introjeksie	73
2.5.2.2.2	Projeksie	74
2.5.2.2.3	Samevloeiing	75
2.5.2.2.4	Retrofleksie	76
2.5.2.2.5	Defleksie	77
2.5.2.2.6	Desensitasie	78
2.5.2.2.7	Egoïsme	80
2.6	SAMEVATTING	80

HOOFSTUK 3 EMPIRIESE ONDERSOEK EN NAVORSINGSBEVINDINGE

3.1	INLEIDING	82
3.2	NAVORSINGSPROSEDURE	82
3.2.1	Probleemstelling	83
3.2.2	Navorsingsbenadering	83
3.2.3	Navorsingstrategie	85
3.2.4	Seleksie van deelnemers	86

3.3	METODES VAN DATA-INSAMELING	87
3.3.1	Semi-gestruktureerde onderhoude met die kinderversorgers	87
3.3.2	Fokusgroepbespreking	89
3.4	GELDIGHEID VAN DIE STUDIE	89
3.5	PROSESSERING EN ANALISERING VAN DIE EMPIRIESE DATA	91
3.5.1	Bepanning om die data in te samel	91
3.5.2	Die insameling van die data en die uitvoer van 'n voorlopige analise	92
3.5.3	Organisering en voorbereiding van die versamelde data	92
3.5.4	Die deurlees van die versamelde data	93
3.5.5	Generering van kategorieë, temas en patrone vir temas	93
3.5.6	Kodifisering van die data	93
3.5.7	Soeke na alternatiewe verduidelikings	94
3.5.8	Interpretasie van die data deur middel van die navorsings- verslag	94
3.6	BESPREKING VAN DIE KWALITATIEWE BEVINDINGE	94
3.6.1	HOOFTEMA 1: Agtergrond, ervaring en kwalifikasies	96
3.6.1.1	Deelnemer A	96
3.6.1.2	Deelnemer B	97
3.6.1.3	Deelnemer C	97
3.6.1.4	Deelnemer D	98
3.6.1.5	Deelnemer E	98
3.6.1.6	Deelnemer F	98
3.6.1.7	Deelnemer G	99
3.6.1.8	Deelnemer H	99
3.6.2	HOOFTEMA 2: Verantwoordelikhede en take	100
3.6.2.1	Subtema 1: Fisiese ontwikkeling	101

3.6.2.2	Subtema 2: Opvoedkundige ontwikkeling	102
3.6.2.3	Subtema 3: Huishoudelike en skolastiese take	103
3.6.3	HOOFTEMA 3: Belewenis rakende die kind in die kinderhuis	104
3.6.3.1	Subtema 1: Verantwoordelike en veeleisende taak	106
3.6.3.2	Subtema 2: Positiewe belewenis	108
3.6.3.3	Subtema 3: Negatiewe belewenis	114
3.6.4	HOOFTEMA 4: Hanteringsvaardighede rakende die kind in die kinderhuis wat kontakgrensversteurings openbaar	119
3.6.4.1	Subtema 1: Gedrag wat beskou word as kontakgrensversteurings	120
3.6.4.2	Subtema 2: Aggressie as hanteringswyse	124
3.6.4.3	Subtema 3: Ignorering as hanteringswyse	124
3.6.4.4	Subtema 4: Stilswye as hanteringswyse	125
3.6.4.5	Subtema 5: Gekombineerde hanteringswyse	126
3.6.4.6	Subtema 6: Onttrekking as hanteringswyse	126
3.6.4.7	Subtema 7: Ondersteuning as hanteringswyse	127
3.6.5	HOOFTEMA 5: Die hanteringsraamwerk	128
3.6.5.1	Subtema 1: Positiewe verhoudings	129
3.6.5.2	Subtema 2: Verbale kommunikasie	131
3.6.5.3	Subtema 3: Agtergrondinligting rakende die redes vir opname in 'n kinderhuis	133
3.6.6	HOOFTEMA 6: Ondersteuningsnetwerk	135
3.6.6.1	Subtema 1: Positiewe belewenis van huidige spanwerk	135
3.6.6.2	Subtema 2: Negatiewe belewenis van huidige spanwerk	137
3.6.6.3	Subtema 3: Ambivalente belewenis van huidige spanwerk	137
3.6.7	HOOFTEMA 7: Behoeftes	139
3.7	SAMEVATTING	143

HOOFSTUK 4		
ALGEMENE SAMEVATTING, GEVOLGTREKKING EN AANBEVELINGS		

4.1	INLEIDING	144
4.2	GEVOLGTREKKING RAKENDE DIE NAVORSINGS- VRAAG VAN DIE STUDIE	144
4.3	GEVOLGTREKKING RAKENDE DIE DOEL EN DOEL- WITTE VAN DIE STUDIE	145
4.3.1	Doelwit 1	145
4.3.2	Doelwit 2	146
4.3.3	Doelwit 3	146
4.3.4	Doelwit 4	147
4.4	GEVOLGTREKKINGS RAKENDE DIE NAVORSINGS- BEVINDINGE	148
4.4.1	HOOFTHEMA 1: Agtergrond, ervaring en kwalifikasies	148
4.4.2	HOOFTEMA 2: Verantwoordelikhede en take	149
4.4.3	HOOFTEMA 3: Belewens rakende die kind in die kinder- huis	150
4.4.4	HOOFTEMA 4: Hanteringsvaardighede rakende die kind in die kindershuis wat kontakgrensversteurings openbaar	151
4.4.5	HOOFTEMA 5: Die hanteringsraamwerk	152
4.4.6	HOOFTEMA 6: Ondersteuningsnetwerk	153
4.4.7	HOOFTEMA 7: Behoeftes	154
4.5	AANBEVELINGS RAKENDE DIE NAVORSINGSTUDIE	154
4.5.1	Emosionele belewens en hanteringsvaardighede	155
4.5.2	Opleiding	155
4.5.3	Algemene funksionering binne die kindershuisopset	156

4.6	LEEMTES IN DIE STUDIE EN VERDERE NAVORSINGS- MOONTLIKHEDE	157
4.7	SAMEVATTING	158
	BRONNELYS	160
	FIGURE	172
	BYLAES	173
BYLAE A	Toestemming van 'n plattelandse kinder-en jeugsorgsentrum vir die onderneming van die studie	173
BYLAE B	Ingeligte toestemmingsvorme van die deelnemers en kontrak van vertroulikheid	174
BYLAE C	Semi-gestruktureerde onderhoude met die kinderversorgers	177

HOOFSTUK 1

Algemene inleiding en uiteensetting van die studie

1.1. INLEIDING

Kinders in die een-en-twintigste eeu word al hoe meer beïnvloed deur negatiewe omstandighede waarmee hul gekonfronteer word, waarvan verlies en trauma, verwaarlosing binne die gesin van herkoms, armoede, werkloosheid, emosionele, fisieke en seksuele misbruik slegs 'n paar voorbeelde is. Die bogenoemde omstandighede is dikwels buite die kinders se beheer en nie in hul beste belang nie. Dit bring mee dat eksterne hulp benodig word om die kinders te beveilig en lei daartoe dat hul uit hul primêre versorgingsposisie verwyder word en in 'n alternatiewe versorgingsposisie geplaas word (Milligan & Stevens, 2006:9; SAVF, 1999:1-1).

Milligan en Stevens (2006:9) noem dat kinders weens 'n verskeidenheid omstandighede en redes in 'n alternatiewe versorgingsposisie opgeneem kan word. Die outeurs beklemtoon dat verwaarlosing en misbruik binne die ouerhuis van die belangrikste faktore is wat in ag geneem moet word, aangesien dit die kind se ontwikkeling en funksionering op alle domeine affekteer. Collins (2005:340) noem dat mishandeling en verwaarlosing ook dikwels lei tot emosionele skade wat die kind se funksionering kan rem. Kinders kan ook in alternatiewe sorg geplaas word as gevolg van die risiko wat hul vir hulself is, deurdat hul gedrag openbaar wat nie deur die ouers hanteer kan word nie, weier om skool by te woon of selfs betrokke is by kriminele oortredings.

Vir sommige kinders is 'n kinderhuisplasing die enigste alternatiewe versorgingsposisie aangesien daar geen ander alternatiewe plasing soos byvoorbeeld die inwoning by familie, pleegsorg, familiepleegsorg of aanneming beskikbaar is nie (Kilpatrick, 2006:69).

Die kinderversorger is die persoon wat in die kind se primêre versorgingsbehoefte moet voorsien binne die kinderhuisopset, maar moet ook 'n geborge en betekenisvolle verhouding met die kind in die kinderhuis bou. Indien genoemde verhouding kan ontwikkel, stel dit die kinderversorger in staat om met die kind kontak te maak binne sy* bestaande verwysingsraamwerk. Hierdie verhouding word gebou in die kind se leefwêreld en die alledaagse kontak wat daar bestaan tussen die kinderversorger en die kind (Phelan, 2008:3).

Kontakmaking is 'n basiese proses waar die kind besluit om kontak te maak of andersyds te onttrek van sy omgewingsveld ten einde sy behoeftes te bevredig. Deur kontak word gevoelens en gedagtes van die kind uitgeruil met die omgewing deur middel van sy sintuie. Die kind se omgewingsveld word onderskei deur kontakgrense wat die kind van die omgewing skei, om sodoende die kind toe te laat om sy eie identiteit te besit. 'n Kontakgrens het twee funksies: dit verbind mense met mekaar, maar hou ook 'n mate van afstand tussen mense. Met kontakmaking word die omgewing gebruik om behoeftes te bevredig (Blom, 2006:29; Yontef, 1993:200).

'n Kind verbreek kontak met sy omgewingsveld wanneer hy deur omstandighede of emosies gekonfronteer word wat vir hom op daardie stadium te moeilik is om te hanteer. Kontakgrensversteurings of neuroses soos dit gebruik word in Gestalt-teorie, kan gesien word as die proses wat die kind gebruik om sy behoeftes te bevredig. Die proses word egter gekenmerk deurdat die kind nie in staat is om 'n toepaslike bewuswording te openbaar ten opsigte van sy omgewingsveld nie, wat meebring dat hy nie langer op sy ware behoeftes kan of wil reageer nie. Hierdie ware behoeftes kan soms deur middel van onvanpaste wyses bevredig word ten einde 'n balans in sy lewe te bewerkstellig (Blom, 2006:31).

* Binne die konteks van die studie word manlike terme gebruik om lomp stelwyses te vermy en nie om diskriminerende onderskeid tussen geslagte te maak nie

Kinders maak gebruik van spesifieke gedrag in 'n poging om hulself te beskerm, aangesien die omgewing dikwels faal om in hul behoeftes te voldoen (Oaklander, 1988:57). Kinders in kinderhuise se dikwels komplekse, sosiale, gedrags- en emosionele behoeftes maak van hul 'n kwesbare groep ten opsigte van optimale funksionering in die samelewing.

Die kinderversorgers is verantwoordelik om die kinders in die kinderhuis se basiese behoeftes te vervul en ook die kinders op emosionele en sosiale vlak te ondersteun. Die kinderhuispersoneel vind dit moeilik om vir hierdie kinders goeie toekomsmoontlikhede of –geleenthede te bied, weens die uitdagende aard van die kinders se gedrag asook weens die beperkte keuses rakende plasingmoontlikhede (Kilpatrick, 2006:70; SAVF, 1999:8-1).

Daar word dikwels vrae rakende kinders en hul gedrag gevra in die multidissiplinêre spanverband van 'n kinderhuis: Waarom is sommige kinders teruggetrokke en onttrek hulself van hul portuurgroep? Waarom is 'n kind stil in 'n groepsopset maar spontaan in 'n individuele opset? Waarom is kinders soms uitdagend en aggressief teenoor ander? Waarom kan 'n kind vrolik wees nadat 'n tragiese gebeurtenis plaasgevind het? Waarom het sommige kinders min persoonlike grense en dwing hul dan aan ander op? Die vraag ontstaan dus waarom hierdie gedrag by kinders in kinderhuise manifesteer en hoe die kinderversorgers dit beleef en hanteer binne die kinderhuisopset (Iwaniec, 2006:6).

1.2. PROBLEEM EN RASIONAAL VIR DIE STUDIE

1.2.1 Motivering vir die keuse van die onderwerp en probleem-formulering

Aldgate (2006:17) noem dat kinders wat in kinderhuise geplaas word, gewone kinders is met dieselfde ontwikkelingsbehoefte as ander kinders, maar in

buitengewone omstandighede is wat vereis dat hul besondere, innerlike hulpbronne benodig ten einde te oorleef. Kinders in kinderhuise, het spesifieke emosionele behoeftes, aangesien hul soms blootgestel word aan omstandighede wat buite hul beheer is en dit het 'n definitiewe impak op hul groei en ontwikkeling (SAVF, 1999:8-1).

Alhoewel kinders die natuurlike vermoë het om te herstel bestaan die moontlikheid dat hul lewens radikaal kan verander weens omstandighede waaraan hul daaglik blootgestel word (Ferreira & Read, 2006:181). Die kind se kontakmakingsproses met sy omgewingsveld lei dikwels skade, aangesien die kind se behoeftes nie deur die omgewing of medemens vervul word nie. Die kind maak dus gevolglik gebruik van kontakgrensversteurings ten einde homself te beskerm of te laat geld in sy huidige omgewing (Blom, 2006:31, Oaklander, 1988:57).

Die navorser meen dat as gevolg van 'n kind se verwydering uit sy primêre versorgingsposisie en plasing in 'n alternatiewe versorgingsposisie (soos in 'n kinderhuis), die kind in die kinderhuis soms intense emosionele behoeftes openbaar wat spesifieke vaardighede, insette en hantering van kinderversorgers verlang.

Die navorser is 'n geregistreerde maatskaplike werker in privaatpraktyk. Sy is betrokke by 'n plattelandse kinder-en jeugsorgsentrum, 'n kinderhuis in Mpumalanga deurdat sy die kinders in 'n terapeutiese proses betrek en emosioneel ondersteun. In die navorser se betrokkenheid by die bogenoemde kinderhuis was dit opvallend om waar te neem hoe die kinders woonagtig in die bogenoemde kinderhuis, se behoeftes en belewenisse presenteer in spesifieke gedrag ten einde hul self te beskerm of te laat geld in hul huidige omgewing.

Wanneer daar gekyk word na die spesifieke gedrag wat kinders in kinderhuise vertoon kan van die volgende uitgelig word as voorbeelde (Blom, 2006:28; SAVF, 1999:8-8):

- aggressiewe gedrag (Waar die kind huil, vloek, slaan, skree, stamp, slaan en ander kinders afknou.),
- onttrekking (Hierdie kinders het die begeerte om alleen te wees en hul te onttrek van maats en volwassenes.),
- inskiklikheid (Die kind is bang om van ander te verskil of sy opinie te lug, hy kla en huil dikwels.),
- regressiewe gedrag (Wanneer die kind terug beweeg na 'n vroeëre ontwikkelingsfase en gehelp moet word met take wat hy wel in staat is om self te doen, aangesien hy nie die egokragte het om op impulse te reageer in ooreenstemming met sy huidige ontwikkelingsfase nie [SAVF, 1999:8-8]. Gedrag soos enurese, enkoprese en die gebruik van babataal kan voorkom.),
- psigosomatiese simptome van siektes (Wanneer 'n kind herhaaldelik 'n boodskap ontvang dat hy nie sy behoefte op 'n spesifieke wyse kan uitdruk nie, kan die kind moontlik hierdie behoefte onderdruk [Blom, 2006:28]. Dit kan lei tot die ontwikkeling van psigosomatiese simptome wat voorkom in die vorm van fisiese probleme, siektes of ongesteldhede by die kind, soos maagpyn.)

Die kinderversorgers beskryf dikwels die bogenoemde gedrag as stout, ongehoorsaam, onbeheerbaar, aandagsoekend ensomeer. Die navorser het ook bewus geraak van die kinders se belewenis van hul kinderversorgers se hanteringsvermoë. Dit volg in reaksie op haar terapeutiese inskakeling by die kinders in die kinderhuis.

Binne die Gestalt-teorie kan die bogenoemde gedrag van kinders verwys na 'n meer tentatiewe term: naamlik kontakgrensversteurings. Oaklander (soos

aangehaal in Blom, 2006:31) noem die volgende wanneer daar verwys word na kontakgrensversteurings by kinders:

“The child, in his quest for survival, will inhibit, block, repress, and restrict various aspects of the organism: the senses, the body, the emotions, the intellect. These restrictions become contact boundary disturbances and cause interruptions of the natural, healthy process of organismic self-regulation.”

Die navorser stem saam met Blom (2006:31) dat die kind gebruik maak van kontakgrensversteurings om ‘n balans te bewerkstellig ten einde sy emosionele behoeftes te vervul, al is die bevrediging van die behoefte soms op ‘n onvanpaste wyse.

Die navorser stem saam met Bertolino en Thompson (1999:169) dat ‘n kinderversorger se hantering en belewenis van ‘n kind in die kindershuis se gedrag, emosionele ontwikkeling en omstandighede ‘n definitiewe impak het op daardie kind se ontwikkeling en groei en kan daartoe aanleiding gee dat die kind op ‘n spesifieke wyse sal reageer. Die kinderversorgers van die plattelandse kinder-en jeugsorgsentrum se huidige hantering en emosionele belewenis van die kind in die kindershuis, was onbekend aan die navorser. As gevolg van die betrokkenheid by die kinders van die plattelandse kinder-en jeugsorgsentrum en die moontlike impak wat kinderversorgers op die kinders se gedrag kan hê, het die navorser ‘n belangstelling ontwikkel om beter insig te ontwikkel oor die emosionele belewenisse en hantering van die kinderversorgers rakende die kind in die kindershuis se gedrag.

Kinderversorgers in ‘n kindershuis het die verantwoordelike taak om as alternatiewe of substituutouers op te tree vir kinders wat by hul geplaas word. Hierdie kinders stel belangrike en hoë eise aan die personeel werksaam by kindershuise (Farmer & Pollock, 1988:3; SAVF, 1999:8-3).

Op grond van die navorsing se terapeutiese betrokkenheid by kinders in die kinderhuis, blyk dit dat die kinderversorgers dikwels nie weet hoe om die kinders wat in hul sorg is te hanteer nie. Die kinderversorgers van die plattelandse kinder-en jeugsorgsentrum ontvang wel opleiding in basiese kinderversorging volgens die NACCW (National Association for Child Care Workers) se standaarde, maar volgens die navorsing wil dit voorkom asof hierdie opleiding nie die kinderversorger in die hantering van gedrag soos aggressie, teruggetrokkenheid, insiklikheid, projektiewe gedrag, enuresis - om maar net 'n paar te noem - ondersteun nie (HQCC, 2004).

Vanuit die motivering vir hierdie studie het die probleemformulering gevloei. Probleemformulering word gedefinieer as die vaardigheid om spesifieke navorsingsidees rakende 'n onderwerp wat ondersoek wil word, te neem en daardie idees in 'n navorsingsprobleem of -vraag te formuleer (Mouton, 2001:49–51). Fouché en De Vos (2005a:90) noem dat die mees opvallende bronne vir navorsingsonderwerpe, vrae en probleme is wat ontstaan vanuit die daaglikse praktyk van die omgeeprofessie.

'n Navorsingsprobleem kan volgens Henn, Weinstein en Foard (2006:50) gesien word as

“... an intellectual stimulus calling for a response in the form of scientific inquiry.”

In die visuele waarneming van interaksie tussen die kinderversorgers en kinders van die plattelandse kinder-en jeugsorgsentrum, asook die kinders se belewenis van die kinderversorgers soos gerapporteer deur die kinders tydens terapeutiese sessies, kon die volgende probleme geïdentifiseer word:

- As gevolg van die kinders se verwydering uit hul ouerhuis weens 'n legio van redes, het kinders soms intense emosionele behoeftes wat spesifieke fisiese en emosionele vaardighede van kinderversorgers vereis.
- Hierdie behoeftes en belewenisse van die kinders in kinderhuise presenteer soms in gedrag wat deur die kinderversorger beskryf word as ongehoorsaamheid, onbeheerbaarheid, teruggetrokkenheid en aggressiewe gedrag.
- Weens die emosionele belewenisse en hanteringsvaardighede van elke unieke kinderversorger lei die bogenoemde soms daartoe dat daar konflik tussen hierdie kinders en hul versorgers is. Hierdie konflik bring soms mee dat ander behoeftes en probleme binne die kinderhuisopset manifesteer, soos byvoorbeeld wegloop van die kinderhuisperseel, rebelleer teen die huisreëls en gesag van die kinderversorger en gevoelens van frustrasie by die kinders.

Die probleemstelling kon as volg saamgevat word:

Kinders in kinderhuise presenteer met spesifieke gedrag as gevolg van hul intense emosionele behoeftes en kinderversorgers se hanteringsvaardighede speel 'n unieke rol in die hantering van kinders se situasies en aanpassing. Hierdie rol van die kinderversorgers moes ondersoek word ten einde te verseker dat die opleiding en ondersteuning wat die kinderversorgers ontvang hul emosionele belewenisse en hanteringsvaardighede op so 'n wyse hanteer dat moontlike uitbranding verhoed kon word of ander emosionele probleme by die kinderversorgers na vore kom.

1.2.2 Doel en doelwitte

Die doel van 'n ondersoek is die bepaling van wat deur die ondersoek bereik gaan word. Fouché en De Vos (2005b:104) is van mening dat die doel gesien

kan word as die breër, meer abstrakte konsep rakende die uitkoms waarna gewerk word, terwyl doelwitte gesien word as die meer konkrete, meetbare, maklike stappe wat geneem word ten einde die beoogde uitkoms of resultaat te bereik. Fouché en De Vos (2005b:104) omskryf doel en doelwitte as volg:

“... the one (goal, purpose or aim) is the ‘dream’; the other (objective) is the steps one has to take, one by one, realistically at grass-roots level, within a certain time span, in order to attain the dream.”

Die doel van die studie was om die emosionele belewenisse en hantering van die kinderversorgers van ‘n plattelandse kinder-en jeugsorgsentrum in Mpumalanga ten opsigte van kontakgrensversteurings by die kinders in die kinderhuis, te beskryf.

Die doelwitte om die bogenoemde te bereik, was die volgende:

- Om ‘n teoretiese kennisbasis op te stel oor kontakgrensversteurings in die algemeen, die kind in die kinderhuis en die rol, verantwoordelikhede, belewenisse, hanteringsvaardighede en milieu van die kinderversorger binne die kinderhuisopset.
- Om met behulp van semi-gestruktureerde onderhoude met die kinderversorgers van ‘n spesifieke plattelandse kinder-en jeugsorgsentrum in Mpumalanga, te bepaal hoe die versorgers die kinders se gedrag beleef en hanteer.
- Om met behulp van semi-gestruktureerde onderhoude met kundiges op die gebied van kinderhuis-fasiliteite en spel terapie, inligting in te win rakende kontakgrensversteurings by kinders asook kinderversorgers se emosionele belewenisse en hanteringsvaardighede van kinders in kinderhuise.
- Om op grond van die literatuur sowel as die inligting wat deur die navorser ingesamel en geanaliseer word, gevolgtrekkings en aanbevelings te maak

ten einde die kinderversorgers in staat te stel om leemtes in hul hantering van kinders uit die weg te ruim.

1.2.3 Navorsingsvraag vir die studie

In hierdie studie is gebruik gemaak van 'n navorsingsvraag en nie 'n hipotese nie, aangesien die navorser in hierdie studie 'n paar praktiese vrae gehad het rakende die navorsingsonderwerp. Fouché en De Vos (2005b:101) is van mening dat “wat”-vrae gevra word, met ander woorde wat rakende die navorsingsonderwerp ondersoek wil word. 'n Navorsingsvraag help die navorser om op die navorsingsonderwerp te fokus.

Volgens Mouton (2001:53) word die navorsingsprobleem gerig wanneer die navorsingsprobleme geformuleer word in die vorm van vrae. Die navorsingsvraag stel die navorser in staat om te fokus op dit waarna die navorsing lei en wat die verwagte uitkoms kan wees. 'n Navorsingsvraag gee die antwoorde op “wat”-, “hoe”-, “hoeveel”- en “waarom”-vrae.

Die volgende navorsingsvraag het aanleiding tot die ondersoek gegee:

- Hoe hanteer en beleef die kinderversorgers van 'n plattelandse kinder-en jeugsorgsentrum kontakgrensversteurings by die kind in die kinderhuis?

1.3 NAVORSINGSBENADERING

1.3.1 Kwalitatiewe navorsingsbenadering

Navorsing word op twee breë benaderings gebaseer, naamlik kwalitatiewe en kwantitatiewe benaderings. Fouché en Delport (2005a:74) definieer kwantitatiewe benadering as 'n benadering wat objektief is, wat die mens in sy

sosiale wêreld wil toets aan die hand van veranderlikes en wat gemeet word deur syfers en statistiek.

'n Kwalitatiewe benadering verskil van die kwantitatiewe benadering. Fouché en Delport (2005a:75) definieer 'n kwalitatiewe benadering as 'n benadering wat meer subjektief is, wat probeer om die mens binne sy sosiale wêreld te verstaan, interpretasies te maak en is holisties van aard.

Henning, Van Rensburg en Smit (2004:3) is van mening dat 'n kwalitatiewe benadering beskou kan word as 'n studie waar die veranderlikes nie beheer word deur 'n meetinstrument wat vooraf ontwerp is nie. Die veranderlikes word in hul natuurlike vorm waargeneem aangesien dit die vryheid van die veranderlikes asook hul aksies en voorstellings vasvang. Die fenomeen wil verstaan en verduidelik word deur gebruik te maak van die bewyse vanaf data wat ingewin is asook relevante literatuur.

Vir hierdie studie is die kwalitatiewe benadering gevolg aangesien die kinderversorgers van 'n plattelandse kinder-en jeugsorgsentrum in Mpumalanga binne hul sosiale wêreld verstaan wou word. Inligting is ingesamel deur middel van geskrewe of verbale beskrywings om sodoende beter insig oor hul belewenisse en hantering van kontakgrensversteurings by die kind in die bogenoemde kinderhuis te verkry. Nadat hul hanteringsvaardighede en emosionele belewenisse beskryf is, kon die navorser sekere interpretasies maak wat vanuit die kinderversorgers se perspektief ontvang is. Daar is binne die holistiese benadering navorsing gedoen aangesien die geheelbeeld van die kinderversorger ondersoek en beskryf is. Die navorser het nie die kinderversorgers van ander kinderhuise betrek vir hierdie navorsingstudie nie. Die navorser het nie vanuit die kwantitatiewe benadering gewerk nie aangesien die kinderversorgers van 'n plattelandse kinder-en jeugsorgsentrum nie in hul sosiale wêreld gemeet, voorspel of beheer is nie.

1.3.2 Soort navorsing

Die benutting van sosiale navorsing kan vanuit twee oogpunte benader word, naamlik basiese navorsing of toegepaste navorsing. **Basiese navorsing** kan gesien word as navorsing wat beoog om die kennisbasis van 'n dissipline te verbreed, terwyl toegepaste navorsing gesien kan word as navorsing wat beoog om spesifieke probleme op te los. Die navorsers wat op soek is na empiriese waarnemings wat gebruik kan word om teorieë te verfyn of te formuleer, wat meer kennis wil inwin rakende die aard van die sosiale realiteit, nie fokus op die oplos van bestaande probleme in 'n dissipline nie en op soek is na teoretiese resultate, doen dus basiese navorsing. Die navorsers wat kennis wil toepas en aanpas om 'n spesifieke, praktiese probleem binne die praktyk op te los en dus op soek is na praktiese resultate, doen toegepaste navorsing (Fouché & De Vos, 2005b:105; Mouton, 2001:52–53).

Vir die doel van hierdie navorsingstudie is daar gebruik gemaak van basiese navorsing, aangesien hierdie studie gepoog het om die kennisbasis van die professie te verbreed. Basiese en toegepaste navorsing oorvleuel dikwels in die praktyk. Die meeste basiese navorsingsbevindinge – veral in die menslikehulpbronne-area, het praktiese implikasies, terwyl die meeste toegepaste navorsingsbevindinge implikasies het vir die kennisbasis van 'n professie (Fouché & De Vos, 2005b:105-106). Tydens die uitvoer van hierdie studie is die bogenoemde gestaaf. Met hierdie studie is daar gepoog om 'n bydrae te maak tot die kennisbasis van die professie wat moontlik praktiese implikasies kan hê en sodoende spesifieke behoeftes binne die praktyk kan aanspreek. Die spesifieke probleem, die min bestaande kennis rakende die kinderversorgers van 'n plattelandse kinder-en jeugsorgsentrum in Mpumalanga se emosionele belewenisse en hanteringsvaardighede rakende kontakgrensversteurings by kinders in hul sorg, is hanteer deurdat daar gebruik gemaak is van basiese navorsing. Daar is sodoende gepoog om beter insig te ontwikkel oor die emosionele belewenisse en bestaande hanteringsvaardighede

van die kinderversorgers rakende kontakgrensversteurings by kinders. Dit is ook ondersoek en beskryf en die kinderversorgers kon sodoende in staat gestel word om leemtes in hul hantering van kinders te identifiseer. Die navorser het derhalwe verkennende, maar ook beskrywende navorsing gedoen.

Gedurende navorsing kan daar navorsingsvrae ontstaan wat verkennend, beskrywend, verduidelikend, evaluerend en/of korrelerend van aard is. Fouché en De Vos (2005b:106) is van mening dat alhoewel meer as een vraag gevra kan word, daar meestal een tipe navorsingsvraag is wat meer dominant sal wees binne 'n navorsingstudie.

Verkennende navorsing word uitgevoer wanneer die navorser meer inligting rakende 'n situasie, fenomeen, gemeenskap of individu versamel, aangesien daar te min inligting bestaan oor die onderwerp of wanneer die navorser homself wil vereenselwig met die situasie ten einde 'n probleem of hipotese effektief te kan formuleer. “Wat”-vrae word gestel ten einde antwoorde te vind op die onderwerp (Fouché & De Vos, 2005b:106; Mouton, 2001: 53). Die verkennende aard van die navorsingstudie is weergegee in die vraag “Wat is die emosionele belewenisse en hanteringsvaardighede van die kinderversorgers rakende kontakgrensversteurings by die kinders van 'n plattelandse kinder-en jeugsorgsentrum in Mpumalanga?”

Beskrywende navorsing word uitgevoer wanneer daar 'n geheelbeeld van die spesifieke kenmerke van 'n situasie, sosiale omstandighede of verhouding geskep word en fokus op vrae soos “hoe” en “waarom”. In kwalitatiewe navorsingstudies het beskrywende navorsing ten doel om 'n meer intense ondersoek na 'n fenomeen te doen wat sodoende lei tot 'n ryker beskrywing en beter begrip aangaande die fenomeen (Fouché & De Vos, 2005b:106; Mouton, 2001:54). Die beskrywende aard van die navorsingstudie is beklemtoon deurdat daar 'n meer intense ondersoek was wat gelei het tot 'n ryker beskrywing en beter begrip van die kinderversorgers van 'n plattelandse kinder-en

jeugsorgsentrum in Mpumalanga se emosionele belewenisse en hanteringsvaardighede rakende kontakgrensversteurings by kinders. Die noodsaaklikheid om die kinderversorgers te bemagtig sodat leemtes in hul hantering van hierdie kinders se gedrag geïdentifiseer kon word, het duidelik geword. Hierdie inligting is deur middel van gevallestudies ingesamel.

1.3.3 Navorsingstrategie

Volgens Mouton (2001:55) is 'n navorsingontwerp die plan of bloudruk van hoe die navorser poog om 'n studie uit te voer, terwyl Fouché (2005b:268) aanvoer dat daar 'n mate van onnodige verwarring geskep word met die term navorsingsontwerp. Beide outeurs is van mening dat 'n navorsingstrategie tydens die kwalitatiewe studie die ekwivalent is van 'n navorsingsontwerp tydens die kwantitatiewe studie. 'n Navorsingstrategie kan volgens Fouché (2005b:268) gesien word as die opsies wat die kwalitatiewe navorser tot sy beskikking het om sekere fenomene te bestudeer aan die hand van sekere formules wat betrekking het op 'n spesifieke navorsingsdoel.

Wanneer daar besluit word watter navorsingstrategie gebruik moet word, noem Fouché en Delport (2005a:83) dat dit afhang van die volgende: die doel van die studie, die aard van die navorsingsvraag en die vaardighede en hulpbronne wat beskikbaar is aan die navorser. Met die bogenoemde in gedagte, het die navorser gebruik gemaak van gevallestudies as navorsingstrategie.

Creswell (soos aangehaal in Fouché, 2005b:272) en Mabry (2008:214) is van mening dat 'n gevallestudie beskryf kan word as 'n beskrywende of in-diepte analisering van 'n gebonde sisteem (gebind deur tyd en/of plek) of 'n enkele of meervoudige geval(le) oor 'n bepaalde tyd. Volgens Fouché (2005b:272) kan die verkenning en beskrywing van 'n geval plaas vind deur gedetailleerde, in-diepte data-insamelingsmetodes wat verskeie bronne van inligting betrek wat ryk is aan konteks.

Die navorser het die kinderversorgers van 'n plattelandse kinder-en jeugsorgsentrum in Mpumalanga gebruik vir die beskrywende analisering van hierdie gebonde sisteem. Daar is tans agt kinderversorgers werksaam by die genoemde plattelandse kinder-en jeugsorgsentrum en al agt kinderversorgers se emosionele belewenisse en hanteringsvaardighede is beskryf in die studie. Instrumentele gevallestudies is gebruik in hierdie navorsingstudie, aangesien 'n bestaande teorie uitgebrei word of beter insig rakende 'n bepaalde sosiale fenomeen verkry wil word (Fouché, 2005b:272). Die detail van elke onderhoud het deel geword van 'n proses, om die emosionele belewenisse asook die hanteringsvaardighede van kinderversorgers met betrekking tot kontakgrensversteurings by kinders, te beskryf en te ondersoek.

1.4. NAVORSINGSMETODOLOGIE

1.4.1 Navorsingsprosedure en werkswyse

Ten einde 'n geheelbeeld van die navorsingsprosedure en werkswyse van die navorser weer te gee, word die kwalitatiewe navorsingsprosesmodel skematies uitgebeeld, soos voorgestel in Fouché en Delpont (2005a:79), aangesien dit op hierdie navorsing van toepassing was.

FIGUUR 1: Die maatskaplike navorsingsproses (Fouché & Delpont, 2005a:79)

Stappe betrokke in beide kwalitatiewe en kwantitatiewe benaderings

<p style="text-align: center;">Fase 1: Keuse van navorsingsonderwerp Stap 1: Identifisering van navorsingsonderwerp</p>
--

<p style="text-align: center;">Fase 2: Formele formulering Stap 2: Bepaal watter benadering die mees geskikte is vir die navorsing Stap 3: Formulering van navorsingsvraag of -hipotese Stap 4: Opstel van die navorsingsvoorstel</p>
--

Stappe uniek betrokke in die kwalitatiewe benadering

Fase 3: Beplanning

Stap 5: Kies 'n paradigma en die plek van literatuuroorsig

Stap 6: Kies 'n navorsingstrategie

Stap 7: Kies die metodes van inligtinginsameling en -ontleding

Stap 8: Raamwerk vir die ontwikkeling van die steekproef

Fase 4: Implementering

Stap 9: Besluit watter elemente van 'n voorondersoek is van toepassing

Stap 10: Insameling van materiaal, rekords en die literatuuroorsig

Fase 5: Interpretasie en aanbieding

Stap 11: Prosesseer en analiseer data, verifieer bevindinge

Stap 12: Skryf van navorsingsverslag

Fase 1 en 2 word bespreek in hierdie hoofstuk, terwyl fase 3 tot 5 gereflekteer word in hoofstuk 2, 3 en 4. Die prosedures en werkswyses wat gevolg is binne die betrokke studie word meer breedvoerig bespreek.

1.4.1.1 Die keuse van 'n paradigma en die plek en rol van literatuur in studie

Wanneer daar na 'n paradigma verwys word, kan dit gesien word as die navorser se verwysingsraamwerk van waaruit hy die studie sal bestudeer (Henn, Weinstein & Foard, 2006:10). Paradigmas is fundamentele oriëntasies, perspektiewe en lewensieninge wat dikwels nie bevraagteken of empiries getoets word nie (Fouché & Delpont, 2005b:261).

Die navorser het vanuit 'n fenomenologiese perspektief gewerk. Joyce en Sills (soos aangehaal in Graham, 2003:118) noem dat die fenomenologiese benadering poog om individue/verskynsels as gegewens te bestudeer, met ander

woorde net soos hul voorkom, sonder dat eie teorieë of bepaalde sisteme in die verskynsels/individue gesoek word. Daar word ook gepoog om by die individue se belewenisse te bly, met ander woorde “die hier-en-nou” eerder as om ‘n interpretasie van die belewenisse te maak. Die fenomenologiese perspektief is gebaseer op die humanistiese benadering dat individue verstaan moet word binne die konteks waarbinne hulle woon (Corey, 2001:195; Fall, Holden & Marquis, 2004:219; Sills, Fish & Lapworth, 1995:100).

Die literatuuroorsig in die studie was belangrik aangesien dit die navorser bewus maak het van bestaande kennis rakende die navorsingsprobleem en hoe vorige navorsers soortgelyke probleme hanteer het. Die literatuuroorsig het as ‘n riglyn vir die studie gedien (Fouché & Delpont, 2005b:263; Mouton, 2001:87). Plaaslike bronne oor die spesifieke navorsingsonderwerp was beperk, maar internasionale literatuur was wel verkrygbaar. Die navorser het bronne rakende kinderversorgers, die kind in die kinderhuis en kontakgrensversteurings deur middel van ‘n elektroniese soektog geïdentifiseer. Literatuur is vanuit verskillende vakdissiplines (opvoedkunde, sielkunde, maatskaplike werk) geraadpleeg wat bygedra het tot die uitvoerbaarheid van die studie. Nasionale sowel as internasionale bronne is geraadpleeg wat artikels, boeke, proefskrifte en verhandelings ingesluit het. Hoofstuk 2 van die navorsingverslag is ‘n teoretiese literatuuroorsig en is gebruik as ‘n literatuurkontrole vir die empiriese komponent.

1.4.1.2 Metodes waarop inligting ingesamel en ontleed is

Hierdie stap verwys na die beplanning van die veldwerk, met ander woorde waar die navorser besluit hoe data vanaf die objekte betrokke in die studie op ‘n wetenskaplike wyse verkry gaan word. Daar word ook gekyk na die wyses waarop die data ontleed gaan word (Fouché & Delpont, 2005a:83). Semi-gestruktureerde onderhoude word gebruik deur navorsers, ten einde ‘n

gedetailleerde beeld van die deelnemers se persepsies en denkwyses oor 'n spesifieke onderwerp te ontvang (Greeff, 2005:296).

In hierdie navorsing is die volgende metodes gebruik om inligting te versamel:

- Semi-gestruktureerde onderhoude is gevoer met die kinderversorgers van 'n plattelandse kinder-en jeugsorgsentrum in Mpumalanga, ten einde te bepaal hoe hierdie versorgers die kinders in die kindershuis se gedrag beleef en hanteer.
- Fokusgroepbespreking is gevoer met die bogenoemde kinderversorgers, ten einde bykomende empiriese inligting te bekom (Smithson, 2008:357).

Die navorser het ook gebruik gemaak van veldnota's en visuele waarneming ten einde 'n meer volledige beeld te verkry vir die data-insameling (De Leeuw, 2008:317). Fouché en Delpont (2005a:84) meld dat die data verkieslik onmiddellik opgeteken moet word om sodoende akkuraatheid te verseker. Die literatuuroorsig gee ook aanleiding tot die ontwikkeling van 'n raamwerk waar navorsingsbevindinge geïnterpreteer kan word.

1.4.1.3 Universum, afbakening van die steekproef en die wyse van steekproefneming

Kwalitatiewe navorsing vereis dat die data wat ingesamel word ryk is aan beskrywing van persone en plekke. Dit verlang ook dat die bronne wat ryk is aan inligting geïdentifiseer word (Fouché & Delpont, 2005a:84).

Om die belangrike terme, universum en populasie in die ontwikkeling van 'n steekproef te verstaan, word die twee terme aan die hand van twee outeurs, Arkava en Lane (soos aangehaal in Strydom, 2005b:193) se siening verduidelik: universum verwys na alle potensiële objekte wat eienskappe besit waarin die

navorser belangstel terwyl populasie verwys na individue in die universum wat sekere karaktereienskappe het.

Die navorser stem saam met Arkava en Lane dat universum en populasie verskillende terme is maar in verhouding tot mekaar staan. In hierdie studie was die universum kinderversorgers van kinderhuise in Suid-Afrika, terwyl die populasie die kinderversorgers van kinderhuise in Mpumalanga was.

'n Steekproef bestaan uit elemente van die populasie en die steekproef word gebruik om sekere elemente van die populasie te beskryf (Henning *et al.*, 2004:70–71; Strydom, 2005b:194). 'n Steekproef word dus gedoen om 'n populasie beter te verstaan.

Die steekproefneming het op die nie-waarskynlikheidsseleksie berus, waarvan die navorser die doelgerigte steekproefneming gebruik het om deelnemers vir die studie te selekteer. Hierdie tipe steekproefneming is hoofsaaklik gebaseer op die oordeel van die navorser en die steekproef bestaan hoofsaaklik uit deelnemers wat die populasie die beste sal verteenwoordig (Gobo, 2008:193; Henning *et al.*, 2004:71; Strydom, 2005b:202). Die kinderversorgers van een kinderhuis in Mpumalanga is gebruik. Hierdie deelnemers het ook die nodige inligting, wat van waarde kon wees vir hierdie studie, verskaf.

Die kriteria vir die steekproefneming was as volg:

- Die deelnemer moes aangestel wees as kinderversorger by die spesifieke plattelandse kinder-en jeugsorgsentrum.
- Die deelnemer kon van enige geslag, taal of etniese groep wees.

1.4.1.4 **Prosessering en analisering van data**

Kwalitatiewe analisering verander data na bevindinge. Dit impliseer dat volumes onverwerkte inligting verminder word, gesif word, betekenisvolle patrone geïdentifiseer word en 'n raamwerk geskep word waartydens die bevindinge van die data weergegee kan word (De Vos, 2005:333).

De Vos (2005:334-339) stel aan die hand van Creswell 'n analitiese spiraal voor wat gebruik kan word as riglyn tydens die prosessering en analisering van data by die kwalitatiewe studie. Die spiraal se stappe is as volg:

- Beplan om data in te samel.
- Samel data in en doen 'n voorlopige analisering.
- Organiseer en berei die data voor.
- Lees die data deur en maak aantekeninge.
- Genereer kategorieë, temas en patrone vir analise.
- Kodifiseer die data.
- Besluit hoe die temas en patrone verduidelik gaan word.
- Soeke na alternatiewe verduidelikings.
- Interpreteer data deur middel van 'n navorsingsverslag.

Die navorser het die bogenoemde stappe in die prosessering en analisering van data in gedagte gehou en dit word kortliks verduidelik aan die hand van Marshall en Rossman (soos aangehaal in De Vos, 2005:334–339):

- Beplan om data in te samel – die wyse hoe die data opgeneem gaan word moet ooreenstem met die omgewing waar die deelnemers is en die deelnemers se goedkeuring moet ook verkry word. Die navorser het aan die deelnemers (agt kinderversorgers van 'n plattelandse kinder-en jeugsorgsentrum in Mpumalanga) verduidelik en gedemonstreer watter tegnieke gebruik gaan word tydens die studie om die verlangde data in te

samel. Die navorser het sodoende verseker dat enige ongemak of onduidelikheid uit die weg geruim is.

- Samel data in en doen 'n voorlopige analisering – ten einde 'n ryk konteks te verkry, is die navorser gelei deur aanvanklike konsepte en ontwikkelende begrippe tydens die semi-gestruktureerde onderhoude, maar die konsepte is verander en aangepas soos die data ingesamel en geanaliseer is. Vir die doeleindes van hierdie studie is daar gebruik gemaak van die kwalitatiewe data-analiseringsproses. Die data is deur middel van onderhoude wat op videoband geneem word, ingesamel. Hierdie stap het op die perseel waar die deelnemers werksaam was, plaasgevind.
- Organiseer en berei die data voor – data-analising word gesien as die proses waardeur orde, struktuur en betekenis aan ingesamelde data gegee word. Hierdie stap is die begin van die analitiese spiraal van Creswell (De Vos, 2005:334-339). Die navorser het na elke individuele onderhoud, transkripsies gemaak van die onderhoude wat gevoer is, asook die visuele waarnemings van die navorser. Dit het so gou moontlik na elke onderhoud geskied. Die navorser het ook 'n inventaris gemaak van al die data en dit in verskillende afdelings georganiseer. Die data is volgens datumvolgorde georganiseer.
- Lees die data deur en maak aantekeninge – elke onderhoud se transkripsies is in 'n lêer geplaas en deurgelees ten einde 'n geheelbeeld van die data te verkry.
- Genereer kategorieë, temas en patrone vir temas – deur die ingesamelde data deur te lees is verskeie temas, subtemas en patrone uitgelig. Die navorser kon 'n breër opinie vorm oor wat die omvang van die fenomeen is wat nagevors is.
- Kodifiseer die data – nadat die temas en patrone uitgelig is, het die navorser hierdie temas en patrone in sekere kategorieë geplaas en beskryf.

- Besluit hoe die temas en patrone verduidelik gaan word – daar is besluit hoe die temas en patrone beskryf gaan word tydens die studie.
- Soeke na alternatiewe data – daar bestaan altyd alternatiewe verduidelikings vir data, temas en patrone. Dit is egter belangrik dat alternatiewe verduidelikings geïdentifiseer en beskryf word ten einde die beste verduidelikings vir die temas of patrone te kry.
- Interpretasie van data deur middel van 'n navorsingsverslag – al die data en visuele waarnemings wat versamel is, is met die literatuur en die navorsingsvraag verbind en geverifieer ten einde gegronde betekenis aan die data te gee. Die data is met behulp van direkte aanhalings en gedetailleerde beskrywings weergegee.

1.4.2 Die wyse waarop die literatuuroorsig in hierdie navorsing gedoen is

Die navorser besluit tydens die navorsingstudie watter elemente van die vooronderzoek toegepas moet word. In sommige situasies is dit nie altyd moontlik om 'n vooronderzoek in kwalitatiewe navorsing te doen nie aangesien die deelnemers beperk is en geleentheid vir data versameling skaars is (Fouché & Delport, 2005a:84). In hierdie studie was dit moontlik om 'n vooronderzoek te doen deurdat daar gebruik gemaak is van die volgende elemente betrokke by 'n vooronderzoek, naamlik die bestudering van literatuur en die benutting van kundiges.

Die navorser kan deur gebruik te maak van 'n vooronderzoek bepaal of die studie uitvoerbaar is al dan nie. Met die vooronderzoek kry die navorser die geleentheid om agtergrondskennis rakende die probleem wat ondersoek word in te win en ook homself te oriënteer ten opsigte van die beplande studie (Strydom, 2005c:205).

Volgens Strydom (2005c:205) bepaal die literaturoorsig die betekenis van die studie aangesien dit die navorser op hoogte bring met die mees relevante inligting rakende die beoogde navorsingsonderwerp. Die rol en plek van literatuur in die studie is reeds bespreek (sien afdeling 1.4.1.1).

Persoonlike en/of telefoniese onderhoude is met die volgende kundiges gevoer ten einde 'n meer volledige beeld te skep rakende die bestaande kennis en struikelblokke in die praktyk:

- Mev. Christine Bygate – Hoof kinderversorger by SAVF Belfast Kinderhuis, rakende die bestaande opleidingsgeleenthede van die kinderversorgers en in hoe 'n mate dit hul vaardighede uitbrei.
- Mev. Marié Otto – Speltherapeut, rakende die emosionele behoeftes van die kind in die kinderkuis en hoe kontakgrensversteurings by hierdie kinders presenteer. Volgens mev. Otto blyk die studie 'n waardevolle bydrae te lewer in die uitbreiding van kinderversorgers se hantering van kontakgrensversteurings by kinders in kinderkuise.
- Mnr. Colin Hasses – Bestuurder van 'n plattelandse kinder-en jeugsorgsentrum, rakende die profiel van 'n kinderversorger en die hanteringsvaardighede van kinderversorgers binne die kinderkuisopset. Volgens mnr. Hasses blyk die studie van waarde te wees vir hierdie plattelandse kinder-en jeugsorgsentrum aangesien die kinderkuis eers in 2004 geopen is en nog 'n groeiende fasiliteit is. Mnr. Hasses is ook van mening dat die studie kinderversorgers kan bemagtig in hul belewenisse en hantering van kinders in kinderkuise se spesifieke gedrag.

Uit die onderhoude het dit duidelik na vore gekom dat die kinderversorgers 'n baie verantwoordelike taak het wat soms veeleisend kan wees, veral wanneer kinders kontakgrensversteurings gebruik in hul alledaagse funksionering. Die kinderversorgers se belewenis en hantering van hierdie gedrag was 'n bron van

kommer aangesien die kinders steeds gedrag presenteer wat nie effektief hanteer is nie.

1.5 **ETIESE ASPEKTE**

Etiese aspekte is veral van belang in die menslike wetenskappe aangesien inligting nooit ten koste van die persoon bekom moet word nie. Strydom (2005a:56) bied 'n opsommende definisie van etiek ten einde die doel en waarde van etiese riglyne te verstaan:

“ Ethics is a set of moral principles which is suggested by an individual or group, is subsequently widely accepted, and which offers rules and behavioural expectations about the most correct conduct towards experimental subjects and respondents, employers, sponsors, other researchers, assistants and students.”

Etiese riglyne kan gesien word as die wyse waarop die navorser sy optrede binne die navorsingsondersoek beoordeel (Strydom, 2005a:56). Die navorser het by die bepalinge en voorskrifte van die Universiteit van Suid-Afrika gehou gedurende die skryf van die navorsingsverslag.

Volgens Strydom (2005a:56–66) moet die volgende etiese aspekte in gedagte gehou word tydens 'n navorsingsondersoek:

- Deelnemers moet nie te nagekom word nie.
- Ingeligte toestemming is noodsaaklik (Fischer & Anushko, 2008:99).
- Misleiding van deelnemers is onaanvaarbaar.
- Verbreking van privaatheid, anonimiteit en vertroulikheid is ontoelaatbaar.
- Aksies en vaardighede van navorsers moet in ag geneem word.
- Samewerking met ondersteuners is noodsaaklik.
- Publisering van inligting moet kan geskied.

- Ontlonting van deelnemers is nodig.

Die navorser het van die bogenoemde etiese aspekte, wat van toepassing was vir die studie, in gedagte gehou ten einde haar gedrag en optrede te evalueer. Dit word kortliks verduidelik:

- Deelnemers mag nie te nagekom word nie: 'n Skriftelike ooreenkoms is met 'n plattelandse kinder-en jeugsorgsentrum in Mpumalanga aangegaan waar die navorser toestemming ontvang het van die bestuurder, mnr. Hasses om die kinderversorgers te betrek en te gebruik as deelnemers tydens die studie (sien bylae A – bladsy 173). Die deelnemers is ook persoonlik betrek waartydens toestemming en vrywillige deelname aan die studie verkry is (Fisher & Anushko, 2008:99).
- Ingeligte toestemming is noodsaaklik: Die deelnemers is vooraf deeglik ingelig rakende die doel en aard van die studie, asook die tydsduur van hul betrokkenheid (Fisher & Anushko, 2008:99). Elke deelnemer het 'n vrywaringvorm onderteken om te bevestig dat hul weet wat van hul verwag word, dat hul vrywilliglik deel neem, ten enige tyd kan onttrek van die studie en dat die onderhoude deur middel van 'n videokamera opgeneem gaan word wat slegs vir die navorser beskikbaar sal wees vir data-insameling en -analise (sien bylae B – bladsy 174).
- Misleiding van deelnemers is onaanvaarbaar: Met die aanvang van die studie is die doel van die studie weer verduidelik en die deelnemers het die geleentheid gehad om te kies of hul deel wil wees van die studie (Fisher & Anushko, 2008:99).
- Verbreking van privaatheid, anonimiteit en vertroulikheid is ontoelaatbaar: Die deelnemers se identiteit is beskerm deurdat daar na die deelnemers verwys is as Deelnemer A, B, C, D, E, F, G, H en hul noemname nie gebruik is nie.
- Aksies en vaardighede van die navorser moet in ag geneem word: Die navorser het ten alle tye eties en professioneel korrek opgetree en nie

haar posisie as maatskaplike werker misbruik om inligting te bekom nie. Die navorser se vaardigheid as maatskaplike werker is in ag geneem. Sy praktiseer al vir 'n tydperk van tien (10) jaar, waarvan sewe (7) jaar in 'n kindershuisopset was. Die navorser het egter noukeurig daarop gelet dat haar vorige ervaring nie die navorsingsproses kontamineer nie en ten alle tye haar posisie as navorser (en nie terapeut nie), in gedagte gehou tydens die studie. Die navorser het ook haar navorsingstudie onder die leiding van 'n uiters bekwame en ervare studieleier gedoen.

- Publisering van die inligting: Die publikasie van die inligting het in die vorm van die finale navorsingsverslag geskied. Die bevindinge van die navorsingstudie is bekend gemaak aan die deelnemers, asook die bestuurder van die plattelandse kinder-en jeugsorgsentrum.

1.6 GELDIGHEID VAN DIE STUDIE

Geldigheid van 'n studie impliseer dat die navorsing wat tydens die studie ingesamel is, 'n weerspieëling van die waarheid is. Alle navorsing moet op grond van spesifieke kriteria geëvalueer word, alvorens die betroubaarheid van die navorsing gepeil kan word. Die navorsing moet dus geldig wees en deur die gebruik van hierdie kriteria, word die akkuraatheid van die benadering wat gevolg word, gereflekteer (Marshall & Rossman soos aangehaal in De Vos, 2005:345).

Lincoln en Guba (soos aangehaal in De Vos, 2005:346) en Seidman (2006:23) stel vier alternatiewe voor wat die geldigheid van 'n studie kan verseker, naamlik geloofwaardigheid, oordraagbaarheid, betroubaarheid en bevestigbaarheid.

Die navorser het van die bogenoemde keuses wat geldigheid in 'n studie verseker, in gedagte gehou ten einde die studie te evalueer. Dit word kortliks verduidelik:

- Geloofwaardigheid: Lincoln en Guba (soos aangehaal in De Vos, 2005:346) beskryf hierdie term as 'n interne keuse ten opsigte van die geldigheid van 'n studie, waar die navorser alle moontlike stappe volg ten einde te verseker dat die navorsingstudie korrek geïdentifiseer en beskryf word. Die navorser het die individuele onderhoude met die deelnemers volledig versamel, georden en dit met al die inligting wat deur die hele studie ingesamel is, gekombineer. Die betekenis wat omskryf is, was eie aan die deelnemers en die volledige beskrywing daarvan, het die studie se geldigheid verseker.
- Oordraagbaarheid: Lincoln en Guba (soos aangehaal in De Vos, 2005:346) beskryf hierdie term as 'n eksterne keuse ten opsigte van die geldigheid van 'n studie, waar daar gekyk word of die navorsingstudie van toepassing is op ander kontekste. Om die studie meer toepaslik en van waarde te maak vir kinderversorgers in soortgelyke posisies is daar slegs gebruik gemaak van die kinderversorgers van een kinderhuis in Mpumalanga. Daar kan egter nie aangeneem word dat die inligting in hierdie studie noodwendig veralgemeen of oorgedra kan word nie, aangesien die kinderversorgers en die instansies waar hul werksaam is, steeds as unieke situasies beskou behoort te word. Die navorser het gebruik gemaak van meervoudige strategie om data in te samel wat daartoe meebring dat die studie bruikbaar kan wees in ander kontekste.
- Betroubaarheid: Lincoln en Guba (soos aangehaal in De Vos, 2005:346) beskryf hierdie term as die navorser se poging om die veranderende omgewing waaruit die navorsing na vore kom, in ag te neem. Die navorser het in gedagte gehou dat elke deelnemer uniek is en ook voortdurend hul unieke emosionele belewenisse en hanteringsvaardighede rakende kontakgrensversteurings by die kind in die kinderhuis in ag geneem en gerespekteer.
- Bevestigbaarheid: Lincoln en Guba (soos aangehaal in De Vos, 2005:347) is van mening dat hierdie laaste stap ten einde die geldigheid van 'n studie te bepaal, meebring dat die bevindinge in 'n studie met ander bronne en

metodes bevestig kan word. Die navorser se waarnemings en bevindinge tydens hierdie studie is volledig versamel, en georden waarna dit met die literatuur verbind is ten einde te bewys dat die bevindinge nie net op grond van die navorser se waarnemings was nie.

1.7 **DEFINISIES VAN HOOFKONSEPTE**

1.7.1 **Kontak**

Elke kind het op die een of ander stadium die behoefte om in kontak te wees met sy medemens en die omgewing. Deur kontak word gevoelens en gedagtes (energie) van die kind uitgeruil met die omgewing deur middel van sy sintuie. Wanneer die kind homself kan reguleer en onderhou, kan hy in die samelewing oorleef. Kontakmaking is 'n basiese proses waar die kind besluit om kontak te maak of andersyds te onttrek. Die kind neem en besluit self, watter gedeelte van elke situasie en gebeurtenis hy sy eie wil maak en watter gedeeltes hy wil verwerp of ignoreer (Blom, 2006:29; Yontef, 1993:183).

Kontak kan dus, vir die doel van hierdie studie, gedefinieer word as 'n basiese proses waar die kind die omgewing gebruik om sy behoeftes te bevredig. Wanneer 'n kind se behoefte, wat na vore gekom het bevredig is, het kontak plaasgevind. Deur kontakmaking en toepaslike onttrekking van die omgewing, word kinders se behoeftes bevredig en kan groei plaasvind wat weer lei tot die bereiking van hulle volle potensiaal.

1.7.2 **Kontakgrensversteurings**

Deur kontak word gevoelens en gedagtes (energie) van die kind uitgeruil met die omgewing deur middel van sy sintuie. Die kind se omgewingsveld word onderskei deur kontakgrense wat die kind van die omgewing skei om sodoende die kind toe te laat om sy eie identiteit te besit. 'n Kontakgrens het twee funksies:

dit verbind mense met mekaar, maar hou ook 'n mate van afstand tussen mense (Blom, 2006:29; Yontef, 1993:200). Wanneer die kind homself kan reguleer en onderhou kan hy in die samelewing oorleef. Verdedigingsmeganismes, in leketaal of kontakgrensversteurings of neuroses soos dit gebruik word in Gestalt-teorie, kom voor wanneer die kind nie meer in staat is om 'n duidelike balans tussen hom en die omgewing te handhaaf nie (Blom, 2006:31).

Wanneer die kind nie meer 'n balans tussen hom en sy omgewing kan handhaaf nie, bring dit mee dat sy bewustheidsvlak verswak en hy nie meer in staat is om op sy werklike behoeftes te reageer nie. Binne die Gestalt-teorie verwys die bogenoemde na kontakgrensversteurings. Oaklander (soos aangehaal in Blom, 2006:31) noem die volgende wanneer daar verwys word na kontakgrensversteurings:

“The child, in his quest for survival, will inhibit, block, repress, and restrict various aspects of the organism: the senses, the body, the emotions, the intellect. These restrictions become contact boundary disturbances and cause interruptions of the natural, healthy process of organismic self-regulation.”

Omstandighede waaraan kinders soms blootgestel word, is dikwels buite hul beheer en het 'n definitiewe impak op hul groei en ontwikkeling. Alhoewel kinders die natuurlike vermoë het om te herstel, bestaan die moontlikheid dat hul lewens radikaal kan verander weens hierdie omstandighede (Ferreira & Read, 2006:181). Die kontakmakingsproses lei skade aangesien die kind se behoeftes nie deur die omgewing of medemens bevredig word nie weens verskeie faktore wat daartoe meebring dat die kind nie vrywilliglik sy grense kan verbreed nie en sodoende ook nie sy volle potensiaal kan bereik nie.

Kontakgrensversteurings kan dus, vir die doel van hierdie studie, gedefinieer word as beperkings binne die kind se lewe wat voorkom as gevolg van die kind

se onvermoë om 'n balans tussen hom en sy omgewing te handhaaf. Die kind gebruik kontakgrensversteurings ten einde homself te beskerm en te probeer oorleef, maar hierdie kontakgrensversteurings kan meebring dat die kind 'n versteurde balans in sy lewe beleef en nie sy volle potensiaal bereik nie. Die moontlikheid bestaan wel dat die kind tog op 'n latere stadium die versteurde balans in sy lewe kan herstel.

1.7.3 Kinderversorgers

Volgens Garfat (1988:171-175) is die kinderversorger die persoon wat na die kinders in die kinderhuis omsien, betrokke is by hulle daaglikse aktiwiteite, die fisiese versorging waarneem en die kinders leer van alledaagse lewenskonsepte (respek, menswaardighede, liefde en omgee).

Milligan en Stevens (2006:10) noem dat kinderversorgers 'n 24 uur-diens lewer waar daar verseker word dat die beste vlak van versorging voorsien word. Een van die kern take van die kinderversorger is egter om deel uit te maak en deel te neem aan die daaglikse lewe van die kind.

Kinderversorgers, kan dus vir doel van die studie gesien word as die persone wat betrokke is by die daaglikse lewe van die kind in die kinderhuis en daardie kind bystaan met fisiese versorging, daaglikse aktiwiteite en die aanleer van lewenskonsepte.

1.7.4 Kind in die kinderhuis

Somtyds is omstandighede nie in 'n kind se beste belang nie, wat meebring dat eksterne hulp benodig word om die situasie waarin die kind homself bevind te verlig. Verwydering van 'n kind is die laaste opsie wat 'n maatskaplike werker oorweeg en dit word uitgevoer na aanleiding van spesifieke gronde soos gestipuleer in Artikel 14(4)(a), (aA) en (aB) (i), (ii), (iii), (iv), (v), (vi), (vii) van die

Wet op Kindersorg, Wet 74 van 1983, soos gewysig (JUTA wetgewingsdiens, 1989). In Artikel 14 (4) (a), (aA) en (aB) (i), (ii), (iii), (iv), (v), (vi), (vii) word daar dus melding gemaak van redes wanneer dit in 'n kind se beste belang is om verwyder te word uit die sorg van sy ouers/voogde. Die Wet op Kindersorg is egter in die proses om gewysig te word en die bogenoemde Artikel 14(4) (a), (aA) en (aB) (i), (ii), (iii), (iv), (v), (vi), (vii) is herskryf en is voorgestel in Artikel 150 (1) (a), (b), (c), (d), (e), (f), (g), (h), (i) van die Kinderwet, Wet 38 van 2005, maar het nog nie in werking getree nie (South Africa, 2006: 96).

Die Wet op Kindersorg, Wet 74 van 1983, soos gewysig beskryf 'n kindersorg as volg:

“enige verblyfplek of tehuis wat in stand gehou word vir die opname, beskerming, versorging en opvoeding van meer as ses kinders weg van hulle ouers af maar nie ook 'n nywerheidskool of 'n verbeteringskool nie”

Swanepoel en Wessels (1992:13) verduidelik dat kindersorg ook inrigtings insluit wat aan privaat instansies, kerke en organisasies behoort wat die opnemings, beskerming en versorging van meer as ses kinders weg van hulle ouers af, hanteer.

Vir sommige kinders is 'n plasing by 'n kindersorgopset die aangewese plasing aangesien daar geen alternatiewe plasingsoortlikhede soos pleegsorg, aanneming of familie pleegsorg beskikbaar is nie. Kinders in kindersorg is meestal ouer as die kinders wat in pleegsorg geplaas word en vertoon meer komplekse sosiale, gedrags- en sielkundige behoeftes as ander kinders (Kilpatrick, 2006:69-70).

Kind in kindersorg kan dus, vir die doel van hierdie studie, gedefinieer word as 'n kind wat weens verskeie omstandighede nie meer woon by sy ouers/voogde nie en geplaas is in 'n kindersorg met die doel om hom te beskerm en versorg aangesien daar geen ander alternatiewe sorg beskikbaar is nie.

1.8 **HOOFSTUKINDELING**

Die navorsingsverslag het uit twee afdelings bestaan, naamlik 'n teoretiese gedeelte wat die bestaande navorsingsdata bevat en die empiriese deel waar die navorsingsmetodologie en -proses weergegee is. In die geheel is die navorsingstudie in vier hoofstukke weergegee en dit is as volg ingedeel:

Hoofstuk 1: Algemene inleiding en uiteensetting van die studie

In hoofstuk 1 is 'n algemene inleiding tot die studie gegee. Die rasionaal en probleemstelling vir die studie, asook die navorsingsbenadering tot die studie is beskryf. Die navorsingsprosedure en werkswyse van die navorser asook die wyse waarop die literatuuroorsig gedoen is, is uiteengesit. Die etiese aspekte van die studie is uitgelig en die hoofkonsepte met betrekking tot die studie is deur die navorser gedefinieer.

Hoofstuk 2: Literatuuroorsig

'n Literatuuroorsig ten opsigte van kontakgrensversteurings in die algemeen, die kind in die kindershuis en die rol, verantwoordelikhede en hanteringsvaardighede van die kinderversorger binne die kindershuisopset is aangebied. Ten einde die teoretiese aannames binne die konteks van die Gestalt-terapeutiese benadering te verduidelik, is daar gekyk na die belangrikste beginsels en konsepte van Gestalt-terapie met spesifieke verwysing na kontak en kontakgrensversteurings.

Hoofstuk 3: Empiriese ondersoek en navorsingsbevindinge

In hoofstuk 3 is 'n kort agtergrondprofiel van elke deelnemer weergegee en 'n uiteensetting van die bevindinge wat verkry is uit die empiriese navorsingsproses tydens die studie, is weergegee. Die bevindinge is met die literatuuroorsig gekontroleer.

Hoofstuk 4: Algemene samevatting, gevolgtrekkings en aanbevelings

In hoofstuk 4 is bepaal of die vooropgestelde doel en doelwitte van die studie bereik is. Gevolgtrekkings en aanbevelings ten opsigte van die navorsingsbevindinge en verdere navorsingsmoontlikhede is gemaak. Daar is ook na leemtes wat tydens die verloop van die navorsingsproses ervaar is, verwys.

1.9 SAMEVATTING

Kinders maak gebruik van spesifieke kontakgrensversteurings ten einde hulself doelbewus, maar ook onbewustelik te beskerm, aangesien die omgewing dikwels faal om in hul behoeftes te voldoen. Kinders wat in kinderhuise geplaas word, is gewone kinders met normale ontwikkelingsbehoefte, maar die omstandighede waarin hul hulself bevind vereis dat hierdie kinders buitengewone innerlike hulpbronne benodig ten einde te oorleef.

Die navorser is van mening dat kinderversorgers in kinderhuise besorg en gemoeid is met die kinders, maar dat sake bemoeilik kan word wanneer hierdie kinderversorgers onervare is en onvoldoende opleiding ontvang rakende moeilike kinders en die hantering van hul spesifieke gedrag. Die moontlikheid ontstaan dus dat die onervare en soms foutiewe hantering van kontakgrensversteurings by kinders in kinderhuise hierdie kinders se funksionering binne die kinderhuisopset, asook in hul eksterne omgewing, kan belemmer.

Deur hierdie studie het die navorser gepoog om die bestaande emosionele belewenisse en hanteringsvaardighede van die kinderversorgers van 'n plattelandse kinder-en jeugsorgsentrum in Mpumalanga rakende kontakgrensversteurings by kinders vas te stel en te beskryf. Om in hierdie doel te slaag is daar gebruik gemaak van die kwalitatiewe navorsingsbenadering. Basiese navorsing is gebruik aangesien hierdie studie gerig is op die uitbreiding

van die kennisbasis van 'n spesifieke professie en die eksplorering van 'n behoefte, die bestaande emosionele belewenis en hanteringsvaardighede van die kinderversorgers van 'n plattelandse kinder-en jeugsorgsentrum, in die praktyk. Die uitbreiding van die kennisbasis kan moontlik lei tot die hantering van 'n behoefte, om die kinderversorgers in staat te stel om leemtes van hul bestaande hantering van kinders uit die weg te ruim. Die navorsingstrategie wat gevolg is, was gevallestudies aangesien gevallestudies die in-diepte analisering van 'n gebonde sisteem, die kinderversorgers van 'n plattelandse kinder-en jeugsorgsentrum was en dit ryk aan konteks was vir die doel van die navorsingstudie.

'n Voorondersoek is gedoen waartydens inligting ingewin is in die vorm van 'n literatuuroorsig en gesprekke met kundiges is gevoer. Die universum is geïdentifiseer as alle kinderversorgers van kinderhuise in Suid-Afrika en die populasie was kinderversorgers van kinderhuise in Mpumalanga. Vir die steekproef het die kinderversorgers van een plattelandse kinder-en jeugsorgsentrum in Mpumalanga as steekproef gedien. Die volgende hoofkonsepte is gedefinieer: kontak, kontakgrensversteurings, kind in die kinderhuis en kinderversorger.

In hoofstuk 2 word die kinderversorger en kontakgrensversteurings binne Gestalt-terapie meer volledig bespreek.

HOOFSTUK 2

Literatuuroorsig

“There are two main ways in which children in care react. They either repress their feelings and on the surface are polite, obedient children, with various undercurrents of deceit and resentment – or they express their feelings and work out their emotions, which can be both tiring and trying for the child care worker.” K.M. Moor

2.1. INLEIDING

Die literatuuroorsig in 'n navorsingstudie is belangrik aangesien dit die navorser bewus maak van bestaande kennis rakende die navorsingsprobleem en hoe vorige navorsers soortgelyke probleme hanteer het (Fouché & Delpont, 2005b:263; Mouton, 2001:87).

Verskeie navorsingstudies is in die verlede gedoen rakende kinderversorgers. Die studies het onderskeidelik gehandel oor die kinderversorgers se opleidingsbehoefte, hul belewenis en betrokkenheid by die lewensruimtes van die kind in die kinderhuis, hul rol as opvoeders binne plek van veiligheid en laastens hul ervarings binne die kinderhuisopset (Carstens, 2008; Marais, 2004; Smith, 2004; Spang, 2006). Dit blyk dat daar geen vorige studie gedoen is oor die emosionele belewenisse en hanteringsvaardighede van die kinderversorgers rakende kontakgrensversteurings by kinders nie.

Kinders maak gebruik van spesifieke kontakgrensversteurings in 'n poging om hulself te beskerm (Zinker, 1998:117), aangesien die omgewing dikwels faal om in hul behoeftes te voldoen. Kinders kom reeds op 'n vroeë ouderdom agter dat die lewe nie perfek is nie. Individue, kinders ingesluit, woon in 'n deurmekaar wêreld, 'n wêreld gevul met teenstrydighede en verdelings (Fall, Holden & Marquis, 2004:226; Oaklander, 1988:57).

Kinders wat in kindershuise geplaas word, is gewone kinders met normale ontwikkelingsbehoefte, maar die omstandighede waarin hul hulself bevind vereis dat hul besondere innerlike hulpbronne benodig ten einde te oorleef (Aldgate, 2006:17; Kilpatrick, 2006:70; Otto, 2008; SAVF, 1999:8-1).

Die navorser is van mening dat kinderversorgers in kindershuise gemoeid is met die kinders in die kindershuis, maar sake kan bemoeilik word wanneer hierdie kinderversorgers onervare is en onvoldoende opleiding ontvang rakende moeilike kinders en die hantering van hul spesifieke gedrag. Die moontlikheid ontstaan dus dat die onervare en soms foutiewe hantering van gedrag by kinders in kindershuise, hierdie kinders se funksionering binne die kindershuisopset, asook in hul eksterne omgewing, kan belemmer.

In hierdie hoofstuk word 'n kort omskrywing gegee van die term kinder- en jeugsorgsentrus met verwysing na kindershuisplasinge, 'n algemene profiel rakende die kind in die kindershuis en die kinderversorgers in 'n kindershuisopset. Gestalt-terapie met spesifieke verwysing na kontakgrensversteurings word ter afsluiting bespreek.

2.2 KINDER- EN JEUGSORGSENTRUMS

Residensiële versorging word volgens "Die Skotse Instituut vir Residensiële Kinderversorging" se databasis van 2004 tot 2007 (Elsley, 2008:5), in dertien verskillende afdelings ingedeel, wat wissel van hoofstroom-kindershuise, spesialiteits-ongeskiktheidsdienste tot by veiligheidseenhede. Van hierdie versorgingsmoontlikhede kan langtermyndienste lewer terwyl ander versorgingsmoontlikhede korttermyndienste lewer (Milligan & Stevens, 2006:9). Die verskillende versorgingsmoontlikhede se fokusareas is ook verskillend na gelang van die doel en missie van die spesifieke versorgingsmoontlikhede (Chaplain & Freeman, 1994:v; Statham & Mooney, 2006:79).

In Suid-Afrika maak die nuwe Kinderwysigingswet, Wet 41 van 2007 gebruik van die term kinder- en jeugsorgsentrums, in plaas van residensiële versorging soos gebruik deur die Skotse Instituut. Kinder- en jeugsorgsentrums is die nuwe sambreelbenaming wat kinderhuise, plek-van-veiligheidshuise, nywerheidskole, verbeteringskole en veiligheidsfasiliteite insluit (Proudlock & Jamieson, 2008: 18; South Africa, 2008: 36).

Met die navorsingstudie in gedagte word daar op een kinder- en jeugsorgsentrum, naamlik 'n kindersorgsentrum gefokus, aangesien die kindersorgers se emosionele belewenisse en hanteringsvaardighede rakende die kind in die kindersorgsentrum beskryf word.

2.2.1 Kindersorgsentrum as kinder- en jeugsorgsentrums

Vir sommige kinders is 'n kindersorgsentrumplasing die enigste alternatiewe plasingsoort (Crone, 1984:13) aangesien daar geen ander alternatiewe plasing soos byvoorbeeld die inwoning by familie, pleegsorg, familiepleegsorg of aanneming beskikbaar is nie (Kilpatrick, 2006:69, Otto, 2006:75). Bertolino en Thompson (1999:168) noem dat dit belangrik is om altyd in ag te neem dat alhoewel kindersorgsentrum 'n oorgangspunt is vir die jeug, hul hantering van die emosionele eise van die lewe, 'n daaglikse kwessie is.

Die Kinderwysigingswet, Wet 41 van 2007, (South Africa, 2008:36) beskryf 'n kindersorgsentrum as kinder- en jeugsorgsentrum as volg:

“191. (1) A child and youth care centre is a facility for the provision of residential care to more than six children outside the child’s family environment in accordance with a residential care programme or suited for the children in the facility ...”

*“191. (2) A child and youth care centre must offer a therapeutic programme designed for the residential care of children outside the family environment, which may include a programme designed for –
(a) the reception, care and development of children other than in their family environment; ...”*

Swanepoel en Wessels (1992:13) verduidelik dat kinderhuise ook inrigtings insluit wat aan privaat instansies, kerke en organisasies behoort wat die opneming, beskerming en versorging van meer as ses kinders weg van hulle ouers af, hanteer (SAVF, 1999:1-6). Volgens CYC-online (2000) is ‘n kinderhuis veronderstel om ‘n plek te wees waar ‘n kind kan ontwikkel om sodoende sy volle potensiaal te ontwikkel en hom voor te berei ten einde sy plek in die samelewing in te neem.

Die navorser stem saam met die bogenoemde outeurs dat ‘n kinderhuis ‘n alternatiewe versorgingsmoontlikheid is, wat dien as ‘n oorgangspunt waar die kind die geleentheid gegun moet word om sy potensiaal te bereik binne ‘n opset waar hy veilig voel om sodoende deur sy daaglikse kwessies te werk ten einde sy plek in die samelewing te kan volstaan.

Die navorser het tydens die navorsingstudie gefokus op een plattelandse kinder- en jeugsorgsentrum, wat in Mpumalanga geleë is. Vervolgens word die plattelandse kinder- en jeugsorgsentrum se agtergrond en geskiedenis verskaf ten einde die navorsing in konteks te plaas.

2.2.1.1 ‘n Plattelandse kinder-en jeugsorgsentrum in Mpumalanga

‘n Plattelandse kinder- en jeugsorgsentrum in Mpumalanga het ontstaan na aanleiding van ‘n droom van ‘n groep Rotariërs wat betrokke was by die Rotariërs se “Greatest Train Race”. Lede van die Rotariërs het die geleentheid om ‘n vervalde kinderhuisgebou in ‘n dorpie in Mpumalanga te omskep,

raakgesien. In die lig van die ondersteuning van verskeie mynmaatskappye - Xstrata Coal, Anglo Coal en BHP Billiton - kon die eiendom aangekoop word en geregistreer word as 'n Artikel 21 Maatskappy (Hasses, 2005:1).

Op 24 April 2004 open die plattelandse kinder-en jeugsorgsentrum amptelik en registreer as 'n nie-winsgewende organisasie. Die nabye gemeenskap staan die kinderhuis finansieël by en die Departement van Maatskaplike Ontwikkeling verskaf sedert Oktober 2006 subsidie op 'n maandelikse basis (Hasses, 2008).

Kinders van alle etniese groepe en geslagte; tussen die ouderdomme van drie en agtien jaar; wat hul families verloor het hoofsaaklik weens MIV/VIGS; wie se families nie tans hul versorging kan waarneem nie; wat blootgestel is aan seksuele, fisiese en emosionele misbruik; blootgestel is aan verwaarlosing weens alkohol- en dwelmmisbruk en armoede, word hier gehuisves (Hasses, 2005:2).

Die visie van die plattelandse kinder-en jeugsorgsentrum is:

“To provide a stable and caring home to our children so that they may live as normally, fully and comfortably as possible. We strive to provide these children with the support of a nurturing “family” in a non-discriminatory environment, that function in harmony with society at large. We believe it is possible to place a large percentage of healthy, well-balanced and educated citizens back into society (Hasses, 2005: 2).”

Die betrokke plattelandse kinder-en jeugsorgsentrum beskik oor nege huise, maar slegs agt huise is tans gerestoureer en in werking. Elke huis het 'n kinderversorger wat geregistreer is by die National Association of Child Care Workers (NACCW) en verantwoordelik is vir die versorging van die kinders in haar huis. Daar is tans agt vroulike kinderversorgers wat verantwoordelik is vir 84 kinders, woonagtig by die kinder-en jeugsorgsentrum. Die aantal kinders per

huis verskil afhangede van die ouderdomme en geslagte van die kinders. 'n Maksimum van twaalf kinders kan per huis geplaas word. Drie huise huisves tans die seuns en vyf huise huisves die dogters (Hasses, 2008).

Aangesien hierdie navorsingstudie fokus op die kinderversorger en die emosionele belewenisse en hanteringsvaardighede ten opsigte van die kind in die kindershuis, word die kind in die kindershuis in die algemeen bespreek ten einde 'n beeld te skets van die kind wat hier woon en die aard van die eise waaraan die kinderversorgers blootgestel word binne die kindershuisopset.

2.3 DIE KIND IN DIE KINDERHUIS

Aldgate (2006:17) noem dat kinders wat in kindershuise geplaas word, gewone kinders is met dieselfde ontwikkelingsbehoefte as ander kinders, maar in buitengewone omstandighede is wat vereis dat hul besondere, innerlike hulpbronne benodig ten einde te oorleef. Kinders in kindershuise het spesifieke emosionele behoeftes, aangesien hul soms blootgestel word aan omstandighede wat buite hul beheer is en 'n definitiewe impak op hul groei en ontwikkeling het (Gil, 2006:53; Perry, 2009; SAVF, 1999:8-1; Smith, 2004:1).

Cindy Herbert (CYC-online, 2002) het 'n baie waardevolle verduideliking van hoe 'n kind in die kindershuis beskou behoort te word:

“A child comes not as an empty vessel to be filled, but already full of experiences, values and abilities. In his short life he has already solved a lot of problems, thought a lot of thoughts, tried out a lot of ideas. That is where I must begin with a child: with what he already is.”

Bertolino en Thompson (1999:6) is ook van mening dat meeste kinders in kindershuise uit moeilike agtergronde kom, wat meebring dat hul beduidende emosionele, biologiese, neurologiese, kulturele, sosiale, sielkundige,

interpersoonlike en fisiese struikelblokke in hul lewens moet oorkom. Die navorser ondersteun die bogenoemde outeurs aangesien hierdie kinders meestal uit omstandighede kom en blootgestel was aan insidente en omgewingstimulu wat moontlik nie in hul beste belang was nie.

2.3.1 Redes waarom kinders opgeneem word in 'n kinderhuis

Wanneer omstandighede, waarin 'n kind hom bevind, nie in sy beste belang is nie bring dit mee dat eksterne hulp benodig word om die situasie waarin hy homself bevind, te verlig. 'n Maatskaplike werker kan gesien word as 'n mate van eksterne hulp en die Wet op Kindersorg, Wet 74 van 1983, soos gewysig, stipuleer in Artikel 12 (1) dat 'n maatskaplike werker, een van die persone is wat statutêr moet handel indien daar vermoed word dat 'n kind sorgbehoewend is (JUTA wetgewingsdiens, 1989:A1-19).

In die Suid-Afrikaanse konteks word die Wet op Kindersorg, Wet 74 van 1983, soos gewysig, gebruik aangesien dit in Artikel 14 melding maak van redes wanneer 'n kind sorgbehoewend is en dit in die kind se beste belang is om verwyder te word uit die sorg van sy ouers/voogde. Verwydering van 'n kind is die laaste opsie wat 'n maatskaplike werker oorweeg en dit word uitgevoer na aanleiding van spesifieke gronde soos gestipuleer in Artikel 14(4) (a), (aA) en (aB) (i), (ii), (iii), (iv), (v), (vi), (vii) van die Wet op Kindersorg, Wet 74 van 1983, soos gewysig.

Vir die doel van die studie word Artikel 14(4) van die Wet op Kindersorg, Wet 74 van 1983, soos gewysig, aangehaal ten einde die gronde van verwydering te verstaan (Juta wetgewingsdiens, 1998:A1-23):

“(4) By genoemde ondersoek moet die kinderhof bepaal of die kind voor die hof sorgbehoewend is deurdat –

(a) die kind geen ouer of voog het nie; of

(aA) die kind 'n ouer of voog het wat nie opgespoor kan word nie; of

(Par (aA) ingevoeg deur art 5 van Wet 86 van 1991.)

(aB) die kind –

(i) verlaat is of geen sigbare bestaansmiddele het nie;

(ii) gedrag openbaar wat nie beheer kan word deur sy of haar ouers of die persoon in wie se bewaring hy of sy is nie;

(iii) in omstandighede woon wat waarskynlik sy of haar verleiding, ontvoering of seksuele uitbuiting kan veroorsaak of bevorder;

(iv) woon in of blootgestel word aan omstandighede wat die fisiese, geestelike of maatskaplike welsyn van die kind ernstig kan skaad;

(v) in 'n toestand van fisiese of geestelike verwaarlosing is;

(vi) fisies, emosioneel of seksueel deur sy of haar ouer of voog of die persoon in wie se bewaring hy of sy is, misbruik of mishandel is; of

(vii) in stryd met artikel 10 onderhou word.

(Par (aB) ingevoeg deur art 5 (c) van Wet 96 van 1996)”

Dit is egter belangrik dat die maatskaplike werker wat betrokke is by die saak, die alternatiewe versorgingsmoontlikhede evalueer alvorens 'n sorgbehoewende kind geplaas word. Die maatskaplike werker moet ook besluit of die spesifieke alternatiewe versorgingsmoontlikheid in die kind se beste belang is en sal inpas by die betrokke kind se versorgingsplan (Chaplain & Freeman, 2001:41; Milligan & Stevens, 2006:9; SAVF, 1999:1-1; Statham & Mooney, 2006:71).

Na aanleiding van verskeie vorige studies gedoen in Groot-Brittanje, rakende familie en opvoedkundige eienskappe van sorgbehoewende kinders, is Chaplain en Freeman (2001:39) van mening dat dit daar verskeie eienskappe rakende die familie-opset asook opvoedkundige agtergrond is, wat uitstaan:

- Daar is 'n groot persentasie sorgbehoewende kinders wat blootgestel is aan intense armoede en swak behuising.
- Die meeste sorgbehoewende kinders het onstabiele ouer-kind-verhoudings met hul biologiese ouers, asook die biologiese ouers se saamleefmaats/nuwe huweliksmaats en tekens van geweld, misbruik, verwaarlosing, tekort aan liefde en omgee, ontoepaslike toedien van dissipline deur die ouers kom voor.
- Verskeie sorgbehoewende kinders kom uit enkelouer gesinne.
- Sorgbehoewende kinders het ondergemiddelde akademiese prestasies in vergelyking met hul portuurgroep.
- Sorgbehoewende kinders vertoon hoër vlakke van emosionele en gedragsprobleme in vergelyking met hul portuurgroep.
- Sorgbehoewende kinders het lae selfwaardes en 'n tekort aan motivering.

Milligan en Stevens (2006:9) noem dat kinders weens 'n verskeidenheid omstandighede en redes in alternatiewe sorg geplaas kan word. Hulle beklemtoon dat verwaarlosing en misbruik binne die ouerhuis van die belangrikste faktore is wat in ag geneem moet word, aangesien dit die kind se ontwikkeling en funksionering op alle domeine affekteer. Collins (2005:340) noem dat mishandeling en verwaarlosing ook dikwels lei tot emosionele skade wat die kind se funksionering kan rem. Kinders kan ook in alternatiewe sorg geplaas word as gevolg van die risiko wat hul vir hulself is, deurdat hul gedrag openbaar wat nie deur die ouers hanteer kan word nie, weier om skool by te woon of selfs betrokke is by kriminele oortredings (Milligan & Stevens, 2006:9).

In Suid-Afrika is statistiek beskikbaar wat syfers weergee van die kinders wat sorgbehoewend is, uit hul ouers se sorg verwyder is en in alternatiewe versorgingsmoontlikhede geplaas is. Aangesien hierdie studie fokus op die kinderversorgers in 'n kinderhuisopset, word 'n weergawe gegee van kinders wat hul in kinderhuise bevind en waarna kinderversorgers moet omsien.

2.3.2 Statistiek rakende Suid-Afrikaanse kinders in kinderhuise

Gedurende 2001 is 'n sensusopname in Suid-Afrika gedoen rakende die fases van die lewensiklus van Suid-Afrikaners en die statistiek rakende kinders en kinder- en jeugsorgsentrusms was as volg:

- Gedurende 2001 was die kleuters byna 10% van die Suid-Afrikaanse populasie, terwyl die kinders byna 20% was en die adolessente en jong volwassenes ongeveer 40% was.
- Daar bestaan 535 kinderhuise in Suid-Afrika gedurende 2001.
- Daar is 21 kinderhuise in Mpumalanga.
- Daar is altesaam 21 077 kinders in kinderhuise in Suid-Afrika (South Africa, 2005:vii, viii, ix, 19, 20).

'n Kort beskrywing van die terme kleuters, kinders en adolessente in die algemeen volg, aangesien die navorsingstudie fokus op die kinderversorger en daar dus net verwys word na die kind in die kinderhuis. Die statistiek gedoen tydens die sensusopname in 2001, rakende kleuters (ouderdom 0–4 jaar), kinders (ouderdom 5–13 jaar) en adolessente en jong volwassenes (ouderdom 14–34 jaar) in kinderhuise word met die bogenoemde inligting asook addisionele inligting geïntegreer ten einde 'n geheelbeeld te kry van die kleuters, kinders en adolessente.

2.3.2.1 Neonatale fase, babajare en kleuters

Vir die doeleindes van die sensusopname in 2001, word kleuters beskou as kinders vanaf geboorte tot en met vier jaar. Gedurende Oktober 2001 was daar ongeveer 4,5 miljoen kleuters in Suid-Afrika, waarvan 7 828 kleuters in verskeie inrigtings/fasiliteite was. Van die 7 828 kleuters was 1 054 kleuters in kinderhuise regoor Suid-Afrika (South Africa, 2005:42).

Die eerste vyf jaar is 'n besondere belangrike tydperk in die lewe van 'n individu. Gedurende hierdie tydperk vind ontwikkeling op die fisiese, kognitiewe en emosionele domein plaas, maar teen 'n vinnige tempo. Die kind leer om te rol, sit, kruip, loop, klim en hardloop. Geluide word omgesit in woorde en sinne, soos die kleuter leer om te praat. Die interaksie wat bestaan tussen die kleuter en die samelewing help die kleuter om sy kultuur asook waardes en normes aan te leer. Sodoende verstaan hul die wêreld waarvan hul deel is. Hierdie wêreld bied egter verskeie struikelblokke wat die kind kan aanmoedig tot probleemoplossing of oorlewing (De Witt & Booyesen, 1994:10, South Africa, 2005:23).

Louw en Louw (1990:157) asook De Witt en Booyesen (1994:10) is van mening dat die neonatale fase en babajare, 'n fase voor die kleutertydperk is. Die belangrikste kenmerke van die eersgenoemde fase is as volg: dit is 'n tydperk van vinnige verandering ten opsigte van liggaamlike, sosiale en psigologiese veranderinge, dit is 'n kritieke periode vir psigologiese ontwikkeling, dit is 'n tydperk wanneer die individuele verskille die eerste keer waargeneem kan word en dit is die tydperk wanneer sosialering 'n aanvang neem.

De Witt en Booyesen (1994:11) asook Botha, Van Ede en Piek (1990:243) noem dat die kleutertydperk die tydperk tussen twee- en sesjarige ouderdom is. Die kleutertydperk bou voort op die ontwikkeling wat plaasgevind het gedurende die eerste twee lewensjare. Daar vind aansienlike kognitiewe en fisiek-motoriese ontwikkeling, asook die aanleer van nuwe vaardighede plaas.

Die kinders onder die ouderdom van ses jaar vind dit moeilik om in te skakel by die groepslewe in 'n kindershuis tensy die bestuur voorsiening maak vir genoegsame, goed opgeleide personeel wat hul versorging kan waarneem. Hierdie ouderdomsgroep vereis 'n verhouding van een personeellid tot 'n maksimum van sewe kinders (SAVF, 1999:8-2).

Die navorser stem saam met bogenoemde outeurs, dat die kleutertydperk in twee gedeeltes kan word, 'n neonatale en babajare en dan die kleuterfase. Gedurende die tydperk ontwikkel die kind aansienlik op die fisiese, emosionele en kognitiewe domein. Hierdie tydperk in 'n kind se lewe is belangrik, aangesien hy nog baie afhanklik is van die samelewing om hom te leer en dus te ondersteun in sy vorming. Die kinderversorger in die kinderhuis het dus genoegsame hanteringsvaardighede nodig om hierdie ouderdomsgroep kinders te versorg en vertroetel binne hul nuwe omgewing, aangesien hul nog baie afhanklik is van vertroeteling, aandag en ondersteuning.

2.3.2.2 Middelkinderjare

Volgens die beskrywing in die sensus opname van 2001 word kinders gesien as kinders tussen die ouderdomme vyf en dertien jaar. Gedurende Oktober 2001 was daar ongeveer 8,9 miljoen kinders tussen die ouderdomme van vyf en dertien jaar, waarvan 38 456 kinders in verskeie inrigtings/fasiliteite was. Van hierdie 38 456 kinders was 5 846 kinders in kinderhuise regoor Suid-Afrika (South Africa, 2005:65).

Die ontwikkelingsjare van hierdie groep kinders, is ook belangrik ten opsigte van verdere fisiese, kognitiewe en emosionele ontwikkeling. Gedurende hierdie tydperk, leer die kind die basiese lees- en skryfvaardighede aan en verkry ook kennis rakende syfers. Simbole en klassifikasiesisteme, asook abstrakte verduidelikings word meer gereeld gebruik. Groot- en fyn motoriese ontwikkeling groei stelselmatig en verbeter deur middel van die fisiese aktiwiteite waaraan hul blootgestel word.

Die samelewing en omgewingsfaktore waaraan die kinders blootgestel is kan of die kinders se funksionering ondersteun en bevorder of dit kan die kinders ontmoedig en hul funksionering belemmer (South Africa, 2005:43).

Louw, Schoeman, Van Ede en Wait (1990:325) noem die bogenoemde tydperk as die middelkinderjare bekend kan staan en groepeer die ouderdomme vanaf ses tot ongeveer twaalf jaar, in hierdie tydperk. Alhoewel psigoloë noem dat hierdie tydperk relatief rustig is ten opsigte van die fisieke ontwikkeling, is dit 'n baie belangrik tydperk ten opsigte van sy kognitiewe, sosiale, emosionele en selfkonsepontwikkeling. Die ontwikkeling op die laasgenoemde domeine stel die kind in staat om 'n beter begrip van sy leefwêreld te vorm.

Kinders tussen die ouderdomme van ses en tien jaar en woonagtig in die kindershuis, vind dit nog moeilik om in 'n groep saam te lewe, alhoewel hul die groepaktiwiteite geniet en 'n behoefte daaraan het, het hul nog voortdurend ouerlike beskerming, vertroeteling en aandag nodig. Die ouderdomsgroep tussen elf en dertien jaar geniet die groepslewe omdat dit aan hul plesier verskaf om dinge saam met ander kinders te doen, die wêreld te ontdek en hul avontuurlus te bevredig. Tussenin het hul egter steeds 'n groot behoefte aan individuele aandag en ondersteuning en hul ervaar periodiek gevoelens van heimwee en bedruktheid (SAVF, 1999:8-2).

Die navorser is van mening dat die middelkinderfase gesien kan word as 'n fase waar die kind steeds groei, maar baie ontvanklik is vir die samelewing se invloed ten opsigte van sy ontwikkeling op die emosionele, sosiale en kognitiewe domein. Dit kan daartoe lei dat die kind óf voel dat hy ondersteun word en sodoende word sy funksionering bevorder óf die kind kan verwerp voel en sodoende word sy funksionering belemmer. Die kinderversorger werksaam in die kindershuisopset se hanteringsvaardighede is hier van uiterse belang aangesien die kinders in hierdie ouderdomsgroep steeds beskerming, vertroeteling en aandag geniet ten einde hulle te laat voel dat hul spesiaal en belangrik is.

2.3.2.3 Adolessensie

Adolessente en jong volwassenes word vir die doeleindes van die sensusopname gedurende 2001 gesien as die ouderdomsgroep vanaf veertien tot vier-en-dertig jaar. Gedurende Oktober 2001 was daar 17,5 miljoen mense tussen die ouderdomme veertien en vier-en-dertig jaar. Van hierdie 17,5 miljoen mense was 10,3 miljoen mense tussen die ouderdomme veertien en vier-en-twintig, terwyl die ander 7,2 miljoen mense tussen die ouderdomme van vyf-en-twintig en vier-en-dertig jaar was. Van hierdie 17,5 miljoen mense was daar ongeveer 299 145 mense in verskeie inrigtings/fasiliteite. Van hierdie 299 145 mense was ongeveer 9 038 adolessente en jong volwassenes in kinderhuise (South Africa, 2005:67).

In hierdie lewenstydperk vind daar nog 'n mate van fisiese, kognitiewe en emosionele ontwikkeling plaas, maar die adolessent word 'n volwassene en kry dus nuwe rolle en verantwoordelikhede by ten einde sy plek vol te staan in die samelewing (South Africa, 2005:67).

Thom (1990:393) noem dat adolessensie die ontwikkelingstadium is tussen die kinderjare en volwassenheid. Die ouderdomsgrense vir adolessensie het soveel individuele en kultuurverskille wat dit moeilik maak om 'n spesifieke ouderdomsgroep te koppel aan adolessensie, dat daar eerder op die ontwikkelingskenmerke gefokus word as op die ouderdomme (Collins, 2005:184). Gedurende adolessensie vind vinnige liggaamlike groei plaas wat die voortplantingsorgane betref en die adolessent bereik geslagsrypheid. Sosiaal gesproke eindig adolessensie wanneer die individu onafhanklik en selfonderhoudend is en volwasse rolle begin vervul, in die huwelik tree en met 'n gesin begin. Wetlik gesproke eindig adolessensie wanneer die adolessent stemreg verkry, ouerlike toestemming verval en die individu vir wetlike kontrakte verantwoordelik gehou kan word. Psigologies gesproke eindig adolessensie

wanneer die adolessent redelik seker is van sy identiteit, emosioneel onafhanklik van sy ouers kan wees en 'n eie waardestelsel ontwikkel het.

By die kind woonagtig in die kindershuis en tussen die ouderdom van dertien en sestien gaan fisieke ontwikkeling en verandering, asook spanning en verwardheid, hand aan hand. Botsende emosies oorweldig die adolessent by tye en hy voel skuldig oor sy fisieke drange wat hy moeilik onder beheer kan hou. Ooraktiwiteit, rebelsheid of totale lusteloosheid en passiwiteit kan in hierdie tydperk voorkom. Gedurende hierdie tydperk is 'n wisselende houding teenoor ouers en gesagsfigure kenmerkend. Die adolessent wil hom ook losmaak van ouerlike gesag en is minder geneë dat alternatiewe versorgers sodanige gesag uitoefen (Collins, 2005:184). Kinders bo die ouderdom van sestien jaar het in baie opsigte dieselfde behoeftes en worstelinge as die bogenoemde ouderdomsgroep. Daar is by die kinders bo sestien 'n groter bewustheid van nadere volwassenheid en heelwat meer sekerheid omtrent hulself aangesien hul nie meer aanhoudend om onafhanklikheid te verkry nie. Kinders in hierdie ouderdomsgroep, wil soos volwassenes hanteer word en kom in opstand teen oënskynlik onnodige reëls en regulasies (Collins, 2005:184; SAVF, 1999:8-4).

Die navorser is van mening dat adolessensie gesien kan word as die fase waar die kind verder ontwikkel ten opsigte van kognitiewe, sosiale en emosionele ontwikkeling. Die emosionele en sosiale ontwikkeling is egter die belangrikste aangesien die adolessent 'n gevestigde identiteit met 'n waardesisteem behoort te wees ten einde sy plek in die samelewing te kan volstaan. Die adolessent verkry meer verantwoordelikhede wat gepaardgaan met meer rolle wat vervul moet word. Die kinderversorgers werksaam met hierdie ouderdomsgroep het 'n uitdagende taak as substituutouer. Hul benodig hanteringsvaardighede ten einde die adolessent se flukturende emosies en soeke na sy eie identiteit effektief te kan hanteer.

Kinders in kindershuise is meestal ouer (Berrigde & Brodie, 1998:62; Statham & Mooney, 2006:77) as die kinders wat in pleegsorg geplaas word en vertoon meer komplekse sosiale, gedrags- en sielkundige behoeftes as ander kinders (Chaplain & Freeman, 2001:38; Kilpatrick, 2006:69–70). Die navorser is van mening dat as gevolg van 'n kind (ongeag sy ouderdom) se verwydering vanuit sy primêre versorgingsposisie en plasing in 'n alternatiewe versorgingsposisie, die kind in die kindershuis soms intense emosionele behoeftes openbaar wat spesifieke vaardighede, insette en hantering van die kinderversorgers verlang.

2.4 DIE KINDERVERSORGER

'n Kinderversorger in 'n kindershuis het die verantwoordelike taak om as alternatiewe of substituuouer op te tree vir kinders wat by hom geplaas word. Hierdie kinders stel belangrike en hoë eise aan die personeel werksaam by kindershuise (Farmer & Pollock, 1988:3; SAVF, 1999:8-3).

Vervolgens word die term kinderversorger bespreek ten einde enige onduidelikhede uit die weg te ruim. Die take en verantwoordelikhede van die kinderversorger, hul karaktereienskappe asook hul opleiding word bespreek. Laastens word hul belewenisse en hanteringsvaardighede bespreek.

2.4.1 Definisie van die term kinderversorger

Simon en Owen (2006:19-24) verduidelik dat die "Standard International Trade classification" in Londen noem dat kinderversorgers betrokke is by die voorsiening van kinderversorging veral by die jonger kind. Hierdie kinderversorging behels 'n verskeidenheid van aktiwiteite rakende die daaglikse versorging van die kind.

Die kinderversorger is volgens Garfat (1988:171-175) die persoon wat na die kinders in die kindershuis omsien, betrokke is in hulle daaglikse aktiwiteite, die

fisiese versorging waarneem en die kinders leer van alledaagse lewenskonsepte naamlik respek, menswaardighede, liefde en omgee (CYC-online, 2000).

Volgens Phelan (2008) is die kinderversorger die persoon wat in die kind se primêre versorgingsbehoefte moet voldoen binne die kindershuisopset, maar moet ook 'n veilige en betekenisvolle verhouding met die kind in die kindershuis bou. Indien genoemde verhouding kan ontwikkel, stel dit die kinderversorger in staat om met die kind kontak te maak binne sy bestaande verwysingsraamwerk. Hierdie verhouding word gebou in die kind se leefwêreld en die alledaagse kontak wat daar bestaan tussen die kinderversorger en die kind.

Die navorser stem saam met die bogenoemde outeurs, deurdat 'n kinderversorger gesien kan word as die persoon wat betrokke is by die daaglikse lewe van die kind se leefwêreld en verwysingsraamwerk. Die kind word deur die kinderversorger bygestaan met die alledaagse versorgingstakies, daaglikse aktiwiteite en ontvang die geleentheid om 'n sinvolle verhouding met 'n volwassene te bou en waardevolle lewenskonsepte aan te leer.

Ten einde die belangrike taak as kinderversorger te begryp, word die spesifieke take en verantwoordelikhede waaraan 'n kinderversorger homself moet onderwerp breedvoerig beskryf.

2.4.2 Take en verantwoordelikhede van die kinderversorger

Die werkskedules van die kinderversorger kan volgens Bertolino en Thompson (1999:3) wissel van kort 12 uur-skofte terwyl ander kinderversorgers 24 uur-skofte kan werk, afhangende van die residensiële omgewing waar hul hulself bevind (Crone, 1984:41). Milligan en Stevens (2006:10) noem egter dat kinderversorgers 'n 24 uur-diens lewer waar daar verseker word dat die beste vlak van versorging voorsien word. Een van die kerntake van die kinderversorger is egter om deel uit te maak en deel te neem aan die daaglikse

lewe van die kind. Die kinderversorgers van 'n plattelandse kinder-en jeugsorgsentrum in Mpumalanga werk op 'n 24 uur-skof, sewe dae 'n week ten einde die beste vlak van versorging te voorsien. Die kinderversorgers is egter geregtig op 'n vry naweek, een maal 'n maand.

Bertolino en Thompson (1999:2) noem dat 'n paar van die take en verantwoordelikhede van die kinderversorgers uitgesonder kan word, maar hierdie is nie die enigste take of verantwoordelikhede nie:

- Hulle is werksaam as deel van 'n span wat beraders, maatskaplike werkers, bestuurders, sielkundiges, psigiaters, verpleegpersoneel en ander personeel kan insluit.
- Hulle is verantwoordelik vir die veiligheid en versorging van 'n aantal kinders op 'n gegewe tydstop (Crone, 1984:xiii).
- Hulle is verantwoordelik vir die huishoudelike en residensiële verpligtinge.
- Hulle is verantwoordelik vir die uitvoer van opname-assesserings of onderhoude rakende opnames van kinders by die kinderhuis.
- Hulle is verantwoordelik vir die hantering van 'n verskeidenheid van krisisse wat kan voorkom by die kinderhuis.
- Hulle is verantwoordelik vir die hantering van daaglikse aktiwiteite ten opsigte van die kinders se behoeftes (SAVF, 1999:8-4).

Die kinderversorgers van die betrokke plattelandse kinder-en jeugsorgsentrum se take en verantwoordelikhede stem ooreen met van die take en verantwoordelikhede wat die bogenoemde outeurs noem. Die kinderversorgers se verantwoordelikhede en pligte binne hierdie kinder-en jeugsorgsentrum is as volg (Hasses, 2006):

- **Fisiese ontwikkeling:** Hier word gekyk na die fisiese ontwikkeling van die kind, bepaal of die kind genoegsame toiletware tot sy beskikking het, gekyk na die fisiese versorging van die kind ten opsigte van sy hare, vel,

klere, tande en gesondheid, verseker dat die kind se lewensarea netjies en higiënies is, verseker dat die kind teenwoordig is met elke ete en dat die regte voedsel ingeneem word.

- **Opvoedkundige ontwikkeling:** Hier moet die kinderversorger toesien dat die kind die regte skool bywoon, toesien dat huiswerk gedoen word en dat die kind vorder op skool, goeie kontak tussen die skool en kinderhuis bestaan, verseker dat die kind die regte aantal skryfbehoeftes tot sy beskikking het, strewe na 'n betekenisvolle verhouding met betrekking tot die kinders, asook die aanleer van basiese waardes en norms.
- **Geestelike ontwikkeling:** Hier moet die kinderversorger toesien dat die kind die basiese geestelike waarhede geleer word (hier moet die verskillende godsdienstenominasies in ag geneem word) en die aanleer van morele norme en waardes plaasvind.
- **Huishoudelike pligte van kinderversorger:** Die kinderversorger moet die aantekening in registers en voltooiing van vorms hanteer, kontrole ten opsigte van huisinhoud (voedsel, meubels, toiletware, klere en so meer) uitoefen, die kind in die uitvoering van sy pligte in sy huis ondersteun en aan die kind al die moontlike hulpbronne wat hy mag benodig vir sy verblyf in die kinderhuis voorsien.
- **Bywoning van vergaderings:** Dit is belangrik dat alle kinderversorgers die voorgeskrewe vergaderings moet bywoon, skoolvergaderings word ook deur die betrokke kinderversorger bygewoon, die kinderversorger vergader op 'n gereelde basis met die bestuurder en maatskaplike werker en woon ook relevante kursusse by (Crone, 1984:43).
- **Persoonlike individuele ontwikkeling:** Gereelde sessies met die maatskaplike werker vind plaas ten einde die kinderversorger te ondersteun in sy diens as kinderversorger (Crone, 1984:44) en blootstelling aan groepsopleiding en indiensopleiding vind ook plaas.

Na aanleiding van die bogenoemde is die navorser van mening dat kinderversorgers 'n wye spektrum van kinderversorging moet hanteer in hul 24

uur-skof en sodoende moet poog om aan die kinders in die kindershuis die beste vlak van versorging te bied. Die SAVF se kindershuishandleiding (1999:8-4) is ook van mening dat behoefte bevrediging alleenlik doeltreffend kan wees indien dit geskied met inagneming van die kind se vermoëns en persoonlikheidstrekke.

Ten spyte van die bogenoemde verantwoordelikhede en take is daar volgens Brittz (2007:35) nog 'n verantwoordelikheid in ouerskap (Crone, 1984:25). Die outeur noem dat ouerlike verantwoordelikheid die alledaagse sleurwerkies van ouerskap is: die opskep van kos, wegpak van kinders se klere as hul nog te klein is, toesig oor huiswerk, betrokkenheid in aktiwiteite, tydige en ontydige bemoeienisse in hul lewens. Kinders wil nie net hul ouers se aandag hê nie, maar wil ook sien dat hul ouers gewillig is om verantwoordelikheid vir hul te neem.

Die SAVF se kindershuishandleiding (1999:8-4) noem dat 'n kindersversorger nie so 'n hegte band met die kind in sy sorg kan en behoort te vorm soos wat eie ouers met hul kind vorm nie aangesien die band tussen kind en biologiese ouer nie verbreek moet word nie (CYC-online, 2002).

Die navorser is van mening dat alhoewel die kindersversorger nie die kind in die kindershuis se biologiese ouer is nie, dit belangrik is dat die kindersversorger as substituutouer (Crone, 1984:xiii) verantwoordelikheid neem vir die kinders in sy sorg, net soos 'n biologiese ouer sou, aangesien kinders in kindershuise ook die behoefte het dat hul kindersversorgers verantwoordelikheid vir hul neem.

Chaplain en Freeman (1994:38) noem dat wanneer kindershuise kinders opneem uit 'n groot spektrum van ouderdomme, dit moeiliker raak vir die kindersversorgers om die kinders se daaglikse funksionering te hanteer. Dit veroorsaak dat konsekwentheid ten opsigte van roetines, slaapyd en die kyk van toepaslike programme op televisie in gedrang is. Die kindersversorger moet ook beskikbaar en toeganklik wees in tye van nood, bedruktheid, krisisse, verlange en wanneer

die kind 'n behoefte het aan intieme gesprekvoering (Crone, 1984:15; SAVF, 1999:8-4).

Kinders herhaal ook dikwels gedragspatrone wat meebring dat hul geen vooruitgang toon nie en die kinderversorgers handhaaf terselfdertyd herhaalde aksies en interaksies wat hierdie problematiese gedragspatrone in stand hou (Bertolino & Thompson, 1999:110).

Wanneer kinders spesifieke gedragspatrone openbaar en die kinderversorger herhaalde aksies en optredes het rakende hierdie gedragspatrone is dit noodsaaklik om te bepaal watter karaktereienskappe die kinderversorgers het en watter opleiding hul ontvang ten einde hulle te ondersteun in hul verantwoordelike taak as substituutouers.

2.4.3 Karaktereienskappe van die kinderversorger

'n Individu se agtergrond en familiegeskiedenis, wat kulturele, genetiese en biochemiese faktore, asook geslag en tydspatrone insluit, speel 'n belangrike rol in die karaktereienskappe van 'n kinderversorger. Hierdie eienskappe van 'n kinderversorger kan van nut wees, of nie (Bertolino & Thompson, 1999:15).

Individue is uniek en daarom het niemand dieselfde karaktereienskappe, bevoegdhede of sterk punte wat daardie persoon help om effektief te wees in sy werk as kinderversorger en interaksie met die jeug nie. Dit is belangrik om uit te vind wat presies die kinderversorger se sterk punte is ten einde hierdie kwaliteite te benut binne die kinderhuisopset. Kinderversorgers is dikwels nie bewus van hul sterk punte nie, aangesien hierdie vaardighede outomaties gebruik word. Die spesifieke vaardighede kom natuurlik of dit word aangeleer en uitgevoer, sonder dat daarvoor nagedink is. Dit is ook belangrik om daarvan bewus te wees dat elke kinderversorger areas van kundigheid sal hê, maar ook areas sal hê waar hul kan groei of ontwikkel (Bertolino & Thompson, 1999:64-65).

Die vermoë om 'n veilige, gelyke verhouding te bou met 'n kind wat agterdogtig is en al seer in die lewe gesien en ontvang het, is een van die karaktereienskappe wat 'n kinderversorger benodig ten einde 'n effektiewe kinderversorger te wees. Hierdie veilige verhouding met die kind kan die kinderversorger help om die kind se sterk punte te leer ken en ook verstaan waarom die kind sekere gedrag uitoefen (Phelan, 2008). 'n Kinderversorger moet ook in staat wees om 'n soort onpersoonlike beheer uit te oefen, maar moet nogtans gereed wees om persoonlike verhoudinge met die kinders aan te knoop namate hul behoefte daaraan het (SAVF, 1999:8-3).

Dit is ook belangrik dat die kinderversorger in staat sal wees om te ontwikkel in 'n professionele kinderversorger deur:

- fisiese vaardighede te ontwikkel ten einde vertroue by die kinders te ontwikkel
- oor emosionele sterkte te beskik aangesien hy werk met kinders wat wanhoop en vrees beleef
- oor geestelike herstelvermoëns te beskik aangesien hy dikwels op 'n meer vertroulike vlak verbind is met die kinders in die kinderhuis (Phelan, 2008).

Volgens die betrokke plattelandse kinder-en jeugsorgsentrum betrokke in die navorsingstudie is die volgende persoonlikheidsienskappe belangrik ten einde as kinderversorger te werk (Hasses, 2006):

- empatie en liefde vir kinders
- ouerskapsvaardighede
- bereidwilligheid om met kinders van alle etniese groepe te werk
- gesonde menseverhoudings kan ontwikkel en in stand hou, spesifiek 'n ouer-kind-verhouding
- leierskapsvaardighede
- kommunikasievaardighede

- betroubaarheid en gebalanseerdheid
- uithouvermoë

Makhunga (2008:6-7) is van mening dat daar in verskeie sektore, residensiële fasiliteite is wat nog nie kinder- en jeugsorg in plek het nie, deurdat sekere fasiliteite die volwassene se belange bo die kind se belange plaas. Die outeur noem ook dat daar steeds fasiliteite is wat werknemers in diens neem wat nie 'n passie het vir kinders nie. Die SACSSP (South African Council for Social Service Professions) is in die proses om die regulasies vir residensiële fasiliteite te finaliseer wat sal meebring dat hierdie fasiliteite sal moet transformeer ten opsigte van hulle personeel.

Makhunga (2008:7) noem dat dit belangrik is om die volgende in gedagte te hou:

“... In the mean time focus should be on: Getting more knowledge, acquiring more skills, working on our attitudes.”

In tye van krisisse in 'n kinderhuisopset, is kennis en gebalanseerde oordeel die beste middele wat 'n kinderversorger tot sy voordeel kan aanwend (Makhunga, 2008:7).

2.4.4 Opleiding van die kinderversorger

Kennis rakende kinders is soms nie genoegsaam wanneer kinderversorgers met kinders in kinderhuise werk nie. Kinderversorgers het buitengewone kennis nodig om met hierdie betrokke kinders te werk. Die veronderstelling dat kinderversorgers hierdie kennis sal opdoen in die loop van hul werk met kinders in kinderhuise of as gevolg van hul eie lewenservaring is nie geldig nie. Buitengewone kennis rakende kinderontwikkeling is kennis wat eerstens verkry word deur studie en tweedens deur direkte ondervinding (Ainsworth soos aangehaal in CYC-online, 2000).

In Suid-Afrika bied die NACCW (National Association for Child Care Workers), 'n wye reeks opleidingsgeleenthede vir die kinderversorgers werksaam in die kindershuisopset en is in ooreenstemming met die "Verdere Onderwys en Opleidingsertifikaat" in kinder en jeugsorgwerk (Scott, 2008:30). Die kinderversorgers by 'n plattelandse kinder-en jeugsorgsentrum is ook tans besig met hierdie opleiding. Ten einde te begryp watter opleiding die NACCW bied word 'n kort opsomming van die kwalifikasie gegee (Scott, 2008:30):

Die NACCW se vlak 4-kwalifikasie is geregistreer by die nasionale kwalifikasie raamwerk (NQF – National Qualification Framework) en is gelykstaande aan 'n matrieksertifikaat. Die kwalifikasie bestaan uit drie verskillende komponente van kennis: kernkennis, essensiële kennis en vrywillige kennis:

- Die kernkomponent van kennis gaan oor wat kinder- en jeugsorg is. Die grootste gedeelte van die NACCW Vlak 4-kwalifikasie gaan oor hierdie afdeling.
- Die essensiële komponent van kennis gaan oor syfers en letterkunde en is 'n vereiste vir die vlak 4-sertifikaat.
- Die vrywillig komponent van kennis gaan oor die leerder wat uit 'n wye reeks onderwerpe kan kies, soos byvoorbeeld noodhulp, MIV/VIGS, gemeenskapswerk, alkohol- en dwelmmisbruik, en so meer.

Ten einde die hele sertifikaat te verwerf, moet 'n leerder bevoeg verklaar word ten opsigte van al drie die komponente van kennis. Die NACCW verskaf die kern komponent van kennis en het 'n gevestigde vennootskap met verskeie opleidingsverskaffers wat opleiding in die essensiële en vrywillige komponente van kennis gee (Scott, 2008:30).

Die kernkomponent van kennis se leerprogram is as volg:

- Sorg vir kinders bestaan uit vier eenhede: essensiële begrippe in kinder- en jeugsorg, kommunikasievaardighede, aanmoediging en handhawing van kinderregte asook die basiese versorging van kinders en jeug.
- Ontwikkelingsteorieë bestaan uit twee eenhede: oorbruggingsteorieë en die ontwikkelende benadering.
- Selfbewustheid bestaan uit vier eenhede: interpersoonlike vaardighede, gebruik van verhoudings in kinder- en jeugsorg, spanwerk en persoonlike ontwikkelingstrategieë en –vaardighede.
- Bestuur van kinders en jeug bestaan uit vier eenhede: waarneming, aanteken en rapportering, programme en aktiwiteite, gedragsbestuur en ontwikkelings-assessering (Scott, 2008:30).

CYC-online (2002) noem dat dit belangrik is dat daar na drie essensiële temas gekyk word wanneer opleiding van kinderversorgers ter sprake is:

- self ontdekking en persoonlike groei
- die skep van 'n kragtige omgewing
- gereelde gebruik van ondersteuningsisteme

Die navorser ondersteun die bogenoemde outeurs en is van mening dat opleiding 'n baie belangrike rol speel in die kinderversorger se professionele ontwikkeling, maar dit speel ook 'n rol in die kinderversorger se hanteringsvaardighede, aangesien die kinderversorger deur opleiding, vaardighede aanleer wat hom kan help in die hantering van kinders in die kindershuis.

2.4.5 Belewenisse en hanteringsvaardighede van die kinderver- sorger

Kinders in kindershuise se dikwels komplekse, sosiale, gedrags- en emosionele behoeftes maak van hul 'n kwesbare groep ten opsigte van optimale

funksionering in die samelewing. Die kinderversorgers is verantwoordelik om die kinders in die kinderhuis se basiese behoeftes te vervul en ook die kinders op emosionele en sosiale vlak te ondersteun. Die kinderhuispersoneel vind dit moeilik om vir hierdie kinders goeie toekomsmoontlikhede of -geleenthede te bied, weens die uitdagende aard van die kinders se gedrag asook weens die beperkte keuses rakende plasingsmoontlikhede (Kilpatrick, 2006:70; SAVF, 1999:8-1).

Bertolino en Thompson (1999:14) beskryf belewenis as 'n samestelling van verskeie konsepte wat individu intern ervaar. Dit kan die volgende insluit: gevoelens, sensasies, outomatiese fantasieë, gedagtes en enige konsep wat kan bydra tot die persoon se gevoel van eiewaarde. Belewenis is baie subjektief en persoonlik.

Bertolino en Thompson (1999:32) noem ook dat

“Clearly, each of us views situations and the world through different lenses that are based on our experiences, both personally and professionally.”

Die navorser is van mening dat kinderversorgers, alhoewel hul in dieselfde opset woon en werk, nie noodwendig dieselfde belewenisse van 'n situasie het nie, aangesien hul unieke persone is.

Wanneer daar gekyk word na die belewenisse van kinderversorgers, is hul denkrigtings en uitgangspunte ook van belang. Uitgangspunte kan in twee dele opgedeel word:

- Die eerste gedeelte van uitgangspunte hou verband met die individu se manier om sy aandag te oriënteer of te vestig op dit vir hom belangrik is, na aanleiding van sy verwysingsraamwerk in sy eie lewe of dié van ander mense.

- Die tweede gedeelte van uitgangspunte hou verband met vertellings (dit waarin die individu glo, veronderstellings, verduidelikings) wat gebaseer is op individu se persepsies, begrip en die samestelling van betekenis.

Uitgangspunte is dikwels hoe 'n individu homself asook ander beskryf. Hierdie uitgangspunte simboliseer nie noodwendig die waarheid nie, maar verteenwoordig eerder die individu se persepsies van die wêreld wat deur middel van belewenisse en interaksie gevorm is (Bertolino & Thompson, 1999:15).

Die navorser is van mening dat 'n kinderversorger se uitgangspunte en aksies direk verband hou met hul hanteringsvaardighede.

Alvorens daar gekyk word na spesifieke vaardighede waarvoor kinderversorgers moet beskik ten einde hul werk in kinderhuise te vergemaklik is dit noodsaaklik om eers die term handeling/aksies te definieer. Aksies kan gesien word as dit wat mense eintlik doen. Sekere aksies kan help dat individue hul doelwitte bereik, wanneer die ander persoon se aksies as normaal en eties korrek ervaar word. Sekere aksies kan ook egter meebring dat individue weg beweeg van hul doelwitte aangesien die ander persoon se aksies abnormaal, oneties en skadelik ervaar word (Bertolino & Thompson, 1999:15).

Die kinderversorger se hantering en belewenis van 'n kind in die kindersuis se gedrag, emosionele ontwikkeling en omstandighede het 'n definitiewe impak op daardie kind se ontwikkeling en groei en kan daartoe aanleiding gee dat die kind op 'n spesifieke wyse sal reageer (Bertolino & Thompson, 1999:169). Wanneer kinderversorgers, wat die kern is in residensiële fasiliteite, glo dat verandering in 'n kind moontlik is en begin om aandag te skenk aan wat 'n verandering teweeg kan bring, kan moontlikhede en geleenthede vir positiewe verandering geskep word (Bertolino & Thompson, 1999:6).

Wanneer daar gekyk word na die spesifieke gedrag wat kinders in kinderhuise vertoon, kan van die volgende uitgelig word as voorbeelde: aggressiewe gedrag, onttrekking, inskiklikheid en regressiewe gedrag (Blom, 2004:28, SAVF, 1999:8-8). Die kinderversorgers beskryf dikwels die bogenoemde gedrag as stout, ongehoorsaam, onbeheerbaar, aandagsoekend, en so meer. Aangesien kinderversorgers hul eie denkrigtings en uitgangspunte het, kan dit soms daartoe lei dat hul optrede problematies is en aanleiding gee tot ontoereikende gedragspatrone en interaksie (Bertolino & Thompson, 1999:86).

Dit is belangrik om bewus te wees van die tipe kind waarmee die kinderversorgers werk, aangesien hierdie kinders dikwels nie kan reageer op die eise van die samelewing nie. Hul sukkel om aan te beweeg op sekere ontwikkelingsvlakke, weens 'n emosionele blokkasie en dit bring mee dat hul swak oordeel en gedrag openbaar (Phelan, 2008). Volgens die SAVF se kinderhuishandleiding (1999:8-5) is insig in die behoeftes en probleme van kinders 'n voorvereiste vir suksesvolle kinderversorging en -opvoeding.

Die navorser is van mening dat aangesien hierdie kinders dikwels nie kan reageer op die eise wat die samelewing aan hul stel nie, hul gedrag openbaar waar hul kontak met die samelewing verbreek ten einde hulself te beskerm. Aangesien die navorser vanuit die Gestalt-benadering die navorsingstudie benader, word dit vervolgens met die benadering geïntegreer.

2.5 GESTALT-TERAPEUTIESE BENADERING

Aangesien kinders gebruik maak van spesifieke kontakgrensversteurings ten einde hulself te beskerm (Zinker, 1998:117) wanneer die omgewing dikwels faal om in hul behoeftes te voldoen, is dit belangrik dat die term kontakgrensversteurings binne die Gestalt-terapeutiese benadering verduidelik word. Kontakgrensversteurings is 'n term wat binne die Gestalt-benadering wat Gestalt-terapie genoem word, gebruik word en die term moet binne die teoretiese

konteks geplaas word (Latner, 1973:2). Die agtergrond van die benadering en twee teoretiese konsepte genaamd kontak en kontakgrensversteurings gaan verduidelik word aangesien hierdie konsepte, volgens die navorser, 'n rol speel in die kinderversorger se emosionele belewenisse en hanteringsvaardighede van die kind in die kinderhuis.

2.5.1 Historiese agtergrond van Gestalt-terapie

Friedrich Solomon (Fritz) Perls en sy vrou, Laura word as die stigters van Gestalt-terapie gesien en het in 1946 formeel bekendheid verwerf (Houston, 2003:14). Gestalt-terapie kan gesien word as 'n mens- en proses georiënteerde vorm van terapie wat op die integrasie van die persoon as geheel, sintuie, liggaam, emosies en intellek klem lê (Aronstam, 1989:629; Blom, 2006:17; Fall *et al.*, 2004:219; Sills *et al.*, 1995:3; Yontef, 1993:128). Yontef en Jacobs (soos aangehaal in Blom, 2006:17) is van mening dat Gestalt-terapie 'n radikale ekologiese teorie is wat van die standpunt uitgaan dat enige lewende organisme in interaksies met sy omgewing beskou moet word. Fall *et al.* (2004:219) is van mening dat Fritz en Laura Perls 'n terapeutiese teorie ontwikkel het wat elemente van psigo-analise geïnkorporeer het binne 'n eksistensiële-humanistiese benadering.

Die bogenoemde outeurs Fall *et al.* (2004:219) noem die volgende rakende Gestalt-terapie:

“The primary philosophical underpinning of Gestalt is the emphasis on a comprehensive phenomenological perspective of experience. Gestalt is grounded on the assumption that meaning is best derived and understood by considering the individual’s interpretation of immediate experience.”

Die woord *Gestalt* is 'n Duitse woord en kan nie direk vertaal word na 'n enkele Engelse of Afrikaanse woord nie. Die betekenis van die konsep kan wel omskryf

word as 'n georganiseerde geheel (Blom, 2006:18; Graham, 2003:118; Sills *et al.*, 1995:3).

Clarkson (1999:1) omskryf die betekenis van die term *Gestalt* as volg:

“ ... it embraces such a wide variety of concepts: the shape, the pattern, the whole form, the configuration. It connotes the structural entity which is both different from and much more than the sum of its parts.”

Die term *Gestalt* beklemtoon volgens Sills *et al.* (1995:3) dat daar eerder gekyk moet word na die geheelbeeld asook die geïntegreerde belewenisse, as na die belewenisse wat opgedeel word in afsonderlike kleiner dele (Zinker, 1998:73). Die geheel is dus meer as die som van die betrokke dele (Blom, 2006:18; Fall *et al.*, 2004:220; Houston, 2003:15; Latner, 1973:6).

Die navorser sien *Gestalt* dus as 'n vorm of totaliteit wat bekend staan as 'n eenheid wat 'n mate van struktuur het, met ander woorde, dit is al die dele en aspekte wat deel uitmaak van 'n unieke individu. In Gestalt-terapie word die mens gesien as 'n wese wat in staat is om self regulerend te wees en wat 'n eenheid kan bereik en dit in sy lewe kan integreer. Die klem val op die individu met al sy sisteme naby hom en wat aanspraak maak op die emosionele aspek van daardie individu (Blom, 2006:18; Fall *et al.*, 2004:219).

Die fokus is op die proses van die individu – die “hier-en-nou” wat vir hom belangrik is, die gevoelens en gedagtes wat die individu tans ervaar (Fall *et al.*, 2004:219; Graham, 2003:118). Die mikpunt van Gestalt-terapie is om mense te help fokus op hul eie verdedigingsmeganismes en bewus te raak van hul sterk punte (Schoeman, 2004:56).

Oaklander (1988:1) noem dat deur middel van die praktisering vanuit die Gestalt-terapeutiese benadering, het sy 'n duideliker idee van hoe 'n individu met behulp

van terapeutiese insette en die regte tipe ondervinding, homself kan lei tot 'n emosioneel gesonde leefwyse en groei.

Die navorser stem saam met die mikpunt van Gestalt-terapie dat dit belangrik is om 'n individu bewus te maak van sy sterk punte asook sy eie verdedigingsmeganismes ten einde hom te lei tot 'n emosioneel gesonde leefstyl. Daarom is dit volgens die navorser, belangrik om die kinderversorgers bewus te maak van hul sterk punte en hul eie verdedigingsmeganismes, asook bewus te maak van die kontakgrensversteurings wat kinders kan gebruik, om hul sodoende te lei tot verdere persoonlike groei.

By Gestalt-terapie word daar gefokus op die “wat en hoe” en nie op die inhoud van 'n belewenis nie (Fall *et al.*, 2004:219). Perls (soos aangehaal in Yontef, 1993:52) noem dat Gestalt-terapie soos 'n proses werk. 'n Spesifieke reaksie van 'n gebeurtenis word deur die persoon en sy omgewing bepaal. Die eindresultaat is nie 'n voltooide produk nie maar eerder wanneer 'n individu die vaardigheid ontwikkel het om bewus te raak, van wat hy benodig om sy eie probleme op te los.

Die navorser stem saam met die bogenoemde outeur, aangesien 'n spesifieke reaksie van 'n gebeurtenis deur die persoon en sy omgewing bepaal word. Kinders in kinderhuise het dikwels spesifieke gedragspatrone aangeleer wat deur hul huislike omstandighede bepaal is, en die kinderversorgers reageer dikwels op spesifieke wyses soos wat hulle en/of die omgewing dit bepaal het.

In Gestalt-terapie leer die individu om sy interne en eksterne sintuie ten volle te benut ten einde hom in staat te stel om verantwoordelik en selfregulerend te funksioneer (Yontef, 1993:133). Die navorser stem saam met hierdie stelling aangesien mense so vinnig afhanklik kan raak van ander. Wanneer 'n persoon nie die vaardigheid ontwikkel om homself te onderhou en te reguleer nie, sal hy moeilik sy volle potensiaal bereik.

2.5.2 Teoretiese konsepte binne die Gestalt-terapeutiese benadering

2.5.2.1 Kontak

Elke lewende wese het op die een of ander stadium behoeftes wat bevredig moet word ten einde te oorleef (Latner, 1973:12). Deur kontak word gevoelens en gedagtes (energie) van 'n individu uitgeruil met die omgewing deur middel van sy sintuie. Wanneer die persoon homself kan reguleer en onderhou kan hy in die samelewing oorleef. Hierdie self regulerende persoon neem en besluit watter gedeelte van elke situasie en gebeurtenis hy, sy eie wil maak en watter gedeeltes hy wil verwerp/ignoreer (Fall *et al.*, 2004:219; Freysen, 2005:50; Yontef, 1993:51-52,183; Zinker, 1998:73).

Zinker (1998:73) noem dat kontak gesien kan word as die sensasie van gedeelde eienaarskap tussen die individu en sy omgewing. Dit is noodsaaklik dat die individu bewus is van sy emosies en ervarings ten einde die kontakmakingsproses te bevorder. Zinker (1998:67) noem dat

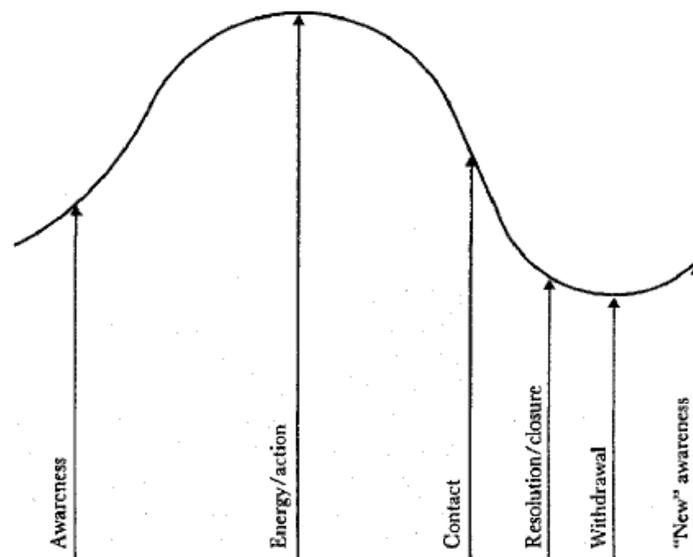
“...This interplay of saying and listening, seeing and being seen, touching and being touched, knowing and being known, moves us to clarify our similarities and differences. This increasing awareness of each other stimulates the energy necessary for the clear emergence of wants of desires: the emergence of a figure from the background.”

Die kontakmakingsproses word deur Schoeman (Schoeman, 1996b:55) as volg verduidelik:

- Stap 1: Die individu raak bewus van 'n spesifieke behoefte om kontak te maak (Yontef, 1993:51; Zinker, 1998:67).
- Stap 2: Die individu gebruik sy energie (Zinker, 1998:70) – gevoelens en gedagtes - om keuses te oorweeg om sodoende sy behoefte te vervul.

- Stap 3: Eksperimentele kontakmaking - die individu raak bewus van homself asook waar sy spesifieke grense is. Hy laat toe dat sy grense verbreed word.
- Stap 4: Kontak vind nou plaas tussen die individu en sy omgewing deur middel van sensoriese inligting (Yontef, 1993:51; Zinker, 1998:75) wat uitgeruil word.
- Stap 5: Assimilasie vind plaas wanneer die individu toelaat dat hy nuwe ervarings en sensasies beleef. Die persoon laat ook toe dat hy hierdie nuwe ervarings aanvaar en hy maak dit sy eie deur dit te gebruik in sekere denkwyses en situasies (Schoeman, 1996b:55). Zinker (1998:77) noem dat individue tydens hierdie fase onttrek van mekaar en kontakmaking aangesien die behoefte vervul/onvervuld gelaat is.

Zinker (1998:64) het 'n grafiese uitbeelding gemaak van die bogenoemde stappe in die kontakmakingsproses en noem dit die "Gestalt Experience Cycle" (sien figuur 1). Vir die doel van die studie, word die bogenoemde proses in Afrikaans die Gestalt-ervaringsiklus, waartydens die term kontak, uitgebeeld word.

Figuur 2: Die Gestalt-ervaringsiklus (Zinker, 1998:64)

Ten einde die bogenoemde figuur te verstaan word dit soos volg verduidelik: Ten einde funksionele kontak met die omgewing te bewerkstellig, is die bewustheid van die individu rakende wat tans vir hom van toepassing is (“hier-en-nou”), wat sy aandag trek of vir hom uitstaan van groot belang (Blom, 2006:25). Hierdie belangstelling veroorsaak energie binne die individu, wat benodig word ten einde ‘n behoefte te bevredig. Wanneer die individu se bewustheid voldoende verhoog is deur die energie, kan die individu oorgaan tot aksie. Aksies lei tot kontak met die omgewing en word gevolg deur ‘n gevoel van tevredenheid en afsluiting. Die individu is daarna in staat om te onttrek en te ontspan (Blom, 2006:25). Onttrekking stel die individu in staat om aan te beweeg na ‘n nuwe behoefte sonder die gevoel dat die vorige behoefte nie bevredig is nie. Wanneer ‘n nuwe behoefte na die voorgrond beweeg, begin die Gestalt-ervaringsiklus van vooraf (Zinker, 1998:64–65). Die kontakmakingsproses is ‘n aaneenlopende proses waartydens kontak en onttrekking plaasvind (Blom, 2006:27).

Sonder assimilasië, waar ‘n individu toelaat om nuwe ervarings en sensasies te beleef en dit deel van sy lewe maak, kan ‘n individu nie groei en sy potensiaal bereik nie. Schoeman (1996a:29) noem dat dit belangrik is dat daar gedurende kontakmaking gelet word op die individu se bewustheidsvlak. As die persoon nie bewus is van homself, sy interaksie of sy sensoriese funksies nie is die kans om hom te ondersteun tot optimale funksionering en ‘n goeie verhouding met hom te bou, skraal. In Gestalt-teorie word daar onderskei tussen intrapersoonlike kontak - kontak tussen die individu en aspekte van homself en interpersoonlike kontak - kontak tussen die individu en die omgewing (Aronstam, 1989:634; Blom, 2006:29; Zinker, 1998:65).

Soos reeds bespreek in hoofstuk 1, het die navorser die term kontak, vir die doel van hierdie studie, geformuleer as ‘n basiese proses waar die kind die omgewing gebruik om sy behoeftes te bevredig. Wanneer ‘n kind se behoefte, wat na vore gekom het bevredig is, het kontak plaasgevind. Deur kontakmaking en

toepaslike onttrekking van die omgewing, word kinders se behoeftes bevredig en kan groei plaasvind wat weer lei tot die bereiking van hulle volle potensiaal.

Kinders wat van hulle primêre versorgers verwyder is vanweë omstandighede wat nie in die beste belang van die betrokke kind(ers) is nie, het 'n gevoel van magteloosheid aangesien hul 'n verlies beleef, aan 'n nuwe versorgingsopset blootgestel word, kinderhofverrigtinge deurgemaak het, betrokke is by verskeie persone en professies, soms geskei word van hul sibbe, nuwe reëls en norme moet handhaaf en verander van fisiese omgewing (Matsemela & Van der Merwe, 1996:167). Hierdie gevoelens het 'n invloed op die kind se kontakmakingsproses met sy omgewing en kan daartoe aanleiding gee dat kontakgrensversteurings na vore kom.

2.5.2.2 Kontakgrensversteurings

Kontakgrensversteurings vind plaas wanneer 'n individu nie meer in staat is om 'n goeie balans tussen homself en die omgewing te handhaaf nie. Dit bring mee dat die individu se bewustheidsvlak nie meer toepaslik is nie, wat daartoe aanleiding gee dat die individu nie meer op sy ware behoeftes kan reageer nie (Zinker, 1998: 119). Funktionele kontak met die omgewing asook die individu se bewustheidsvlak word dus versteur (Blom, 2006:31; Fall *et al.*, 2004:227; Jacobs, 2007:68).

Volgens Yontef (1993:142) word kontakgrensversteurings gesien wanneer 'n grens tussen die self en ander onduidelik of verlore raak. Dit veroorsaak dat daar 'n steuring in die onderskeid tussen die self en die ander kom, wat daartoe aanleiding gee dat daar 'n steuring tussen kontak en bewustheid is. Fall *et al.* (2004:227) noem dat in 'n reaksie op 'n aanhoudende verwaarloosde of skadelike omgewing, 'n individu 'n steuring kan ontwikkel by die kontakgrens. Dit gee dus aanleiding tot die term kontakgrensversteuring. Kontakgrensversteurings kan ook gedefinieer word as 'n kreatiewe aanpassing

wat 'n individu maak ten einde 'n moeilike situasie te hanteer (Woldt & Toman, 2005:33).

Volgens Blom (2006:31) kan kinders reeds van 'n vroeë ouderdom gebruik maak van kontakgrensversteurings ten einde in hul behoeftes te voorsien, as gevolg van vorige lewenservarings. Kinders met kontakgrensversteurings is nie in staat om bewus te wees van hul ware behoeftes of gesonde kontak met die omgewing nie. Hierdie kinders se holistiese funksionering van hul sintuie, liggaam, emosies en intellek funksioneer gefragmenteerd, wat weer 'n negatiewe effek het op die natuurlike proses van organismiese selfregulering (Woldt & Toman, 2005:33).

Soos reeds bespreek in hoofstuk 1, het die navorser die term kontakgrensversteurings, vir die doel van hierdie studie, geformuleer as beperkings binne die kind se lewe wat voorkom as gevolg van die kind se onvermoë om 'n balans tussen hom en sy omgewing te handhaaf. Die kind gebruik kontakgrensversteurings ten einde homself te beskerm of te handhaaf. Hierdie kontakgrensversteurings kan meebring dat die kind 'n versteurde balans in sy lewe beleef en sodoende word die bereiking van sy volle potensiaal belemmer. Die moontlikheid bestaan wel dat die kind op 'n latere stadium tog die versteurde balans in sy lewe kan herstel.

Oaklander (1988:58) noem dat daar geen beperking is op wat 'n kind sal doen in 'n poging om sy behoeftes te bevredig nie. Kinders doen wat hul moet in 'n poging om die eise van die lewe te hanteer. Hulle kan enige van die volgende gedragspatrone gebruik wat hul kan ondersteun in die hantering van hul behoefte: aggressiwiteit, vyandigheid, woede, hiperaktiwiteit, onttrekking, vrese vir mense, stilswye, oormatig goeie optredes wil doen teenoor ander, enuresis, enkoprese, asma aanvalle, allergieë, hoofpyne en buikpyne. Versteek onder hierdie pogings om in beheer te wees en aan die eise van die lewe te voldoen, is daar dikwels onvervulde behoeftes wat daartoe aanleiding gee dat die kind sy selfwaarde in die proses verloor.

Rynders (2008:8) noem dat kinders waarmee die kinderversorgers werk, soms in 'n toestand van onophoudelike krisisse is. Hierdie krisisse veroorsaak dat die kinders letsels opdoen wat hul lewenslank bybly. Hierdie krisisse kan ontstaan as gevolg van gebeure wat by die huis plaasvind, agter geslote deure, byvoorbeeld 'n ouer wat sy kind toesnou as nikswerd en waardeloos, 'n ouer wat sy kind teen die muur gooi, 'n ouer wat sy kind ontoepaslik betas, om slegs 'n paar te noem.

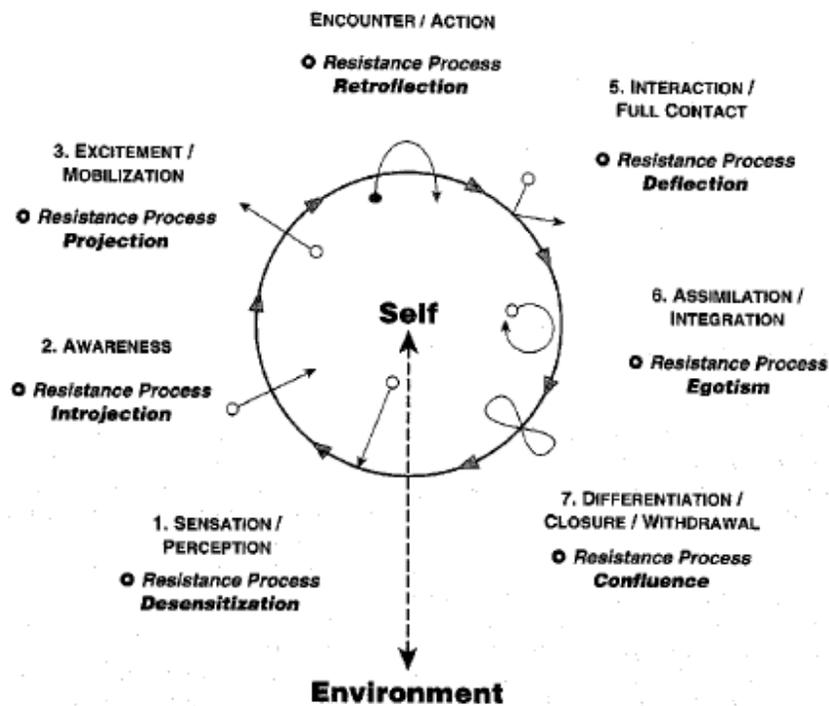
Wanneer hierdie gebeure op 'n gereelde basis plaasvind, begin die kind 'n sosiale vaardigheid aanleer ten einde die geheim, ouer/voog en homself te beskerm. Hierdie vaardigheid laat die kind toe om normaal en gelukkig voor te kom asof daar niks verkeerd is nie, alhoewel hy dikwels nie sy ware emosies openbaar nie. Soms weet die kinderversorgers nie dat 'n kind in 'n toestand van onophoudelike krisisse is nie totdat dit te laat is. Soms sien die kinderversorger dat die kind, op verskillende wyses reageer, alvorens hul die konnotasie van onophoudelike krisisse maak (Rynders, 2008:8).

Die navorser ondersteun al die bogenoemde outeurs en is van mening dat kontakgrensversteurings gesien kan word as beperkings binne die kind se lewe wat voorkom as gevolg van die kind se onvermoë om 'n balans tussen hom en sy omgewing te handhaaf. Die kind gebruik kontakgrensversteurings as 'n proses ten einde homself te beskerm, sy behoeftes wat op die voorgrond is, te vervul en/of te probeer oorleef. Hierdie kontakgrensversteurings kan meebring dat die kind 'n versteurde balans in sy lewe beleef, sy selfwaarde verloor en bereiking van sy volle potensiaal belemmer.

Kinders kan dikwels herhalende gedragpatrone gebruik aangesien hul nie weet hoe om anders of verder op te tree nie (Bertolino & Thompson, 1999:110), maar Blom (2006:31) en Latner (1973:110) noem dat kontakgrensversteurings nie karaktereienskappe is nie, maar gesien moet word as die beskrywing van spesifieke patrone (Sills *et al.*, 1995:57). In Gestalt-terapie, word daar onderskei

tussen sewe (7) kontakgrensversteurings (Blom, 2006:31; Sills *et al.*, 1995:57): naamlik introjeksie, projeksie, samevloeiing, retrofleksie, defleksie, desensitasie en egoïsme. Dit word kortliks omskryf ten einde die term kontakgrensversteurings, as geheel te verstaan.

Woldt en Toman (2005:x) het 'n grafiese uitbeelding wat die kontakmakingsproses en kontakgrensversteuringsprosesse, soos hierbo genoem, gemaak en noem dit die "Gestalt Cycle of Experience". Vir die doel van hierdie studie, word die bogenoemde proses in Afrikaans die Gestalt-kringloop van ervarings genoem, waartydens die fokus op die kontakgrensversteurings binne die kontakmakingsproses gaan wees (sien figuur 3).

Figuur 3: Gestalt-kringloop van Ervarings (Woldt & Toman, 2005:x)

2.5.2.2.1 Introjeksie

Introjeksie vind plaas wanneer 'n individu inligting van ander individue aanvaar, sonder om dit te evalueer of te assimileer tot die persoonlikheid (Aronstam, 1989:638; Graham, 2003:124; Latner, 1973:115; Oaklander, 1988:58; Yontef, 1993:142). Zinker (1998:69) noem dat introjekte meestal voorkom in die bewusmakingsfase van die Gestalt-kringloop van ervarings aangesien introjeksie nie kan plaasvind sonder bewustheid nie (Woldt & Toman, 2005:x).

Houston (2003:21) verduidelik dat die menings en gesindhede van ouers of betekenisvolle ander, veral in die kind se vroeë ontwikkelingsjare daartoe kan aanleiding gee dat introjekte ontwikkel (Sills *et al.*, 1995:60; Woldt & Toman, 2005:33). Die outeurs asook Latner (1973:73) noem egter ook, dat van hierdie introjekte bruikbaar, funksioneel en noodsaaklik is vir die individu, aangesien dit kan aanleiding gee vir sosiaal aanvaarbare response binne die samelewing. Introjekte kan 'n individu ondersteun tydens die leerproses van waardes en norme van 'n samelewing en die individu sodoende van hulp wees (Sills *et al.*, 1995:61).

Die disfunksionaliteit van introjeksie kom voor wanneer die individu se kontakgrens toeganklik en deurdringbaar raak, wat meebring dat 'n individu se selfwaarde nie genoegsaam gedefinieer is nie en dus nie weerbaar genoeg is om nie deur die omgewing gedefinieer te word nie. Dit kan problematies raak wanneer die omgewing skadelik is vir individu (Fall *et al.*, 2004:227).

Die individu gee sy eie opinies en menings prys en aanvaar ander individue se sienswyses sonder om dit te bevraagteken. Met introjeksie neem die individu aspekte van die samelewing in, sonder om die positiewe of negatiewe aspekte in ag te neem. Dit veroorsaak dat die introjekte nooit deel word van die individu nie, maar dit beïnvloed sy funksionering. Kinders het nie die vermoë om te beseft dat daar afsonderlike ervarings en sienswyses bestaan nie, wat daartoe lei dat

hulle verantwoordelikheid neem vir alles wat met hul gebeur en wat ander aan hulle doen (Blom, 2006:32).

Die navorser is van mening dat introjeksie by die kind in die kinderhuis kan plaasvind gedurende 'n nuwe opname by 'n kinderhuis, aangesien die kind nie die kinderversorger se reëls en sienswyses wil bevraagteken nie omdat sy selfwaarde nie genoegsaam gedefinieer is nie.

2.5.2.2.2 Projeksie

Projeksie vind plaas wanneer die individu die geneigdheid het om ander individue verantwoordelik te hou vir dit wat in die individu self gebeur (Fall *et al.*, 2004:228). Projeksie kan ook gesien word wanneer die individu op 'n onbewustelike vlak sy eie onaanvaarbare gedagtes, gevoelens of gedrag aan ander individue toeskryf. Die individu sien in ander individue, kenmerke van homself wat hy weier om te erken (Aronstam, 1989:638; Blom, 2006:32; Graham, 2003:121; Houston, 2003:22; Latner, 1973:114). Zinker (1998:69) noem dat projeksie meestal voorkom in die bewusmakingsfase van die Gestalt-kringloop van ervarings (Woldt & Toman, 2005:x).

Latner (1973:72) noem egter dat die funksionaliteit van projeksie gesien kan word as 'n individu se afbreking van die kontakgrens, maar die individu neem aspekte van homself en plaas dit op ander individue/objekte ten einde hom te help om die omgewing op 'n ander wyse te visualiseer, soos wat dit tans is (Sills *et al.*, 1995:63).

Die disfunksionaliteit van projeksie kan gesien word wanneer kinders hul eie persoonlike ervarings ontken (Woldt & Toman, 2005:33). Kinders kan gebruik maak van leuentaal of hul emosies ontken, aangesien hul te min egokragte het om verantwoordelikheid vir hul aksies te neem. Hul blameer dan eerder ander vir die onaangenaamhede in hul lewens. Steyn (2005:55) noem dat dit belangrik

is om bewus daarvan te wees dat 'n kind in die kinderhuis moontlik gevoelens van woede en haat teenoor persone wat die kind teleurgestel het, op die personeel werksaam by die kinderhuis te projekteer.

Projeksie het ten doel om die kind te help om sy selfrespek te behou. Dit bied ook aan die kind ruimte om die verwagtinge wat ander aan hom stel, uit te sorteer, dit is 'n poging van die kind om dit wat hy nog nie kan hanteer, te onderdruk en dit bied aan die kind 'n manier om te ontvlug wanneer hy nie gereed is vir kritiek en verwerping nie (Schoeman, 1996c:64).

Die navorser is van mening dat projeksie by die kind in die kinderhuis plaasvind wanneer 'n kind gebruik maak van leuentaal wanneer hy gekonfronteer word met 'n situasie waar hy blootgestel kan word of wanneer 'n kind gebruik maak van aggressiewe gedrag omdat hy eintlik kwaad is vir sy ouers en hul omstandighede. Hierdie projeksie wat die kind in die kinderhuis dikwels gebruik, het 'n definitiewe impak op die hanteringsvaardighede van die kinderversorger, afhange van die kinderversorgers se kennis en ervaring.

2.5.2.2.3 Samevloeiing

Samevloeiing vind plaas wanneer die grens van skeiding tussen 'n individu en ander individue so vervaag word dat daar geen waarneembare grens meer is nie. Dit word dan moeilik om te bepaal wat 'n individu se eie persepsies en waardes is en wat die persepsies en waardes van die ander individue is (Fall *et al.*, 2004:228; Latner, 1973:112; Sills *et al.*, 1995:68). Zinker (1998:71) noem dat samevloeiing meestal voorkom in die energie-/aksie fase van die Gestalt-ervaringsiklus aangesien samevloeiing beteken dat terwyl een individu se energie meer word verlaag die ander individu se energie. Samevloeiing kan egter ook voorkom in die kontakmakingfase van die Gestalt-kringloop van ervarings (Woldt & Toman, 2005:x).

Die disfunksionaliteit van samevloeiing veroorsaak dat die grense tussen individue ontbreek, wat meebring dat daar nie positiewe kontak met die ander individue gemaak kan word nie (Woldt & Toman, 2005:33). Die individu verloor kontak met homself en laat toe dat hy deur ander individue/omgewing beheer word (Aronstam, 1989:638; Blom, 2006:34; Yontef, 1993:142). Latner (1973:71) noem egter dat die funksionaliteit van samevloeiing gesien kan word as wanneer 'n individu se kontakgrense deurdringbaar word en die individu die ooreenkomste tussen hom en sy omgewing waardeer.

Die navorser stem saam met Blom (2006:35) dat die kind wat kontak met homself verloor het, dikwels 'n swak selfbeeld het, wat weer daartoe lei dat hierdie kind almal tevrede wil stel, in so 'n mate dat hy alles sal doen wat ander van hom vra. Die kind in die kindershuis kan huiwer om sy ware gevoelens te uiter en uit vrees vir moontlike verwerping, in samevloeiing gaan met óf die kinderversorger óf medeleerlinge by die kindershuis.

2.5.2.2.4 Retrofleksie

Yontef (1993:142) beskryf retrofleksie as 'n skeuring binne die individu. Die weerstand van aspekte van die individu deur die individu self. Retrofleksie kan ook gesien word wanneer 'n individu aan homself doen, wat hy eintlik aan iemand anders wil doen, of wanneer 'n individu iets aan homself doen wat hy eintlik wil hê iemand anders moet vir hom doen (Aronstam, 1989:638; Fall *et al.*, 2004:229; Graham, 2003:120; Latner, 1973:116; Sills *et al.*, 1995:65). Zinker (1998:71) noem dat retrofleksie meestal voorkom in die ontmoetings-/aksiefase van die Gestalt-ervaringsiklus aangesien die individu sy energie na binne rig. Retrofleksie kan egter ook voorkom in die kontakmakingsfase van die Gestalt-kringloop van ervarings (Woldt & Toman, 2005:x).

Die funksionaliteit van retrofleksie gesien kan word wanneer 'n individu sy gedrag beheer en bestuur na aanleiding van die eise van die situasie, met ander woorde

wanneer 'n individu selfbeheer en selfdissipline toepas (Latner, 1973:74; Sills *et al.*, 1995:66). Kinders is veral geneig om van die disfunksionaliteit van retrofleksie gebruik te maak wanneer hul emosies en gedagtes nie as waardevol bestempel word deur hul primêre versorgers nie of wanneer hul gedissiplineer word vir die uiting van natuurlike impulse, soos woede. Kinders kan ook emosies soos hartseer en kommer retroflekter as simptome soos hoofpyne, maagpyne, asma-aanvalle of hiperaktiwiteit. Die openbaarmaking van psigosomatiese simptome kan dus 'n aanduiding wees van retrofleksie. Die gebruik van retrofleksie kan ook tot 'n kind se voordeel wees wanneer 'n reaksie tot 'n spesifieke situasie onderdruk word aangesien dit tot die kind se nadeel sal wees as hy uiting gee aan sy emosie of teen die sosiale normstelsel is (Blom, 2006:36).

Die navorser is van mening dat die kind in die kindershuis hom dikwels bevind in 'n situasie waar hy homself seer maak deur sy kop/vuis teen die muur te stamp, alhoewel hy eintlik woedend is vir iemand. Die kinderversorger se hanteringsvaardighede hang, volgens die navorser, af van die kennisbasis en/of ervaring van die betrokke kinderversorger.

2.5.2.2.5 Defleksie

Defleksie is die proses waardeur die individu die natuurlike roete van energie weglei na 'n ander alternatief/individu ten einde die individu te beskerm teen 'n onaangename sensasie (Sills *et al.*, 1995:59). Met defleksie word direkte kontak met ander individue vermy, wat daartoe lei dat die bewustheid met die omgewing verminder word deur die verbreking van oogkontak tydens interaksie of die verandering van 'n onderwerp (Blom, 2006:36). Wanneer individue betekenisvolle kontak vermy deur óf indirek óf vaag te wees in plaas van direk, kan dit beskou word as defleksie (Yontef, 1993:143).

Die funksionaliteit van defleksie kan daarin lê wanneer die volle erkenning van die situasie en omstandighede te moeilik is om in te erken en die individu op 'n ander onderwerp fokus ten einde die situasie te hanteer (Sills *et al.*, 1995:59). Defleksie kan voorkom in die kontakmakingsfase van die Gestalt-kringloop van ervarings (Woldt & Toman, 2005:x).

Kinders wat gebruik maak van defleksie, gebruik nie hul energie effektief ten einde terugvoer van hulself, ander individue of die omgewing te ontvang nie. Kinders gebruik ook defleksie as 'n hanteringstrategie vir pynlike ervarings deurdat hul woede-uitbarstings kry, uitreagerende gedrag openbaar, fantaseer of dagdroom. Die kind is dikwels nie daarvan bewus dat sy gedrag ontoepaslik is vir die bevrediging van sy behoeftes nie en sal daarom nie toepasliker maniere vind om sy gedrag te benut nie, maar eerder aanhou om op die ontoepaslike manier te handel (Blom, 2006:37).

Die navorser is van mening dat die kind in die kindershuis gebruik maak van defleksie wanneer pynlike ervarings na vore kom, en gebruik defleksie as 'n hanteringstrategie ten einde hierdie ervarings uit te blok, soms op 'n onbewustelike vlak en uiting daaraan te gee om 'n ander meer ontoepaslike wyse.

2.5.2.2.6 Desensitasie

Desensitasie kan gesien word as die proses waartydens 'n individu sy natuurlike vermoë om sy omgewing te ervaar (sien, hoor, voel, proe, ruik of emosioneel ervaar) verdoof. Die individu skakel homself af van sy sensoriese ervarings wat daartoe lei dat geen reaksies op interne of eksterne stimuli van die omgewing kan plaasvind nie (Sills *et al.*, 1995:57; Zinker, 1998:119). Blom (2006:37) noem dat desensitasie gesien kan word wanneer 'n individu homself uitsluit van sensoriese en fisiese ervaring wat verband hou met konsepte soos pyn en ongemak. Sensoriese ervarings en emosies wat daarmee geassosieer kan

word, word verwaarloos en uit die individu se bewustheidsvlak gehou. Die funksionaliteit van desensitasie kan wees wanneer 'n individu 'n biologiese behoefte tersyde skuif ten einde 'n kognitiewe/emosionele behoefte te vervul. Nadat die laasgenoemde behoefte vervul is kan die eersgenoemde behoefte aandag geniet (Sills *et al.*, 1995:28).

Latner (1973:74) noem dat tydens spesifieke omstandighede/teenspoed, die individu dikwels nie sy bestaande vaardighede kan gebruik om 'n gesonde balans te vorm nie, wat meebring dat verdedigingsfunksies gebruik word om homself te beskerm en hom toe te laat om die energie uit te laat. Vlug is die bekendste vorm van verdedigingsfunksies. Psigiese vlug, of die term wat binne Gestalt-terminologie bekend staan as desensitasie, is volgens die bogenoemde outeur, wanneer die individu nie in staat is om 'n situasie te hanteer nie en alle kontak blok, reaksies vermy en onderdruk. Desensitasie kan voorkom in die sensasiefase van die Gestalt-kringloop van ervarings. Retroleksie kan egter ook voorkom in die kontakmakingsfase van die Gestalt-kringloop van ervarings (Woldt & Toman, 2005:x).

Rynders (2008:8) gee 'n voorbeeld van die disfunksionaliteit van desensitasie:

"... Or, the child turns the pain inwards and turns to self-mutilation in a futile attempt to feel something other than numbness. Given that these things may remain unknown to us for some time, we may see children and youth acting out in various ways before we make the connection."

Die navorser stem saam met die bogenoemde outeurs en is van mening dat die blootstelling aan voortdurende trauma of spesifieke omstandighede waar die individu nie sy vaardighede kan benut nie, hierdie kontakgrensversteuring tot gevolg kan hê.

2.5.2.2.7 Egoïsme

Egoïsme kan gesien word as die proses van self-monitering waar die individu sy vordering en optredes evalueer en noukeurig bestudeer (Sills *et al.*, 1995:67). Clarkson en MacKewn (soos aangehaal in Blom, 2006:39) is van mening dat egoïsme gesien kan word wanneer 'n individu voortdurende in beheer wil wees van die onbeheerbare en die verrassende elemente in sy lewe deur middel van 'n deurlopende objektiewe aksie, ten koste van emosionele kontak met die self. 'n Individu met egoïsme blyk altyd in beheer te wees van homself, maar laat homself nie toe om te ervaar, spontaan te gee of ontvang nie (Woldt & Toman, 2005:34). Latner (1973:117) noem dat die disfunksionaliteit van egoïsme voorkom wanneer die individu met voortdurende arrogansie altyd strewe na oorwinning en beheer wat meebring dat die individu se menswees vernietig kan word.

Die funksionaliteit van egoïsme is wanneer 'n individu gedetermineerd en bewus is van homself. Volgens Blom (2006:39) is egoïsme soms nodig en in 'n kind se belang, veral wanneer daar belangrike besluite geneem moet word. Egoïsme kan in die integrasiefase van die Gestalt-kringloop van ervarings voorkom (Woldt & Toman, 2005:x).

2.6 SAMEVATTING

Kinders maak gebruik van spesifieke kontakgrensversteurings ten einde hulself te beskerm, aangesien die omgewing dikwels faal om in hul behoeftes te voldoen. As gevolg van 'n kind, ongeag sy ouderdom, se verwydering vanuit sy primêre versorgingsposisie en plasing in 'n alternatiewe versorgingsposisie, openbaar die kind in die kindershuis soms intense emosionele behoeftes wat spesifieke vaardighede, insette en hantering van die kinderversorgers verlang.

'n Kinderversorger in 'n kinderhuis het die verantwoordelike taak om as alternatiewe of substituutouer op te tree vir kinders wat by hom geplaas word, maar hierdie kinders het dikwels spesifieke gedragspatrone aangeleer wat deur hul huislike omstandighede bepaal is, en die kinderversorgers reageer dikwels op spesifieke wyses soos wat hulle en/of die omgewing dit bepaal het.

Dit is belangrik dat die kinderversorgers oor insig in die behoeftes en probleme van kinders in 'n kinderhuis sal beskik aangesien dit gesien kan word as 'n voorvereiste vir suksesvolle kinderversorging en -opvoeding. Kinders maak dikwels gebruik van die disfunksionaliteit van 'n kontakgrensversteuring ten einde hulself te beskerm. Dit is noodsaaklik dat die kinderversorgers hiervan bewus is aangesien dit 'n impak op hul hanteringsvaardighede kan hê.

In hoofstuk 3 word die resultate en navorsingsbevindinge, soos verkry uit die empiriese studie, bespreek en geïntegreer met die literatuur waar van toepassing.

HOOFSTUK 3

Empiriese ondersoek en navorsingsbevindings

*“ They may forget what you said, but they will never forget how
you made them feel” Carl W. Buechner*

3.1 INLEIDING

Die voorafgaande hoofstuk het as 'n verwysingsraamwerk gedien waar die belangrikste konsepte vir die navorsingstudie verduidelik is. 'n Kort omskrywing van die term kinder- en jeugsorgsentrus met verwysing na kindershuisplasing asook 'n algemene profiel rakende die kind in die kindershuis is weergegee. Die fokus is egter geplaas op die kindersversorgers in die algemeen, die karaktereienskappe van kindersversorgers, hul emosionele belewenisse asook hul hanteringsvaardighede van kinders in 'n kindershuisopset. Ten einde die teoretiese aannames binne die konteks van die Gestalt-terapeutiese benadering te verduidelik, is daar gekyk na konsepte wat van toepassing is op hierdie navorsingstudie, met spesifieke verwysing na kontakgrensversteurings.

In hierdie hoofstuk word die bevindings van die navorsingstudie weergegee, geanaliseer en met toepaslike literatuur gekontroleer. Die omstandighede en prosedure rakende die insameling van data word eers beskryf ten einde agtergrond oor die studie te verskaf en om die deursigtigheid van die studie te verseker.

3.2 NAVORSINGSPROSEDURE

Vervolgens word die navorsingsprosedure wat gevolg is kortliks beskryf, waarna die empiriese data weergegee sal word.

3.2.1 Probleemstelling

In die navorsingstudie is 'n navorsingsvraag geformuleer aangesien die navorser 'n paar praktiese vrae gehad het rakende die navorsingsonderwerp (Fouché & De Vos, 2005b:101). Die navorsingsvraag het die navorser gehelp om die onderwerp wat nagevors is, te rig. Die volgende navorsingsvraag het aanleiding gegee tot die ondersoek: *“Hoe hanteer en beleef die kinderversorgers van 'n plattelandse kinder-en jeugsorgsentrum in Mpumalanga kontakgrensversteurings by die kind in die kindershuis?”*

Die fokus van die navorsingstudie was om die kinderversorgers van 'n plattelandse kinder-en jeugsorgsentrum in Mpumalanga se emosionele belewenisse en hanteringsvaardighede ten opsigte van kontakgrensversteurings by die kinders in die kindershuis te beskryf.

3.2.2 Navorsingsbenadering

In die navorsingstudie is daar gebruik gemaak van die **kwalitatiewe benadering**. Henning, van Rensburg en Smit (2004:3) is van mening dat 'n kwalitatiewe benadering beskou kan word as 'n studie waar die veranderlikes nie beheer word deur 'n meetinstrument wat vooraf ontwerp is nie. Die veranderlikes word in hul natuurlike vorm waargeneem aangesien dit die vryheid van die veranderlikes asook hul aksies en voorstellings vasvang. Die fenomeen wil verstaan en verduidelik word deur gebruik te maak van die bewyse vanaf data wat ingewin is, asook relevante literatuur.

Die navorser is van mening dat die kwalitatiewe benadering die mees geskikte benadering was, aangesien die kinderversorgers van die betrokke plattelandse kinder-en jeugsorgsentrum binne hul sosiale wêreld verstaan kon word. Inligting is ingesamel deur middel van geskrewe of verbale weergawes ten einde beter

insig in hul belewenisse en hantering van kontakgrensversteurings by die kind in die bogenoemde kinderhuis te verkry.

Die navorsingstudie was 'n **basiese navorsingstudie**, aangesien die studie gerig was op die uitbreiding van die kennisbasis van 'n spesifieke profesie en die eksplorering van 'n behoefte (Fouché & De Vos, 2005b:105), naamlik die bestaande emosionele belewenis en hanteringsvaardighede van die kinderversorgers van 'n plattelandse kinder-en jeugsorgsentrum, in die praktyk. Die uitbreiding van die kennisbasis kan moontlik lei tot die hantering van 'n behoefte (Mouton, 2001:52–53) naamlik om die kinderversorgers in staat te stel om leemtes van hul bestaande hantering van kinders te identifiseer en sodoende die bestaande leemtes in geleentede te omskep.

Hierdie studie was ook 'n **verkennde en beskrywende studie**. In kwalitatiewe navorsingstudies het beskrywende navorsing ten doel om 'n meer intense ondersoek na 'n fenomeen te doen wat sodoende lei tot 'n ryker beskrywing en beter begrip aangaande die fenomeen (Fouché & De Vos, 2005b:106; Mouton, 2001:54). Verkennde navorsing word uitgevoer wanneer die navorser meer inligting rakende 'n situasie, fenomeen, gemeenskap of individu versamel, aangesien daar te min inligting bestaan aangaande die onderwerp of wanneer die navorser homself wil vereenselwig met die situasie ten einde 'n probleem of hipotese effektief te kan formuleer (Fouché & De Vos, 2005b:106; Mouton, 2001:53).

Hierdie ondersoek het gelei tot 'n ryker beskrywing en beter begrip van die kinderversorgers se bestaande emosionele belewenisse en hanteringsvaardighede rakende kontakgrensversteurings by kinders en die noodsaaklikheid van bemagtiging van die kinderversorgers sodat leemtes in hul hantering van hierdie kinders se gedrag geïdentifiseer kon word. Die inligting is deur middel van gevallestudies ingesamel.

3.2.3 Navorsingstrategie

'n Navorsingstrategie kan volgens Fouché (2005b:268) gesien word as die opsies wat die kwalitatiewe navorser tot sy beskikking het om een of meer fenomene te bestudeer aan die hand van spesifieke formules wat betrekking het op 'n spesifieke navorsingsdoel.

Wanneer daar besluit word watter navorsingstrategie gebruik moet word, noem Fouché en Delport (2005a:83) dat dit afhang van die volgende: die doel van die studie, die aard van die navorsingsvraag asook die vaardighede en hulpbronne wat beskikbaar is. Met die bogenoemde in gedagte, het die navorser gebruik gemaak van gevallestudies as navorsingstrategie. **Instrumentele gevallestudies** is gebruik in hierdie navorsingstudie, aangesien 'n bestaande teorie uitgebrei word of beter insig rakende 'n bepaalde sosiale fenomeen verkry wil word (Fouché, 2005b:272).

Ten einde die navorser te ondersteun en te rig in die navorsingstudie, was dit noodsaaklik dat 'n **literatuuroorsig** gedoen is alvorens die semi-gestruktureerde onderhoudskedule opgestel is. Die literatuuroorsig het die navorser bewus gemaak van bestaande kennis rakende die navorsingsprobleem en hoe vorige navorsers soortgelyke probleme hanteer het (Fouché & Delport, 2005b:263; Mouton, 2001:87). Dit het ook gedien as 'n kennisbasis ten einde die onderhoudskedule te beplan en op te stel. 'n Semi-gestruktureerde onderhoudskedule is gebruik tydens die individuele onderhoude.

In die navorsingstudie het die navorser gebruik gemaak van agt gevallestudies (die kinderversorgers van 'n plattelandse kinder-en jeugsorgsentrum in Mpumalanga). Die deelnemers is betrek deur middel van **semi-gestruktureerde onderhoude** ten einde empiriese data in te win. 'n **Eenmalige fokusgroepbespreking** met die deelnemers het plaasgevind na afloop van hul individuele onderhoude, ten einde bykomende empiriese data in te win.

Aangesien die deelnemers se emosionele belewenisse verskil, is ooreenstemmende patrone gesoek, geïdentifiseer, beskryf en geëvalueer ten einde meer akkurate gevolgtrekkings te kon maak.

Die deelnemers betrokke in hierdie navorsingstudie het oor eienskappe beskik waarin die navorser belanggestel het ten einde hierdie studie te kon uitvoer. Die seleksie van die deelnemers vir hierdie navorsingstudie, sal vervolgens bespreek word.

3.2.4 Seleksie van deelnemers

Kwalitatiewe navorsing vereis dat die data wat ingesamel word, ryk is aan beskrywing van persone en plekke. Dit verlang ook dat die bronne wat ryk is aan inligting, geïdentifiseer word (Fouché & Delpont, 2005a:84). Aangesien die kinderversorgers van die betrokke plattelandse kinder-en jeugsorgsentrum ervaring in die veld van kinderversorging het en gevolglik bruikbare inligting met die navorser kon deel, is daar besluit om onderhoude met hul te voer totdat 'n versadigingspunt bereik is. Al die kinderversorgers werksaam by die bogenoemde kindersentrum is geselekteer vir 'n afsonderlike, enkele individuele onderhoud waarna 'n gesamentlike, eenmalige fokusgroepbespreking plaasgevind het na afloop van die individuele onderhoude aangesien 'n versadigingspunt ten opsigte van die inligting bereik is. Volgens Seidman (soos aangehaal in Greeff, 2005:294) word 'n versadigingspunt bereik wanneer die inligting herhaaldelik vanaf verskeie deelnemers ontvang is en daar nie meer nuwe inligting na vore kom nie.

Arkava en Lane (soos aangehaal in Strydom, 2005b:193) is van mening dat **universum** verwys na alle potensiële objekte wat eienskappe besit waarin die navorser belangstel terwyl **populasie** verwys na individue in die universum wat sekere karaktereenskappe het. In die navorsingstudie was die universum

kinderversorgers van kinderskole in Suid-Afrika, terwyl die populasie die kinderversorgers van kinderskole in Mpumalanga was.

‘n **Steekproef** bestaan uit elemente van die populasie en die steekproef word gebruik om sekere elemente van die populasie te beskryf (Henning *et al.*, 2004:70–71; Strydom, 2005b:194). ‘n Steekproef word dus gedoen om ‘n populasie beter te verstaan. Die kinderversorgers van een kinderskole in Mpumalanga, is gebruik. Nadat die deelnemers geselekteer is en die nodige toestemmingsvorme onderteken is, is die onderhoud met die deelnemers geskeduleer ten einde die nodige empiriese data in te samel.

Die metodes wat gevolg is vir die insameling van die nodige data vir die navorsingstudie, word vervolgens bespreek.

3.3 METODES VAN DATA-INSAMELING

Aangesien die navorsingstudie vanuit die kwalitatiewe benadering uitgevoer is, is daar gebruik gemaak van kwalitatiewe metodes van data-insameling. Kwalitatiewe navorsingsmetodes is dikwels afhanklik van ‘n multimetodestategie om data in te samel. Die multimetodestategie behels dat meervoudige strategieë gebruik word ten einde die data wat deur ‘n enkele strategie bekom is, te staaf (Greeff, 2005:300). Die strategieë waarop die empiriese data bekom is, naamlik semi-gestruktureerde onderhoud met die deelnemers asook ‘n fokusgroepbespreking word kortliks bespreek.

3.3.1 Semi-gestruktureerde onderhoud met die kinderversorgers

‘n Semi-gestruktureerde onderhoudskedule met oop vrae is tydens die individuele onderhoud met die deelnemers gebruik (sien bylae C – bladsy 177). Semi-gestruktureerde onderhoud word gebruik deur navorsers, ten einde ‘n gedetailleerde beeld van die deelnemers se persepsies en denkwyses ten

opsigte van 'n spesifieke onderwerp te ontvang (Greeff, 2005:296; Seidman, 2006:18).

Die navorser het van die doelgerigte steekproefneming gebruik gemaak rakende die keuse van deelnemers en die steekproefneming was gebaseer op die oordeel van die navorser (Henning *et al.*, 2004:71; Strydom, 2005b:202). Die kriteria vir die steekproefneming was die volgende: die deelnemer moes aangestel wees as kinderversorger by die spesifieke plattelandse kinder-en jeugsorgsentrum en die deelnemer kon van enige geslag, taal of etniese groep wees.

Die volgende aspekte is tydens die onderhoud bespreek:

- die agtergrond van die kinderversorger asook ervaring, kwalifikasies en opleiding reeds voltooi
- take en verantwoordelikhede van die kinderversorger binne die kindertuisopset
- huidige belewenis van die kind in die kindertuis
- huidige hanteringsvaardighede van die kinderversorger rakende die kind in die kindertuis wat kontakgrensversteurings openbaar
- moontlike elemente wat belangrik is binne die hanteringsraamwerk van die kind in die kindertuis
- ondersteuningsnetwerk en behoeftes by die kinderversorger rakende hanteringsvaardighede

Die onderhoude met die deelnemers het plaasgevind in die raadsaal van die betrokke plattelandse kinder-en jeugsorgsentrum weens praktiese reëlins. Die onderhoude, asook die fokusgroep bespreking is in 'n tydperk van drie weke gevoer. Daar is een onderhoud per deelnemer geskeduleer en is gevoer op 'n tyd wat nie inbreuk gemaak het op haar werksverpligtinge nie. Die tydsduur van die onderhoude het gewissel tussen 60 tot 90 minute, afhangende van die

deelnemer se behoeftes en vermoë om te praat oor haar emosionele belewenis en huidige hanteringsvaardighede. Tydens die semi-gestruktureerde onderhoude is daar gebruik gemaak van kern oop vrae, wat aangevul is met opvolgvrae (Greeff, 2005:294). Die navorser het ook gebruik gemaak van reflektoring en klarifisering tydens die onderhoude ten einde die antwoorde van die deelnemers duideliker te maak wanneer die deelnemers onvoldoende inligting verskaf het.

3.3.2 Fokusgroepbespreking

Na afloop van die individuele onderhoude is 'n fokusgroepbespreking gehou wat al die bogenoemde deelnemers bygewoon het. Die doel van die fokusgroepbespreking was om bykomende empiriese data in te win (Greeff, 2005:300; Henn, Weinstein & Foard, 2006:164).

Die fokusgroep het bestaan uit al die deelnemers wat betrek is in die individuele onderhoude. Die groepbespreking het plaasgevind in die raadsaal van die spesifieke plattelandse kinder-en jeugsorgsentrum en is uitgevoer op 'n tyd wat nie inbreuk gemaak het op die deelnemers se werksverpligtinge nie. Die temas wat tydens die individuele onderhoude geïdentifiseer en bespreek is, is aan die fokusgroep voorgelê vir verifikasie en kommentaar. Die bespreking het ongeveer 120 minute geduur waarna die groep afgesluit het met 'n groepaktiwiteit en versnaperings.

Vervolgens word die geldigheid van die betrokke navorsingstudie bespreek.

3.4 GELDIGHEID VAN DIE STUDIE

Die geldigheid van die studie soos in hoofstuk 1 beskryf is, impliseer dat die navorsing wat tydens die studie ingesamel is, 'n weerspieëling van die waarheid is. Die navorser het vier keuses wat geldigheid in 'n studie verseker (Lincoln &

Guba soos aangehaal in De Vos, 2005:346) in gedagte gehou ten einde die studie te evalueer en dit word kortliks verduidelik:

- Geloofwaardigheid – Lincoln en Guba (soos aangehaal in De Vos, 2005:346) beskryf hierdie term as 'n interne keuse ten opsigte van die geldigheid van 'n studie, waar die navorser alle moontlike stappe volg ten einde te verseker dat die navorsingstudie korrek geïdentifiseer en beskryf word (Neuman, 1997:190). Tydens die navorsing, het die navorser die individuele onderhoude met die deelnemers volledig versamel, georden en dit met al die inligting wat deur die hele studie ingesamel is, gekombineer. Die betekenis wat omskryf is, was eie aan die deelnemers en die volledige beskrywing daarvan, het die studie se geldigheid verseker.
- Oordraagbaarheid - Lincoln en Guba (soos aangehaal in De Vos, 2005:346) beskryf hierdie term as 'n eksterne keuse ten opsigte van die geldigheid van 'n studie, waar daar gekyk word of die navorsingstudie van toepassing is op ander kontekste (Neuman, 1997:192). Om die studie meer toepaslik en van waarde te maak vir kinderversorgers in soortgelyke posisies is daar slegs gebruik gemaak van die kinderversorgers van een kinderhuis in Mpumalanga. Daar kan egter nie aangeneem word dat die inligting in hierdie studie noodwendig veralgemeen of oorgedra kan word nie, aangesien die kinderversorgers en die instansies waar hul werksaam is, steeds as unieke situasies beskou behoort te word. Die navorser het gebruik gemaak van meervoudige strategie om data in te samel wat daartoe meewerk dat die studie bruikbaar kan wees in ander kontekste.
- Betroubaarheid - Lincoln en Guba (soos aangehaal in De Vos, 2005:346) beskryf hierdie term as die navorser se poging om die veranderende omgewing waaruit die navorsing na vore kom, in ag te neem. Die navorser het in gedagte gehou dat elke deelnemer uniek is en ook voortdurend hul unieke emosionele belewenisse en

hanteringsvaardighede rakende kontakgrensversteurings by die kind in die kindershuis, in ag geneem en gerespekteer.

- Bevestigbaarheid - Lincoln en Guba (soos aangehaal in De Vos, 2005:347) is van mening dat hierdie laaste stap ten einde die geldigheid van 'n studie te bepaal, meebring dat die bevindinge in 'n studie met ander bronne en metodes bevestig kan word. Die navorser se waarnemings en bevindinge tydens hierdie studie is volledig versamel en georden, waarna dit met die literatuur verbind is ten einde te bewys dat die bevindinge nie net op grond van die navorser se waarnemings was nie.

Die proessering en analisering van die empiriese data vir hierdie studie word vervolgens bespreek.

3.5 PROESSERING EN ANALISERING VAN DIE EMPIRIESE DATA

Die navorser het die stappe aan die hand van Marshall en Rossman (soos aangehaal in De Vos, 2005:334–339) tydens die proessering en analisering van die data in gedagte gehou en dit word vervolgens kortliks verduidelik.

3.5.1 Beplanning om die data in te samel

Dit is belangrik dat die wyse hoe die data opgeneem gaan word, ooreenstem met die omgewing waar die deelnemers is en dat die deelnemers se goedkeuring verkry word (Marshall & Rossman soos aangehaal in De Vos, 2005:334). Die navorser het aan die deelnemers verduidelik watter tegnieke gebruik gaan word tydens die studie om die verlangde data in te samel. Al die ingeligte toestemmingsvorme is met die deelnemers bespreek, deur hul onderteken en geliasseer.

3.5.2 Die insameling van die data en die uitvoer van 'n voorlopige analise

Tydens hierdie stap word 'n ryk konteks verkry, waartydens die navorser gelei word deur aanvanklike konsepte en ontwikkelende begrippe tydens die semi-gestruktureerde onderhoude maar namate die data ingesamel en geanaliseer word, verander die konsepte en word dit aangepas (Marshall & Rossman soos aangehaal in De Vos, 2005:335). Vir die doeleindes van hierdie studie is daar gebruik gemaak van die kwalitatiewe data-analiseringsproses. Die data is deur middel van onderhoude wat op videoband geneem is, ingesamel. Hierdie stap het op die perseel waar die deelnemers werksaam was, plaasgevind.

3.5.3 Organisering en voorbereiding van die versamelde data

Volgens Marshall en Rossman (soos aangehaal in De Vos, 2005:336) kan data-analise beskou word as die proses waardeur orde, struktuur en betekenis aan ingesamelde data gegee word (Henn *et al.*, 2006:193). Hierdie stap is die begin van die analitiese spiraal van Creswell. Na afloop van die semi-gestruktureerde onderhoude, asook die fokusgroepbespreking is al die videobande en visuele waarnemings getranskribeer en volgens datum-volgorde georganiseer. Tydens die transkribering is die juiste woorde van die deelnemers so ver moontlik behou.

De Vos (2005:336) noem dat wanneer 'n navorser self die transkribering van die onderhoude doen, dit 'n geleentheid vir die navorser skep om in diepte betrokke te raak by die data wat verkry is en sodoende ontwikkelende insig te ontwikkel. Die navorser ondersteun die bogenoemde outeur en het daarom self die transkribering van die semi-gestruktureerde onderhoude gedoen. Die navorser was egter bewus daarvan dat 'n navorser se objektiwiteit hierdeur beïnvloed kan word maar die navorser is van mening dat sy objektief kon analiseer en dat haar insig eerder verbreed is. Die belangrike en relevante data is van die minder

belangrike en irrelevante data geskei en in 'n hanteerbare formaat ('n harde kopie asook 'n rekenaarkopie) georganiseer en bewaar.

3.5.4 Die deurlees van die versamelde data

Adgar (soos aangehaal in De Vos, 2005:337) noem dat dit van waarde is om elke transkripsie in sy geheel verskeie kere oor te lees om sodoende die geheelbeeld van die data te sien, alvorens dit opgedeel word in kleiner afdelings. Elke semi-gestruktureerde onderhoud se transkripsies is in 'n leër geplaas en deurgelees ten einde 'n holistiese beeld van die data te verkry.

3.5.5 Generering van kategorieë, temas en patrone vir temas

Volgens Creswell (soos aangehaal in De Vos, 2005:338) word die versamelde kwalitatiewe data uitmekaar gehaal waarby temas, subtemas en patrone in die data geïdentifiseer word. Deur die ingesamelde data te lees is verskeie temas, subtemas en patrone uitgelig. Die navorser kon 'n breër opinie vorm oor wat die omvang van die nagevorste fenomeen is.

3.5.6 Kodifisering van die data

Marshall en Rossman (soos aangehaal in De Vos, 2005:338) beskryf die kodifisering van die data as die formele verteenwoordiging van analitiese denke. Tydens hierdie stap, soos beskryf in die analitiese spiraal van Creswell (De Vos, 2005:336), word kategorieë en patrone gegenereer, waarna sekere kodes vir elke kategorie en patroon toegewys word. Die navorser het na die toewysing van temas en patrone, dit in sekere kategorieë geplaas en beskryf.

3.5.7 Soeke na alternatiewe verduidelikings

Volgens Marshall en Rossman (soos aangehaal in De Vos, 2005:339) bestaan daar altyd alternatiewe verduidelikings vir temas en patrone wat in 'n navorsingstudie uitgelig word. Dit is egter belangrik dat alternatiewe verduidelikings geïdentifiseer en beskryf word om sodoende te verseker dat die korrekte verduidelikings vir die temas of patrone gebruik word. Tydens hierdie studie het die navorser die temas en patrone wat die navorsingsvraag op die akkuraatste wyse beantwoord, gebruik. Die navorser was daarvan bewus dat daar verskeie verduidelikings kon bestaan vir die verkose temas en patrone, maar het gepoog om literatuur te gebruik wat die beste moontlike verduidelikings vir elke tema of patroon gebied het.

3.5.8 Interpretasie van die data deur middel van die navorsingsverslag

In die finale stap van die analitiese spiraal kry die navorser die geleentheid om al die versamelde data in teks-, tabel- of figuurvorm weer te gee (De Vos, 2005:339). Al die data en visuele waarnemings wat versamel is tydens die navorsingstudie, is eerstens met die navorsingsvraag verbind ten einde die relevansie en bruikbaarheid van die data te meet. Daarna is die relevante en bruikbare data met die literatuur verbind en geverifieer ten einde gegronde betekenis aan die data te gee. Die data is met behulp van direkte aanhalings en gedetailleerde beskrywings van die deelnemers weergegee.

Die empiriese data wat vanuit die studie verkry is, word nou beskryf.

3.6 BESPREKING VAN DIE KWALITATIEWE BEVINDINGE

Kwalitatiewe analise verander data na bevindinge. Dit impliseer dat volumes onverwerkte inligting verminder word, gesif word, betekenisvolle patrone

geïdentifiseer word en 'n raamwerk geskep word waartydens die bevindinge van die data weergegee kan word (De Vos, 2005:333). Die literatuuroorsig wat tydens hoofstuk 2 van hierdie navorsingstudie bespreek is, sal telkens na verwys word ten einde die studie se geïntegreerdheid te bevorder. Aanvullende literatuur sal ook bygewerk word ten einde die literatuuroorsig volledig te maak.

Die bevindinge van die studie ten opsigte van die semi-gestruktureerde onderhoude met die deelnemers asook die bevindinge van die fokusgroepbespreking word gekombineer en in sy geheel volledig bespreek. Hoof temas met betrekking tot die emosionele belewenisse en hanteringsvaardighede van die deelnemers is geïdentifiseer met die gebruik van semi-gestruktureerde onderhoude. Die hoof temas in hierdie navorsingstudie was die volgende:

- Hoof tema 1: Agtergrond, ervaring en kwalifikasies
- Hoof tema 2: Verantwoordelikhede en take
- Hoof tema 3: Belevenis rakende die kind in die kindershuis
- Hoof tema 4: Hanteringsvaardighede rakende die kind in die kindershuis wat kontakgrensversteurings openbaar
- Hoof tema 5: Die hanteringsraamwerk
- Hoof tema 6: Ondersteuningsnetwerk
- Hoof tema 7: Behoeftes

Die hoof temas sal kortliks bespreek word, waarna die sub temas - wat vanuit die onderhoude gevorm is - met direkte aanhalings uit die individuele onderhoude en fokusgroepbesprekings ter staving, bygevoeg sal word. Die bevindinge sal ook deurgaans met die literatuur verbind word. Vervolgens word die hoof tema wat aandag skenk aan die agtergrond van die kinderversorger, ervaring, kwalifikasies en opleiding wat reeds voltooi is, bespreek.

3.6.1 **HOOFTEMA 1: Agtergrond, ervaring en kwalifikasies**

Aangesien die navorser vanuit 'n fenomenologiese perspektief gewerk het, is die deelnemers as holistiese wesens beskou. Die navorser het gepoog om die deelnemers te verstaan binne die konteks waarbinne hul woon (Corey, 2001:195).

Ten einde die deelnemers se identiteit te beskerm word geen noemname gebruik tydens die weergee van die empiriese data nie en sal daar deurgaans na die deelnemers verwys word as Deelnemer A, B, C, D, E, F, G en H. Alhoewel die deelnemers uit verskillende kulture afkomstig is, was die deelnemers Afrikaans en Engels magtig en kon die onderhoude ook in die laasgenoemde twee tale gevoer word.

3.6.1.1 **Deelnemer A**

Deelnemer A is 'n ongetroude, Ndebele-sprekende vrou met drie dogters. Die oudste dogter is reeds onafhanklik en die ander twee dogters woon saam met deelnemer A in haar huis op die perseel van die betrokke plattelandse kinder-en jeugsorgsentrum. Deelnemer A is verantwoordelik vir die huis wat die dogters in die middelkinderjare huisves. Daar is tans sewe dogters in haar sorg. Sy was, voor haar aanstelling by die plattelandse kinder-en jeugsorgsentrum, 'n algemene assistent by 'n plaaslike apteek. Sy werk sedert Junie 2007, as 'n algemene assistent by die bogenoemde kindersentrum. Deelnemer A was gedurende daardie tydperk verantwoordelik vir die kindersentrum se wasgoed. Sy het, tesame met hierdie verantwoordelikheid, begin om as aflos-kinderversorger te werk wanneer die permanente kinderversorgers hul vry naweek neem – die permanente kinderversorgers is geregtig op een vry naweek per maand. Gedurende Februarie 2009 is deelnemer A permanent aangestel as kinderversorger.

3.6.1.2 Deelnemer B

Deelnemer B is 'n geskeide, Zoeloe-sprekende vrou met vyf kinders. Die oudste twee kinders is reeds onafhanklik en die ander drie kinders woon saam met deelnemer B in haar huis op die perseel van die betrokke plattelandse kinder-en jeugsorgsentrum. Deelnemer B het ook haar gewese man se kinders versorg, nadat hul biologiese moeder oorlede is. Hierdie kinders is reeds onafhanklik, maar gereelde kontak bestaan. Deelnemer B is verantwoordelik vir die huis wat die adolessente dogters huisves. Daar is tans vyf dogters in haar sorg. Sy was voor haar aanstelling by die plattelandse kinder-en jeugsorgsentrum, betrokke by 'n gemeenskapstuisversorgingsprogram in 'n plaaslike informele nedersetting, waar sy na die verswakte, siek mense, wees- en straatkinders omgesien het. Deelnemer B werk sedert Maart 2008 as 'n kinderversorger by die bogenoemde kinderhuis.

3.6.1.3 Deelnemer C

Deelnemer C is 'n ongetroude, Sepedi-sprekende vrou met twee kinders. Die oudste seun is reeds onafhanklik, terwyl die dogtertjie by haar grootmoeder aan moederskant in die tuisland woon. Gereelde kontak tussen die deelnemer en haar kinders bestaan. Deelnemer C is verantwoordelik vir die huis wat die dogters in die middelkinderjare huisves. Daar is tans tien dogters in haar sorg. Sy was voor haar aanstelling by die betrokke plattelandse kinder-en jeugsorgsentrum, betrokke by 'n gemeenskapstuisversorgingsprogram in 'n plaaslike informele nedersetting, waar sy na die verswakte bejaardes omgesien het. Deelnemer C werk sedert 2006 as 'n aflos-kinderversorger wanneer die permanente kinderversorgers hul vry naweke neem. Gedurende September 2007 is deelnemer C permanent aangestel as kinderversorger by die bogenoemde kinderhuis.

3.6.1.4 Deelnemer D

Deelnemer D is 'n getroude, Ndebele-sprekende vrou met twee seuns. Die oudste seun is reeds onafhanklik en die jongste seun woon saam met deelnemer D en haar eggenoot in hul huis op die perseel van die betrokke plattelandse kinder-en jeugsorgsentrum. Deelnemer D is verantwoordelik vir die huis wat die adolessente dogters huisves. Daar is tans twaalf dogters in haar sorg. Sy was voor haar aanstelling by die plattelandse kinder-en jeugsorgsentrum, 'n kleuterskoolonderwyseres in 'n plaaslike informele nedersetting. Deelnemer D werk sedert Maart 2007 as 'n aflos-kinderversorger wanneer die permanente kinderversorgers hul vry naweke neem. Gedurende September 2007 is deelnemer D permanent aangestel as kinderversorger by die bogenoemde kinderhuis.

3.6.1.5 Deelnemer E

Deelnemer E is 'n getroude, Afrikaans-sprekende vrou met twee dogters wat beide reeds onafhanklik is. Sy woon saam met haar eggenoot in hul huis op die perseel van die betrokke plattelandse kinder-en jeugsorgsentrum. Deelnemer E is verantwoordelik vir die huis wat die adolessente seuns huisves. Daar is tans twaalf seuns in haar sorg. Sy was voor haar aanstelling by die plattelandse kinder-en jeugsorgsentrum, 'n pensioenaris in Pretoria, nadat sy en haar eggenoot hul plaas in Mosambiek verloor het in 'n vloed gedurende 2000. Deelnemer E werk sedert Januarie 2009 as 'n kinderversorger by die bogenoemde kinderhuis.

3.6.1.6 Deelnemer F

Deelnemer F is 'n Sepedi-sprekende weduwee met drie kinders, twee seuns en een dogter asook twee kleinkinders. Haar twee seuns is reeds onafhanklik, terwyl sy saam met haar dogter en twee kleinkinders in haar huis op die perseel

van die betrokke plattelandse kinder-en jeugsorgsentrum, woon. Deelnemer F is verantwoordelik vir die huis wat dogters in die middelkinderjare huisves. Daar is tans tien dogters in haar sorg. Sy was voor haar aanstelling by die plattelandse kinder-en jeugsorgsentrum, werksaam by 'n plaaslike apteek. Deelnemer F werk sedert Maart 2006 as 'n kinderversorger by die bogenoemde kinderhuis.

3.6.1.7 Deelnemer G

Deelnemer G is 'n getroude, Zoeloe-sprekende vrou met ses kinders, drie dogters en twee seuns. Deelnemer G se oudste kind is egter oorlede. Al haar kinders is reeds onafhanklik. Deelnemer G woon saam met haar eggenoot in hul huis op die perseel van die betrokke plattelandse kinder-en jeugsorgsentrum. Deelnemer G is verantwoordelik vir die huis wat die seuns in die middelkinderjare huisves. Daar is tans twaalf seuns in haar sorg. Sy was voor haar aanstelling by die plattelandse kinder-en jeugsorgsentrum, 'n waarnemende hoof by 'n skool in 'n plaaslike informele nedersetting, maar het bedank weens die morele opset by die skool, wat ingedruis het teen haar bestaande waardestelsel. Deelnemer G werk sedert Februarie 2005 as 'n kinderversorger by die bogenoemde kinderhuis.

3.6.1.8 Deelnemer H

Deelnemer H is 'n getroude, Afrikaans-sprekende vrou met een seun. Haar seun en eggenoot woon saam met haar in hul huis op die perseel van die betrokke plattelandse kinder-en jeugsorgsentrum. Deelnemer H is verantwoordelik vir die huis wat die seuns in die kleuterfase en middelkinderjare, huisves. Daar is tans elf seuns in haar sorg. Sy was voor haar aanstelling by die plattelandse kinder-en jeugsorgsentrum, werksaam by die Landbank, waarna sy bedank het om haar eie besigheid te begin. Die besigheid was egter onsuksesvol en het meegebring dat sy gedurende Februarie 2006 as kinderversorger by die bogenoemde kinderhuis begin werk het.

Tydens die volgende hoofteema word aandag geskenk aan die verantwoordelikhede en take van die kinderversorger binne die kindershuisopset.

3.6.2 HOOFTEMA 2: Verantwoordelikhede en take

Een van die kerntake en verantwoordelikhede van kinderversorgers is om deel uit te maak en deel te neem aan die daaglikse lewe van die kind (Milligan & Stevens, 2006:10). Crone (1984:40) noem egter dat die kinderversorgers se take en verantwoordelikhede afhang van die organisasie waarvoor hul werk, aangesien elke organisasie 'n unieke wyse het waarvolgens die kinderversorgers werk (Berridge & Brodie, 1998:119).

Vanuit die bogenoemde taak kan ander take voortspruit (Bertolino & Thompson, 1999:2), byvoorbeeld om deel te wees van 'n span wat beraders, maatskaplike werkers, bestuurders, sielkundiges, psigiaters, verpleegpersoneel en ander personeel kan insluit; verantwoordelik te wees vir die veiligheid en versorging van 'n aantal kinders op 'n gegewe tydstip (Crone, 1984:39); verantwoordelik te wees vir die huishoudelike en residensiële verpligtinge; die uitvoer van opname-assesserings of onderhoude vir opnames van kinders by die kindershuis; die hantering van 'n verskeidenheid krisisse wat kan voorkom by die kindershuis asook die hantering van daaglikse aktiwiteite ten opsigte van die kinders se behoeftes (SAVF, 1999:8-4).

Uit die respons van die deelnemers is daar drie areas van take en verantwoordelikhede geïdentifiseer wat vervolgens as subtemas bespreek gaan word: fisiese ontwikkeling; opvoedkundige ontwikkeling en laastens huishoudelike en skolastiese take.

3.6.2.1 Subtema 1: Fisiese ontwikkeling

Een deelnemer het genoem dat haar hoofsaak die fisiese versorging van die kinders is deurdat sy na hul moet omsien, voedsel voorsien en omsien na hul higiëne (*“Ek dink dat ek na die kinders moet kyk, of kos kry, of hulle skoon is, ja, na die kinders te kyk”*), terwyl ‘n ander deelnemer van mening was dat die fisiese versorging van die kinders een van haar vele take en verantwoordelikhede is, aangesien die kinders somtyds bystand benodig (*“I’m looking after them, helping them where they can not do for themselves,...”*). Een deelnemer het genoem dat sy na die kinders in die kinderhuis moet omsien soos sy na haar eie kinders sal omsien (*“... and so that I can take them as my own,...”*).

Simon en Owen (2006:24) noem dat kinderversorgers hoofsaaklik verantwoordelik is vir die versorging van en toesig oor die kinders in hul sorg. Kinderversorgers sien ook dikwels versorging as alternatiewe ouerskap, aangesien hul na die kinders in hul sorg omsien asof dit hul eie kinders is (Statham & Mooney, 2006:80).

Die navorser is van mening dat kinderversorgers verskeie take en verantwoordelikhede binne die kinderhuisopset het. Fisiese versorging van die kinders in hul sorg is egter, volgens die navorser, een van die grootste prioriteite aangesien die kinders afhanklik is van die kinderversorgers wat as substituutouers optree. Die kinders benodig leiding en bystand ten opsigte van hul fisiese ontwikkeling. Die navorser is ook van mening dat fisiese ontwikkeling ‘n direkte verband het met sosiale en emosionele ontwikkeling en daarom is goeie, basiese fisiese ontwikkeling, volgens die navorser, ten opsigte van die kinders in die kinderhuis, uiters noodsaaklik.

3.6.2.2 Subtema 2: Opvoedkundige ontwikkeling

Twee deelnemers was van mening dat opvoedkundige ontwikkeling met spesifieke verwysing na die aanleer van basiese waardes en norme, (*“... I think I am here to help them to be in a way, to grow like any other child and to be responsible and to tell them how life is challenging.”*) vertroeteling en ondersteuning, hul grootste taak en verantwoordelikheid was (*“To encourage them, so that, because others they were discouraged ... , but to encourage them, to tell them that they are still special, that they can do better than this. This is my main responsibility.”*).

Een deelnemer het opvoedkundige ontwikkeling met spesifieke verwysing na vertroeteling en ondersteuning as een van haar vele take en verantwoordelikhede beskou (*“... I comfort them when they need to be comforted.”*).

’n Ander deelnemer het genoem dat sy die kinders vaardighede moet aanleer soos wat haar eie kinders vaardighede aanleer. Die aanleer van die vaardighede moet in ’n positiewe atmosfeer plaasvind, maar daar mag nie aan die kinders van die kindershuis geslaan word nie, wat meebring dat die kindersversorgers soms streng optree. (*“Ons moet hulle werk leer en ons moet hulle liefde gee, en ons moet maar altyd vriendelik wees met hulle en nie met hulle raas nie. Soos met ons eie kinders ... partymaal ek raas met hulle, maar ek probeer om nie hard met hulle te wees nie...”*).

Die kindersversorger is volgens Garfat (1988:171-175) die persoon wat na die kinders in die kindershuis omsien, betrokke is by hulle daaglikse aktiwiteite, die fisiese versorging waarnaem en die kinders leer van alledaagse lewenskonsepte naamlik respek, menswaardighede, liefde en omgee (CYC-online, 2000).

Twee deelnemers was van mening dat opvoedkundige ontwikkeling deel is van hul taak as kinderversorger by 'n kindershuis, aangesien hulle die alternatiewe ouer is en daarom al die take van 'n biologiese ouer moet uitvoer (*"... It is a responsible job, because the kids have no way, like they don't have parents and if I am here it is like I am their parent, because I have to take all the responsibility, all the needs that they need, to be with them when they are growing."*) wat mediese versorging insluit (*"... ons is julle ouers hierso, as jy siek is, ek moet weet sy is siek, ek moet sien dat sy dokter toe gaan.."*).

Die navorser stem saam met die deelnemers dat ondersteuning en die aanleer van waardes en norme van die kind in die kindershuis gesien kan word as opvoedkundige ontwikkeling en ook 'n belangrike taak is wat die kinderversorgers onder andere moet verrig. Die navorser is egter van mening dat die tipes waardes en norme van een kultuur nie noodwendig die waardes en norme van 'n ander kultuur is nie. Die bogenoemde maak dit dus dikwels moeilik vir die kind in die kindershuis – waar hulle as 'n diversiteit van kulture saamwoon – wanneer hy gekonfronteer word met sy kultuur se waardes en norme buite die kindershuisopset.

3.6.2.3 Subtema 3: Huishoudelike en skoolse take

Een deelnemer het genoem dat sy 'n diversiteit van take en verantwoordelikhede as kinderversorger het. Die kinderversorger se bystand ten opsigte van huishoudelike en skoolse take van die kind is ook belangrik (*"... I teach them some things like house chores, help them in their schoolwork..."*). 'n Ander deelnemer was van mening dat haar eie kinders, wat saam met haar en die kinders van die spesifieke plattelandse kinder- en jeugsorgsentrum op die kindershuis se terrein woon, dieselfde take en verantwoordelikhede binne die huis het en hul almal benodig dus haar bystand.

Moss, Boddy en Cameron (2006:6) noem dat die term “versorging binne die kindershuisopset” en ‘n ander term “huishoudelike dienste” baie in gemeen het, aangesien beide konsepte versorging asook die voorbereiding van voedsel en skoonmaak van huise, insluit.

Die navorser stem saam met die deelnemers dat die aanleer van huishoudelike en skolastiese take vir die kinders in die kindershuis een van verskeie take en verantwoordelikhede is wat kinderversorgers moet uitvoer. Die kinders wat in ‘n kindershuis woon moet die geleentheid ontvang om as onafhanklike, selfstandige individue te kan funksioneer wanneer hul eendag die kindershuis verlaat. Volgens die navorser, is hierdie geleentheid moontlik wanneer die kinders in die kindershuis blootgestel word aan die uitvoering en aanleer van huishoudelike take en ondersteun word in die uitvoering van skolastiese take.

Tydens die volgende hoofteema word aandag geskenk aan die huidige belewenis van die kinderversorger rakende die kind in die kindershuis.

3.6.3 HOOFTEMA 3: Belewenis rakende die kind in die kindershuis

In hierdie afdeling word ‘n verskeidenheid van vrae wat tydens die semi-gestruktureerde onderhoude bespreek is uiteengesit, saamgegroepeer en bespreek onder die tema: *Belewenis rakende die kind in die kindershuis*. Die vrae wat saamgegroepeer is, is die volgende:

- Watter gedeelte van jou werk as ‘n kinderversorger is interessant/opwindend/die moeite werd?
- Watter gedeeltes van jou werk as ‘n kinderversorger sien jy as ‘n struikelblok?
- Kinderversorgers in ‘n kindershuis het die verantwoordelike taak om as alternatiewe of substituutouers op te tree vir kinders wat by hul geplaas

word. Hierdie kinders stel belangrike en hoë eise aan die personeel werksaam by kinderhuise. Hoe voel en dink jy oor hierdie stelling?

- Hoe oorleef jy as kinderversorger binne die kinderhuisopset?

Bertolino en Thompson (1999:14) beskryf belewenis as 'n samestelling van verskeie konsepte wat individu intern ervaar. Dit kan die volgende insluit: gevoelens, sensasies, outomatiese fantasieë, gedagtes en enige konsep wat kan bydra tot die persoon se gevoel van eiewaarde. Belewenis is baie subjektief en persoonlik. Tydens die individuele onderhoude het emosies van hartseer (*"We feel so unhappy"*), (*"That hurted me so much"*), ambivalensie (*"For me, she is just moderate, she is not angry, she is not happy, she is just ... inbetween"*), (*"You find that sometimes I feel like leaving them and go back and look for another job. Because they are so little but sometimes they pressurize me"*), woede en frustrasie (*"because I am always talking to them, why are you fighting, you make me angry..."*) na vore gekom soos dit subjektief deur die deelnemers beleef en ervaar is.

Uitgangspunte is dikwels hoe 'n individu homself asook ander beskryf. Hierdie uitgangspunte simboliseer nie noodwendig die waarheid nie, maar verteenwoordig eerder die individu se persepsies van die wêreld wat deur middel van belewenisse en interaksie gevorm is (Bertolino & Thompson, 1999:15). Die navorser is van mening dat 'n kinderversorger se uitgangspunte en aksies direk verband hou met hulle emosionele belewenisse van die kinders wat in die kinderhuis woon.

Die versamelde data van die bogenoemde vrae sal vervolgens kortliks bespreek word, waartydens subtemas uitgelig en breedvoerig bespreek en geanaliseer sal word.

3.6.3.1 Subtema 1: Verantwoordelike en veeleisende taak

Al die deelnemers was van mening dat, om 'n kinderversorger in 'n kindershuisopset te wees, 'n verantwoordelike en veeleisende werk is (*"I can see that they are very difficult and they talk and talk and talk. They are liars, even if they are small. You must think when you talk to them, because they change things."*), en dat die kinders hoë eise stel (*".. ek dink hulle demand so bietjie baie.."*). Klem is geplaas op die eise wat die kinders stel (*"They demand a lot. It is a responsible job, because the kids have no way, like they don't have parents and if I am here it is like I am their parent."*) asook die verantwoordelikheid om as 'n kinderversorger werksaam te wees (*Yes, this is a big one, this is a big responsibility...*).

Crone (1984:137) noem dat 'n kinderversorger in 'n kindershuisopset die verantwoordelike taak het om as alternatiewe of substituutouer op te tree vir kinders wat by haar/hom geplaas word. Hierdie kinders stel dikwels belangrike en hoë eise (Moss *et al.*, 2006:169) aan die personeel werksaam by kindershuise (Farmer & Pollock, 1998:3; SAVF, 1999:8-3).

Een deelnemer het verduidelik hoe sy die term "substituutouers" aan die kinders in haar huis verduidelik het (*"Ek het net gister vir hulle gesê: 'Julle ouers is bietjie ver van julle af. Ons is hierso, ons is naby aan julle en as die skole sluit, ons weet julle gaan huis toe. Julle gaan julle ouers daarso sien, maar vir solank, ons is julle ouers hierso"*). Een deelnemer het ook saamgestem met die gebruik van die term "substituutouers". Sy het egter genoem dat haar eie kinders en die kinders van die kindershuis nie verskillend is nie, behalwe ten opsigte van ouers. Die kinders in die kindershuis behoort dus, volgens haar, nie verskillend hanteer te word nie (*"the only difference that they have is when they have no mother and no father. But they do as ours, they became angry like mine..."*). Hierdie deelnemer was ook van mening dat die kinders in die kindershuis nie geëtiketteer

moet word nie en dat kinderversorgers hierdie boodskap aan die kinders moet weergee.

'n Ander deelnemer was baie emosioneel tydens die beantwoording van hierdie stelling en die onderhoud moes vir 'n wyle onderbreek word om haar te kalmeer (*"It is sometimes difficult, but they are children, you can live with your own children, but they can do the same. Children can be rude, but you can't say: "you are no more my child", you must stay with the child."*).

Een deelnemer was van opinie dat kinders in die kinderhuis nie meer eise stel aan die kinderversorgers as ander kinders nie, maar hoe die kinders hanteer word deur die kinderversorgers, 'n uitwerking het op daardie kinderversorgers (*"No, they don't put more demands. The only thing we must do, is do it professionally, we must know how to handle them and must know how to respect them. So, our fault is that sometimes we shout at them and then sometimes we forget. The handling is very serious, we must handle them as our own..."*).

Die navorser wil klem plaas op die feit dat aangesien kinderversorging in 'n kinderhuisopset 'n veeleisende en verantwoordelike werk is, dit daartoe kan aanleiding gee dat kinderversorgers uitgebrand (Ward, 2007:134) en uitgeput kan raak.

Bertolino en Thompson (1999:168) beaam die bogenoemde

"... over time, it can become very disheartening and lead to a sense of hopelessness. For residential youth care workers, such feelings can lead to burnout."

Die navorser stem saam met die outeurs en die deelnemers dat kinderversorgers se emosionele belewenisse en hanteringsvaardighede getoets word deur die verskeie take en werksaamhede by die kinderhuis en dit kan veroorsaak dat die

kinderversorgers uitgebrand en uitgeput kan raak. Die navorser is van mening dat die kinderversorgers se emosionele belewenisse bepaal word deur hul uitgangspunte en hanteringsvaardighede teenoor die kinders wat in die kindershuis woon.

3.6.3.2 Subtema 2: Positiewe belewenis

Vanuit die respons van die deelnemers het drie aspekte uitgestaan wat bydra tot die deelnemers se positiewe belewenisse: gevestigde verhoudings, samewerking met die kinders en laastens bykomende opleidingsgeleentheid rakende kinderontwikkeling.

Berridge en Brodie (1998:136) is van mening dat daar geen twyfel is dat die werksaamhede in die kindershuisopset 'n baie spanningsvolle werk is nie, maar daar is dikwels tevredenheid wat gepaardgaan met hierdie werksaamhede. Tevredenheid kan volgens Whittaker *et al.* (soos aangehaal in Berridge & Brodie, 1998:136) beskou word as die vermoë om 'n moeilike saak te hanteer, om te sien dat die kinders in die kindershuis voordeel trek uit hul versorging en om deel te wees van 'n ondersteuningsnetwerk.

Tevredenheid kan ook gesien word wanneer kinderversorgers in hul poste aanbly en nie opsoek is na ander werksgeleentheid nie. Die bogenoemde dra daartoe by dat die kinders se gevoel van stabiliteit verhoog word (Boddy, Cameron & Petrie, 2006:101).

Drie deelnemers was van mening dat die hoogtepunte in hul werksaamhede as kinderversorgers die gevestigde verhoudings met die kinders in hul sorg is (*“Ek like die kinders, as ons om die tafel gesit het, dan praat ons almal, ek like dit.”*), en dat hul meer soos maats moet wees wat tyd saam met mekaar spandeer (*“... ek kan amper sê ons is vriende, ek en die kinders. Ons is soos tjommies. Ek dink ons maak partymaal tyd dat ons sommer saam sit en gesels, of ons sit*

saam en watch die dvd. Ek hou daarvan om net saam met hulle te wees”) en met mekaar kan kommunikeer oor alledaagse aspekte (*“I like to communicate with them when they tell me about their boyfriends...”*).

Volgens Phelan (2008) is die kinderversorger die persoon wat in die kind se primêre versorgingsbehoefte moet voldoen binne die kinderhuisopset, maar sy of hy moet ook ‘n veilige en betekenisvolle verhouding met die kind in die kinderhuis kan bou. Indien genoemde verhouding kan ontwikkel, stel dit die kinderversorger in staat om met die kind kontak te maak binne sy bestaande verwysingsraamwerk (Berrigde & Brodie, 1998:90). Hierdie verhouding word gebou in die kind se leefwêreld en die alledaagse kontak wat daar bestaan tussen die kinderversorger en die kind (Boddy *et al.*, 2006:104).

Bertolino en Thompson (1999:145) noem dat een persoon (‘n kinderversorger ingesluit) wat onvoorwaardelik omgee, van waarde kan wees vir ‘n kind wat deur moeilike omstandighede gaan. Brittz (2007:352) beklemtoon dat verhoudings tussen ouer en kind belangrik is en noem dat wanneer ‘n kind alles ontvang wat hom menswaardig en geliefd laat voel, hy nie opstandig sal raak nie.

Die navorser is van mening dat kinders wat in kinderhuise woon, dikwels blootgestel is aan omstandighede wat ‘n impak kan hê op hul sosiale ontwikkeling en verdere verhoudings in die toekoms. Wanneer ‘n kinderversorger in staat is om met die kind in die kinderhuis ‘n betekenisvolle verhouding te bewerkstellig en ook daardie verhouding in stand kan hou, kan die kind in die kinderhuis veilig voel binne die opset waarin hy homself bevind. Sodoende ontvang die kind ook die geleentheid om binne sy bestaande verwysingsraamwerk, maksimaal te funksioneer.

Een deelnemer het genoem dat samewerking met die kinders in haar huis waarvoor sy verantwoordelik is, vir haar die hoogtepunt in haar werksaamhede as kinderversorger is (*“What I like the most, is co-operation, working together*

with the children, whom we are living with. If you do things together, the house will be happy. Everything will be running smooth, if you do things together and understand each other.”).

Volgens Bertolino en Thompson (1999:21) kan ‘n gevestigde verhouding en die wyse van taalgebruik daartoe meebring dat samewerking tussen die kinderversorger en die kind in die kinderhuis ontwikkel. Wanneer kinderversorgers ‘n warm en betekenisvolle verhouding met ‘n kind het, word respek en hoop uitgedra deur hierdie verhouding. Deur middel van die verhouding en wyse van taalgebruik kan ‘n klimaat vir verandering geskep word (Bertolino & Thompson, 1999:21) en sodoende word die kind ondersteun in die bereiking van sy volle potensiaal.

Boddy *et al.* (2006:104) noem dat wanneer die kinderversorgers saam met die kinders van ‘n kinderhuis in hul leefwêreld beweeg, dit daartoe aanleiding kan gee dat samewerking plaasvind en verhoudings gevestig word (Berrigde & Brodie, 1998: 90).

Die navorser stem saam met die deelnemer asook die bogenoemde outeurs dat ‘n gevestigde verhouding samewerking tussen die kinderversorger en die kind kan bevorder aangesien die kind in die kinderhuis respek beleef en daarom bereid is om wedersydse respek te toon. Die samewerking tussen die kinderversorger en die kind bring dus, volgens die navorser, mee dat die kinderversorger ‘n positiewe belewenis binne die kinderhuisopset kan ervaar.

Een deelnemer was van mening dat wanneer sy bykomende opleidingsgeleentheid rakende kinderonwikkeling bywoon, sy bewus raak van ander aspekte rakende kinderopvoeding, waarvan sy nie vroeër bewus was nie (“... *Sometimes when you attending that training about kids, it teaches me even with my own kids, the things that I was not aware of, that is the nicest part for me.”).*

‘n Ander deelnemer het genoem dat kennis uitstekend is (“... *knowledge is the best...*”) aangesien dit die kinderversorgers ondersteun in hul vaardighede (“*so that you can know how to handle them, how to control them...*”) veral wanneer die kinders in die kinderhuis, ‘n emosionele laagtepunt bereik (“...*when they came in that difficult days..*”).

Kennis rakende kinders is soms nie voldoende wanneer kinderversorgers met kinders in kinderhuise werk nie. Kinderversorgers het buitengewone kennis nodig ten einde met kinders in kinderhuise te werk. Die veronderstelling dat kinderversorgers hierdie kennis sal opdoen in die loop van hul werk met kinders in kinderhuise of as gevolg van hul eie lewenservaring, is nie geldig nie. Buitengewone kennis rakende kinderontwikkeling is kennis wat eerstens verkry word deur studie en tweedens deur direkte ondervinding (CYC-online, 2000). Volgens Cameron en Boddy (2006:59–60) is daar drie tipes kennis wat van waarde is vir die kinderversorger werksaam by die kinderhuis: professionele kennis, vanselfsprekende kennis en funksionele kennis.

Die navorser is van mening dat kinderversorgers hulself deurlopend moet bemagtig met addisionele kennis ten einde hul werkstevredenheidsvlakke gemiddeld tot bo-gemiddeld te hou en sodoende ook in die kinders wat in die kinderhuis woon, se beste belang op te tree. Wanneer kinderversorgers positiewe belewenisse ervaar, sal hulle, volgens die navorser, in staat wees om met selfvertroue op te tree en dus ervare voel in hul werksaamhede as kinderversorgers.

Die kinderversorgers se moraal is dikwels, volgens die navorser, ook op ‘n hoër vlak as gevolg van die positiewe belewenisse wat hul ervaar. Vanuit die respons van die deelnemers het twee moraliteitsvlakke uitgestaan wat bydra tot die deelnemers se positiewe belewenisse, naamlik ‘n hoë moraal en ‘n gemiddelde moraal.

Berrigde en Brodie (1998:136) noem dat wanneer groot hoogtepunte binne die kinderhuisopset beleef word, dit 'n positiewe impak het op die moraal van die kinderversorgers. Twee deelnemers het 'n redelike hoë moraal gehad (*“Ai, everything is OK. I'm happy”*) en (*“Nee, ek cope baie mooi.”*). Die eerste deelnemer was van mening dat haar vaardigheid binne haar huisopset – om by spesifieke tye en roetines te bly wat vir haar werk - aanleiding gee tot haar effektiwiteit as kinderversorger. Die tweede deelnemer was van mening dat haar eerlikheid en goeie verhouding met die kinders in haar huis (*“Ek sê vir die kinders as ek nie lekker voel nie...”*) en die ekstra myl wat sy vir die kinders stap (*“...ons [die kinderversorger en die kinders] het lanklaas maroggo geëet, as ek geld het, ek koop vir hulle, ek gee vir hulle, ons eet almal. Partymaal hulle soek daai suurmilk – Nkomazi - hulle het dit nie, ek koop dit, ons kook pap, ons almal eet saam.”*) help haar om die eise in die kinderhuis, te hanteer.

'n Ander deelnemer was van mening dat haar sterk punt – om nie op die kinders se swak punte te fokus nie, maar eerder op hul sterk punte ingestel te wees, haar behoud as kinderversorger is (*“... the only thing I don't look to them, the failure. I always, I know that there is something, even if the child can be bad like that, but there is something that is nice. I always concentrate for the nice things.”*).

Daar is geen twyfel dat om in 'n kinderhuisopset te werk 'n spanningsvolle en veeleisende taak is nie, maar groot hoogtepunte kan bereik word wanneer daar gesien word dat die kinders in die kinderhuis baat vind by die kinderhuisopset, om deel te wees van 'n ondersteunende span binne die kinderhuisopset en wanneer die kinderversorger 'n vaardigheid ontwikkel het om 'n moeilike situasie te hanteer (Berrigde & Brodie, 1998:136).

Die navorser is van mening dat die kinderversorgers se ervaring, kennis, emosionele belewenisse en sterk persoonlikheidseienskappe 'n impak op hul moraal het wanneer hul werksaam is in 'n veeleisende werksopset soos die

kinderhuis. 'n Kinderversorger se sterk persoonlikheidseienskappe, die vermoë om hierdie eienskappe tot haar voordeel te gebruik, haar emosionele belewenisse en hanteringsvaardighede kan wel daartoe aanleiding gee dat die kinderversorger se moraal verhoog word.

Twee deelnemers het gemiddelde moraliteitsvlakke gehad. Die eerste deelnemer was van mening dat haar moraal dikwels daal na aanleiding van haar vele, soos sy dit noem, onsuksesvolle pogings om kinders te help. Dit het daartoe gelei dat sy telkens wou bedank (*"I'm coping well, it is just that as I said that sometimes I see that no it does not work to be here."*), maar danksy 'n goeie, ondersteunende span binne die betrokke plattelandse kinder-en jeugsorgsentrum, het sy nooit sover gekom om te bedank nie (*"I feel like crying but I didn't, I feel like running away, and feel like doing all those things, but with the comfort of Colin and the members, I did stay, until today..."*).

'n Ander deelnemer se moraal was ook gemiddeld (*"I cope ok, but my problem, sometimes I have some problems..."*). Haar moraal styg wanneer sy blootgestel word aan 'n uitlaatklep om sodoende oor haar werksaamhede en emosies te praat (*"I like that, like now, that you can just call us and talk about..."*). Hierdie deelnemer het genoem dat sy nie haar probleme sommer met ander kan bespreek nie en wanneer probleme opduik, is sy van mening dat sy vir 'n rukkie die kinderhuisperseel moet verlaat ten einde haar te help om weer te fokus.

Dit is belangrik om uit te vind wat presies die kinderversorger se sterk punte is ten einde hierdie kwaliteite te benut binne die kinderhuisopset. Kinderversorgers is dikwels nie bewus van hul sterk punte nie, aangesien hierdie vaardighede outomaties gebruik word. Die spesifieke vaardighede kom natuurlik of dit word aangeleer en uitgevoer, sonder dat daarvoor nagedink is. Dit is ook belangrik om daarvan bewus te wees dat elke kinderversorger areas van kundigheid sal hê, maar ook areas sal hê waar hul kan groei of ontwikkel (Bertolino & Thompson, 1999:64-65).

Die navorser stem saam met die bogenoemde outeurs dat kinderversorgers dikwels nie bewus is van hul sterk persoonlikheidseienskappe nie, aangesien hul hierdie vaardighede outomaties gebruik. Dit is, volgens die navorser, belangrik dat die bestuur van kinderhuise die kinderversorgers bewus sal maak van hul sterk persoonlikheidseienskappe om hul sodoende te bemagtig wat op sy beurt daartoe aanleiding kan gee dat hul moraal kan verhoog.

3.6.3.3 Subtema 3: Negatiewe belewenis

Vanuit die respons van die deelnemers het twee aspekte uitgestaan wat bydra tot die deelnemers se negatiewe belewenisse: die kinders se gedrag en die inkonsekwentheid onder die kinderversorgers.

Kinders herhaal dikwels gedragpatrone wat vir hul geen vooruitgang bied nie en die kinderversorgers gebruik terselfdertyd herhaalde aksies en interaksies wat hierdie problematiese gedragpatrone in stand hou (Bertolino & Thompson, 1999:110). Kinderversorgers het soms 'n tekort aan selfvertroue (Berrigde & Brodie, 1998:117) wanneer die kinders se gedragpatrone hanteer moet word en dit kan veroorsaak dat hul gedreineer voel (Boddy *et al.*, 2006:104).

Twee deelnemers het genoem dat die **kinders wat in die kinderhuis woon se gedrag** van die moeilikste aspekte van hul werk as kinderversorgers was, veral wanneer die kinders geen kontak wou maak met die kinderversorgers nie (*"The difficult part is that some times they don't want to hear anything. There is some times when they don't want anything."*) of hul gedrag skielik verander en die kinderversorger bekommerd raak (*"The challenges is just about the kids. When I teach them some things, they do it right, en then sommer, they change and then I become worried"*).

Twee deelnemers was van mening dat die kinders se gedrag, veral hul luistervaardighede rakende hulle takies binne die huisopset, een van die

laagtepunte in hul werk as kinderversorger is (*“Sy wil nie my luister nie. Ja, sy wil my nie luister nie. Sy doen nie huiswerk nie, sy was nie skottelgoed nie...”*) en (*“As hulle nie kan luister nie... dis so bietjie moeilik.”*).

Kinders onder die ouderdom van ses jaar vind dit moeilik om in te skakel by die groepslewe in 'n kinderhuis tensy die bestuur voorsiening maak vir genoegsame, goed opgeleide personeel wat hul versorging kan waarneem. Hierdie ouderdomsgroep vereis 'n verhouding van een personeellid tot 'n maksimum van sewe kinders (SAVF, 1999:8-2). Statham en Mooney (2006:83) noem dat kinders van die bogenoemde ouderdomsgroep baie individuele aandag verlang en die omgewing waar hul geplaas word, speel 'n groot rol in die kinders se opvoeding en ervaring. Berrigde en Brodie (1998:133) noem ook dat die kinderversorger se vermoë om die gedrag te hanteer 'n impak het op hoe die kinderversorger die kind se gedrag sal ervaar. Wanneer kinderversorgers bewus is van 'n strategie wat gebruik kan word om gedrag by die kind in die kinderhuis te hanteer, word hierdie kinders se gedrag in 'n mindere mate beleef as 'n struikelblok (Statham & Mooney, 2006:82).

Kinders tussen die ouderdomme van ses en tien jaar en in die kinderhuis woon, vind dit nog moeilik om in 'n groep saam te lewe. Alhoewel hulle die groepaktiwiteite geniet en 'n behoefte daaraan het, het hul nog voortdurend ouerlike beskerming, vertroeteling en aandag nodig. Die ouderdomsgroep tussen elf en dertien jaar geniet die groepslewe omdat dit aan hul plesier verskaf om dinge saam met ander kinders te doen, die wêreld te ontdek en hul avontuurlus te bevredig. Tussenin het hul egter steeds 'n groot behoefte aan individuele aandag en ondersteuning en hul ervaar periodiek gevoelens van heimwee en bedruktheid (SAVF, 1999:8-2).

By die kind wat in die kinderhuis woon en tussen die ouderdom van dertien en sestien jaar is, gaan fisieke ontwikkeling en verandering, asook spanning en verwardheid, hand aan hand. Botsende emosies oorweldig die adolessent by tye

en hy voel skuldig oor sy fisieke drange wat hy moeilik onder beheer kan hou. Ooraktiwiteit, rebelsheid of totale lusteloosheid en passiwiteit kan in hierdie tydperk voorkom. Gedurende hierdie tydperk is 'n wisselende houding teenoor ouers en gesagsfigure kenmerkend. Die adolessent wil hom ook losmaak van ouerlike gesag en is minder geneë dat alternatiewe versorgers, sodanige gesag uitoefen (Collins, 2005:184).

Kinders bo die ouderdom van sestien jaar het in baie opsigte dieselfde behoeftes en worstelinge as die bogenoemde ouderdomsgroep. Daar is by die kinders bo sestien 'n groter bewustheid van nadere volwassenheid en heelwat meer sekerheid omtrent hulself aangesien hul nie meer aanhoudend om onafhanklikheid hoef te veg nie. Kinders in hierdie ouderdomsgroep, wil soos volwassenes hanteer word en kom in opstand teen oënskynlik onnodige reëls en regulasies (SAVF, 1999:8-4).

Kinders in kinderhuise is meestal ouer (Statham & Mooney, 2006:77) as die kinders wat in pleegsorg geplaas word en vertoon meer komplekse sosiale, gedrags- en sielkundige behoeftes as ander kinders (Chaplain & Freeman, 2001:38; Kilpatrick, 2006:69–70).

Die navorser stem saam met die deelnemers en outeurs dat kinderversorgers dikwels die kinders van kinderhuise se gedrag moeilik vind om te hanteer. Dit kan daartoe aanleiding gee dat hul negatiewe belewenisse het wat hul gedreineer en uitgeput kan laat voel. Die navorser is van mening dat die kinderversorgers mekaar onderling moet ondersteun, veral as dit kom by moeilike en onverstaanbare gedrag wat die kinders in die kinderhuis openbaar. Sodoende kan daar voorkom word dat kinderversorgers gedreineer en uitgeput voel.

Twee deelnemers was egter van mening dat die **inkonsekwentheid** ten opsigte van die gebruik van die huisreëls **onder die kinderversorgers** veroorsaak dat

kinderversorgers laagtepunte bereik (*“ Sy het by my gesê nee mamma jy pla ons want jy sê ons moet werk, daarso by mamma ... se huis, ons werk nie, ons doen soos ons wil”*) aangesien die kinders dan geneig is om eerder na 'n ander kinderversorger te gaan, wat 'n mate van onsekerheid onder die kinderversorgers kan skep (*“...I do have mistakes like any other person. Where I am wrong tell me. Sometimes children are not the same, maybe, instead of telling me, they will go to somebody else, and tell her... I don't like.”*).

Chaplain en Freeman (2001:38) noem dat wanneer kinderhuse kinders opneem wat oor 'n groot spektrum van ouderdomme wissel, dit moeiliker raak vir die kinderversorgers om die kinders se daaglikse funksionering te hanteer. Dit veroorsaak dat konsekwentheid ten opsigte van roetines, slaaptyd en die kyk van toepaslike programme op televisie in gedrang is.

Crone (1984:129) beaam die bogenoemde deur te noem dat

“One of the most important values in child care is relatively consistent treatment of the children.”

Volgens Green (2004:20) vaar kinders emosioneel beter wanneer:

- hulle voel dat hul ouers hul lief het en wil hê
- in 'n gelukkige spanningsvrye huis bly
- ouers het wat bereid is om tyd saam met hul te bestee wanneer hul dit nodig het
- ouers het wat 'n goeie voorbeeld stel
- hulle duidelike konsekwente kindersorg kry
- grootgemaak word deur ouers wat selfvertroue het

Die navorser is van mening dat die kinderversorger wat as alternatiewe ouer instaan, nie aan die bogenoemde kan voldoen indien hul negatiewe belewenisse

ervaar nie. Dit het, volgens die navorser 'n definitiewe effek op die kind in kindershuis, aangesien hy dan nie die geleentheid het om sterk en emosioneel gesond te kan ontwikkel nie. Wanneer kinderversorgers negatiewe belewenisse ervaar, benodig hul, volgens die navorser, leiding en ondersteuning ten einde effektief te kan optree as kinderversorgers.

Die kinderversorgers se moraal kan, volgens die navorser, op 'n laer vlak wees as gevolg van die negatiewe belewenisse wat hul ervaar. Vanuit die respons van die deelnemers het 'n lae moraliteitsvlak uitgestaan as 'n faktor wat bydra tot die deelnemers se negatiewe belewenisse.

Om in 'n kindershuisopset te werk kan 'n spanningsvolle en veeleisende taak wees wat 'n negatiewe impak het op die moraal van die kinderversorgers (Berrigde & Brodie, 1998:136; Ward, 2007:3).

Een deelnemer het 'n **lae** moraal getoon tydens die individuele onderhoud en sy was telkens oorweldig deur trane. Haar verbale kommunikasie het aangedui (*"You know what makes you to survive? You are quiet. Whatever noise the children are making, you are just quiet. That's what makes you to survive."*), maar haar nie verbale kommunikasie – bewerige, sagte stem, oë vol trane en die byt van haar vingers – was 'n aanduiding dat sy met 'n spesifieke situasie geworstel het. Sy het die navorser in so 'n mate vertrou en toegelaat om van haar opgekropte gevoelens rakende haar werk, haar onsekerheid rakende 'n ander personeellid se optrede en haar worsteling om die werkspanning te hanteer, ontslae te raak (*"... But really I feel relieved."*).

'n Lae moraal kan 'n rol speel in die hanteringsvaardighede van die kinderversorgers (Berrigde & Brodie, 1998:136) maar individue is uniek en daarom het niemand dieselfde karaktereienskappe, bevoegdhede of sterk punte wat 'n individu kan help om effektief te wees in sy werk as kinderversorger (Bertolino & Thompson, 1999:64-65) en sodoende 'n hoër moraal besit nie.

Faktore wat geassosieer word met 'n lae moraal kan uitgebalanseer word of onbeduidend word indien positiewe aspekte (sterk punte/kwaliteite) in plek is (Bertolino & Thompson, 1999:137).

Nie net die verantwoordelikhede om na emosioneel beskadigde kinders om te sien nie, maar ook lang werksure, spanning ten opsigte van moeilike gedragspatrone, 'n tekort aan slaap en ander faktore kan lei tot 'n lae moraal onder die kinderversorgers (Berrigde & Brodie, 1998:136; Ward, 2007:3).

Die navorser stem saam met die bogenoemde outeurs en is van mening dat die kinderversorger se emosionele belewenisse 'n direkte impak het op die kinderversorger se moraal asook haar hanteringsvaardighede. Die navorser is ook van mening dat dit belangrik is dat die bestuur en mede-kinderversorgers fyn ingestel moet wees op mekaar, ten einde kinderversorgers wat 'n lae moraal het, te kan identifiseer en ondersteun. Moontlike faktore, soos bo vermeld, moet uitgeskakel word ten einde die kinderversorgers die geleentheid te gun om hul moraal stelselmatig te verhoog en sodoende effektief te funksioneer as kinderversorgers.

Tydens die volgende hooftema word aandag geskenk aan die huidige hanteringsvaardighede van die kinderversorger ten opsigte van die kind in die kinderhuis wat kontakgrensversteurings openbaar.

3.6.4 HOOFTEMA 4: Hanteringsvaardighede rakende die kind in die kinderhuis wat kontakgrensversteurings openbaar

In hierdie afdeling word 'n verskeidenheid van vrae wat tydens die semi-gestruktureerde onderhoude bespreek is uiteengesit, saamgegroepeer en bespreek onder die tema: *Hanteringsvaardighede rakende die kind in die kinderhuis wat kontakgrensversteurings openbaar*. Die vrae wat saamgegroepeer is, is die volgende:

- Dink jy dat kinders gebruik maak van gedrag ten einde hulself te beskerm?
- Hoe hanteer jy die kinders wat gedrag openbaar soos aggressie, onttrekking, inskiklikheid, regressie, psigosomatiese simptome?

Wanneer daar gekyk word na die spesifieke gedrag wat kinders in kinderhuise vertoon kan van die volgende uitgelig word as voorbeelde: aggressiewe gedrag, onttrekking, inskiklikheid en regressiewe gedrag (Blom, 2006:28; SAVF, 1999:8-8). Die kinderversorgers beskryf dikwels die bogenoemde gedrag as stout, ongehoorsaam, onbeheerbaar, aandagsoekend, en so meer. Aangesien kinderversorgers hul eie denkrigtings en uitgangspunte het, kan dit soms daartoe lei dat hul optrede problematies is en aanleiding gee tot onbehelpsame patrone van gedrag en interaksie (Bertolino & Thompson, 1999:86).

Die versamelde data van die bogenoemde vrae sal vervolgens kortliks bespreek word, waartydens subtemas uitgelig en breedvoerig bespreek sal word.

3.6.4.1 Subtema 1: Gedrag wat beskou word as kontakgrensversteurings

Vanuit die respons van die deelnemers is daar twee tipes gedragpatrone wat uitstaan as die kinders se wyse om hulself te beskerm, naamlik leuens en aggressie. Een deelnemer het egter genoem dat sy nie seker is of kinders gebruik maak van gedrag om hulself te beskerm nie (*„..Ek is nie seker nie.”*). Hierdie deelnemer het egter genoem dat daar kinders in haar huis is wat aggressiewe gedrag openbaar, maar sy het nie die verband getrek na gedrag wat die kind gebruik om haarself te beskerm nie (*„.. sy behave so snaaks, sy wil altyd slaan, sy skree met die kinders as hulle met haar praat, sy skree so baie. Sy baklei, sy gooi alles, sy... ek weet nie”*).

Oaklander (1988:58) noem dat daar geen beperking is op wat 'n kind sal doen in 'n poging om sy behoeftes te bevredig nie. Kinders doen wat hul moet, in 'n poging om die eise van die lewe te hanteer. Hul kan enige van die volgende gedragspatrone gebruik wat hul kan ondersteun in die hantering van hul behoefte: aggressiwiteit, vyandigheid, woede, hiperaktiwiteit, onttrekking, vrese vir mense, stilswye, oormatig goeie optredes teenoor ander, enuresis, enkoprese, asma-aanvalle, allergieë, hoofpyne en buikpyne. Benewens hierdie pogings om in beheer te wees en aan die eise van die lewe te voldoen, is daar dikwels onvervulde behoeftes wat daartoe aanleiding gee dat die kind sy selfwaarde in die proses verloor.

Kinders kan dikwels herhaalde gedragspatrone gebruik aangesien hul nie weet hoe om anders of verder op te tree nie (Bertolino & Thompson, 1999:110). Die kind gebruik kontakgrensversteurings as 'n proses om homself te beskerm, sy behoeftes wat op die voorgrond is, te vervul en/of te probeer oorleef.

Soos reeds in hoofstuk 1 en 2 verduidelik, is die navorser van mening dat kontakgrensversteurings gesien kan word as beperkings binne die kind se lewe wat voorkom as gevolg van die kind se onvermoë om 'n balans tussen hom en sy omgewing te handhaaf. Blom (2006:31) en Latner (1973:110) noem dat kontakgrensversteurings nie karakter eienskappe is nie, maar gesien moet word as die beskrywing van spesifieke patrone (Sills *et al.*, 1995:57). Soos in hoofstuk 2 verduidelik, word daar in Gestalt-terapie onderskei tussen sewe kontakgrensversteurings (Blom, 2006:31; Sills *et al.*, 1995:57), naamlik introjeksie, projeksie, samevloeiing, retrofleksie, defleksie, desensitasie en egoïsme. Die navorser stem saam met die bogenoemde outeurs en Zinker (1998:117) dat aangesien kinders dikwels nie kan reageer op die eise wat die samelewing aan hul stel nie, hul gedrag openbaar waar hul kontak met die samelewing verbreek ten einde hulself te beskerm.

Een deelnemer was van mening dat die kinders in die kindershuis soms gebruik maak van leuens ten einde hulself te beskerm (*"Sometimes, sometimes they use, they form a thing that you don't know them... only to find that they are you that because she is hiding something, she doesn't want you to see that she done something wrong. Ja, then she comes to you, protecting herself"*).

Kinders kan leuentaak gebruik of hul emosies ontken, aangesien hul te min egokragte het om verantwoordelikheid vir hul aksies te neem. Hul blameer dan eerder ander vir die onaangenaamhede in hul leuens. Binne Gestalt-terapie, word dit gesien as die kontakgrensversteuring genaamd projeksie. Projeksie vind plaas wanneer die individu die geneigdheid het om ander individue verantwoordelik te hou vir dit wat in die individu self gebeur (Fall *et al.*, 2004:228). Die disfunksionaliteit van projeksie kan gesien word wanneer kinders hul eie persoonlike ervarings ontken (Woldt & Toman, 2005:33).

Die navorser is van mening dat leuens 'n algemene verskynsel by die kind in die kindershuis is en dikwels gebruik word as 'n kontakgrensversteuring, juis omdat die kind nie genoegsame egokragte besit om verantwoordelikheid te neem vir sy dade en aksies nie en homself sodoende probeer handhaaf binne die kindershuisopset.

Drie deelnemers was van mening dat die kinders in die kindershuis gebruik maak van aggressie ten einde hulself te beskerm (*"They can respond on a angry way when they don't want to do their duty list."*) en (*"Yes sometimes they act in a way that they try to protect themselves. If the one can't fight she swear at the one that is hitting her in order to protect herself."*), asook (*"...one child always promise the others that she will hit them"*).

Steyn (2005:55) noem dat dit belangrik is om bewus daarvan te wees dat 'n kind in die kindershuis moontlik gevoelens van woede en haat teenoor persone wat die kind teleurgestel het, op die personeel werksaam by die kindershuis, kan

projekteer. Binne die Gestalt-terapie kan die bogenoemde ook as die kontakgrensversteuring projeksie gesien word.

Die navorser is van mening dat aggressie by die kind in die kinderhuis ook 'n algemene verskynsel is en stem saam met die deelnemers en outeurs dat aggressie gesien kan word as 'n kontakgrensversteuring waar die kind sy woede op iemand anders - personeel of medemaats - projekteer. Aggressie, is dikwels, volgens die navorser, 'n sekondêre emosie wat 'n primêre emosie onderdruk/oorskadu. Hierdie sekondêre emosie moet binne die terapeutiese opset van die kinderhuis aandag geniet sodat die primêre emosie na die voorgrond gebring kan word om dit te kan hanteer.

Thomas (2005:121) noem dat die meeste kinderversorgers relatief onervare is en nie die nodige kwalifikasies het wat vereis word van kinderversorgers nie, maar dat daar binne die inrigtingsopset wel hoë vlakke van vaardighede en kennis bestaan. Spesifieke take word gestel aan kinderversorgers en ten einde hierdie take effektief aan te pak, word 'n wye spektrum van kennis, vaardighede en persoonlikheidstrekke vereis.

Dit is belangrik dat die kinderversorger bewus sal wees van die tipe kind waarmee sy werk, aangesien hierdie kinders dikwels nie kan reageer op die eise van die samelewing nie. Hulle sukkel om aan te beweeg na sekere ontwikkelingsvlakke weens 'n emosionele blokkasie (Bertolino & Thompson, 1999:109) en dit bring mee dat hul swak oordeel en gedrag openbaar (Phelan, 2008). Volgens die SAVF se kinderhuishandleiding (1999:8-5) is die kinderversorger se insig in die behoeftes en probleme van kinders 'n voorvereiste vir suksesvolle kinderversorging en -opvoeding.

Vanuit die respons van die deelnemers het daar ses tipes hanteringswyses van die kinderversorger ten opsigte van die kinders se gedrag uitgestaan en sal

vervolgens as subtemas bespreek word: aggressie, ignorering, stilsweye, 'n gekombineerde hanteringswyse, onttrekking en ondersteuning.

3.6.4.2 Subtema 2: Aggressie as hanteringswyse

Een deelnemer was van mening dat dit soms help om met aggressie op te tree (*"I called them in, then after that, yô! Ek was so kwaad, because I did see them..."*) en soms die kinders lyfstraf te gee aangesien hul met die kinderversorgers praat op 'n wyse wat die kinderversorgers nie van hou nie (*"...how can you talk to me like that when I am talking to you..."*). 'n Ander deelnemer het genoem dat sy ook soms met aggressie optree en lyfstraf toepas (*Ek slat mos bietjie, ek het vir hom met my skoen geslaan. Ek vat my skoen, want ek was baie kwaad. Ek sê vir haar, kyk jy pla my baie. Ek slaan haar twee keer."*).

Berridge en Brodie (1998:133) noem ook dat die kinderversorger se vermoë om die gedrag te hanteer 'n impak het op hoe die kinderversorger die kind se gedrag ervaar. Wanneer kinderversorgers bewus is van 'n strategie wat gebruik kan word om gedrag by die kind in die kinderhuis te hanteer, word hierdie kinders se gedrag in 'n mindere mate as 'n struikelblok beleef (Statham & Mooney, 2006:82).

Die navorser is van mening dat die kinderversorgers se bestaande kennis 'n direkte impak het op hul hanteringsvaardighede en sodoende daartoe kan aanleiding gee dat die kinderversorgers vanuit hul vorige verwysingsraamwerk met aggressie kan optree.

3.6.4.3 Subtema 3: Ignorering as hanteringswyse

Een deelnemer het genoem dat kinders jok oor enuresis en sy geensins verstaan waarom kinders enuresis het nie (*I have waked you (the child), why didn't you go*

to the toilet because I have waked you? ... I found her bed and pyjamas wet.). Sy het aanvanklik met aggressie opgetree (*“Yes, but these days I control it because if you stay with those young ones, you are not going to make it with a short temper, you are going to kill them .. I am not a lion, I don’t like it when a child is feeling unprotected when they are with me.”*) maar gebruik tans ‘n ander hanteringsmetode wat vir haar werk (*“... now I am trying to control it and I see that it is working.... by ignoring them....”*).

Die navorser is van mening dat die kinderversorgers se onvoldoende kennis en insig rakende spesifieke gedragpatrone wat die kinders in die kinderhuis openbaar en die moontlike ongemak wat dié gedrag op die kinderversorgers plaas, ‘n impak het op hul hanteringsvaardighede en sodoende aanleiding gee dat hul ignorering as ‘n hanteringsvaardigheid aanwend.

3.6.4.4 Subtema 4: Stilswye as hanteringswyse

Een deelnemer het genoem dat haar stilswye rakende die kinders se gedrag vir haar werk ten einde die kinders se probleme te hanteer (*“Sometimes you can argue with a child, she will learn your weakpoints. You speak loud, she speak loud, you harras she harras, then she will see that you are not a real mother. Just leave her when she is making alot of noise, and after some time came and ask the child what was actually your problem and by that time she will express herself.”*). Sy noem ook dat sy haarself deur stilswye kan beveilig (*“I can be safe from many things, to be quiet.”*).

Die navorser is van mening dat die kinderversorgers dikwels ook kontakgrensversteurings gebruik as ‘n hanteringsvaardigheid ten einde hulself te beskerm. Hul onvoldoende insig en persoonlikheid dra ook, volgens die navorser, by tot die hanteringsvaardighede wat gebruik word ten opsigte van kinders in die kinderhuis se gedragpatrone.

3.6.4.5 Subtema 5: Gekombineerde hanteringswyse

Een deelnemer het 'n spesifiek insident verduidelik waar sy eers met 'n dogter sou raas oor haar aggressiewe gedrag en daarna sal mooi praat ten einde die gedrag te stop (*"... partymaal ek begin met raas: "Hey, jy moenie dit doen nie!", 'Hoekom slaan jy die deur toe, jy gaan die deur breek', 'Hoekom vloek jy die ander kinders'. Dan partymaal ek praat mooi met haar."*).

Een deelnemer was van mening dat sy die raad en leiding van die bestuurder en maatskaplike werker inroep wanneer die kinders se negatiewe gedrag steeds aanhou, ten spyte van haar hantering daarvan. Sy rapporteer 'n insident by die kantoor van die kinderhuis en sodoende raak die maatskaplike werker of bestuurder betrokke by die hantering (*"I write an incidentform and they I bring them here and then Santa or the manager will call them, and then they speak with them."*).

Die kinderversorgers se sienswyse, verwysingsraamwerk en moontlike opleiding het volgens die navorser 'n definitiewe impak het op hul huidige hanteringsvaardighede en kan dus daartoe aanleiding gee dat die kinderversorgers van 'n gekombineerde hanteringsstyl gebruik maak.

3.6.4.6 Subtema 6: Onttrekking as hanteringswyse

Een deelnemer het moedeloos gevoel oor haar hanteringsvaardighede aangesien sy verskeie hanteringsmetodes probeer het en steeds, volgens haar, gefaal het om die gedragspatroon te verander (*"Maybe I can't do, handle the kids because I am trying but it seems as if I am not doing, doing nothing, yes it is not working."*). Die deelnemer is ook van mening dat wanneer sy die kinders gestraf het, dit blyk asof hul nie eers weet dat hul gestraf is nie. Die kinders sal bietjie huil of vir 'n rukkie kwaad wees, maar daarna lag en speel hul rond ten spyte van die straf. Dit veroorsaak dat die deelnemer soos volg voel (*"I feel like crying but I*

didn't, I feel like running away, and feel like doing all those things, but with the comfort of Colin and the members, I did stay, until today. And now I can cope with that.”).

Volgens die navorser het die kinderversorgers se moraal 'n direkte impak op die kinderversorgers se hanteringsvaardighede en kan sodoende veroorsaak dat die kinderversorgers hul onttrek van die kinders se gedrag en dat die kinderversorgers uit beheer voel. Die navorser is ook van mening dat daar nie voldoende insig of kennis by die kinderversorgers bestaan rakende kinders se gedragpatrone nie, wat kan meebring dat die kinderversorgers voel dat hul nie effektief optree nie.

3.6.4.7 Subtema 7: Ondersteuning as hanteringswyse

Een deelnemer was baie gemotiveerd en het genoem dat sy probeer om op die kinders se sterk punte te konsentreer, al is dit net om hul kaste netjies te hou (*“...I know that she is good, but when coming to packing, ai, I know that, so I concentrate on her strenghts. Whenever she is making me mad, I know that there is something that is good...”*) en dat sy die kinders erkenning gee vir hul gedrag of vaardigheid (*“...I always appreciate their strenghts and I always tell them: “That you know, this is very very good, just keep it up”. Then she will do it and call me...”*). Sy het ook genoem dat sy die kinders ondersteun en aanmoedig in die aanleer van 'n nuwe vaardigheid, soos om te leer om hul eie beddens op te maak (*“... I always preach to them that you can do it, even if they say no I can't. Then I say no let's come...”*).

Die kinderversorger se hantering en belewenis van 'n kind in die kindertuis se gedrag, emosionele ontwikkeling en omstandighede het 'n definitiewe impak op daardie kind se ontwikkeling en groei en kan daartoe aanleiding gee dat die kind op 'n spesifieke wyse sal reageer. Wanneer kinderversorgers, wat die kern is in residensiële fasiliteite, glo dat verandering in 'n kind moontlik is en begin om

aandag te skenk aan wat 'n verandering teweeg kan bring, kan moontlikhede en geleentheid vir positiewe verandering geskep word (Bertolino & Thompson, 1999:6).

Tydens die bespreking van die volgende hoofteema sal aandag geskenk word aan die moontlike elemente wat belangrik is binne die hanteringsraamwerk van die kind in die kinderhuis.

3.6.5 HOOFTEMA 5: Die hanteringsraamwerk

In hierdie afdeling word 'n verskeidenheid van vrae wat tydens die semi-gestruktureerde onderhoud bespreek is uiteengesit, saamgegroepeer en bespreek onder die tema: *Die hanteringsraamwerk*. Hierdie vrae wat saamgegroepeer is, is volgens die navorser belangrik in die hanteringsraamwerk van die kind in die kinderhuis en kan moontlik die kinderversorgers instaat stel om bewus te raak van die leemtes in hul huidige hantering van die kinders. Die vrae wat saam gegroepeer is, is die volgende:

- Dink jy dat dit belangrik is om 'n verhouding met die kinders in jou sorg te hê?
- Dink jy dat jou verbale kommunikasie 'n rol speel in jou hanteringsvaardighede?
- Is jy van die begin af deel van die opname en weet jy die redes waarom kinders opgeneem word in 'n kinderhuis? Dink jy dat dit jou kan beïnvloed ten opsigte van jou hanteringsvaardighede?

Ward (2007:89) noem dat die kinderversorgers se reaksies en response 'n kragtige effek kan hê op 'n kind tydens sy opname en verblyf in 'n kinderhuis.

Kinders in kinderhuise se dikwels komplekse, sosiale, gedrags- en emosionele behoeftes maak van hul 'n kwesbare groep ten opsigte van optimale

funksionering in die samelewing. Die kinderversorgers is verantwoordelik om die kinders in die kindershuis se basiese behoeftes te vervul en ook die kinders op emosionele en sosiale vlak te ondersteun. Die kindershuispersoneel vind dit moeilik om vir hierdie kinders goeie toekomsmoontlikhede of -geleenthede te bied, weens die uitdagende aard van die kinders se gedrag, asook weens die beperkte keuses rakende plasingsmoontlikhede (Kilpatrick, 2006:70; SAVF, 1999:8-1).

Die navorser is van mening dat kinderversorgers in kindershuise besorg en gemoeid is met die kinders in die kindershuis, maar sake kan bemoeilik word wanneer hierdie kinderversorgers onervare is en onvoldoende opleiding ontvang rakende moeilike kinders en die hantering van hul spesifieke gedrag. Die moontlikheid ontstaan dus dat die onervare en soms foutiewe hantering van gedrag by kinders in kindershuise hierdie kinders se funksionering binne die kindershuisopset, asook in hul eksterne omgewing, kan belemmer.

Die versamelde data van die bogenoemde vrae sal vervolgens kortliks bespreek word, waartydens subtemas uitgelig en breedvoerig bespreek sal word.

3.6.5.1 Subtema 1: Positiewe verhoudings

Al die deelnemers was van mening dat dit belangrik is om 'n verhouding met die kinders in hul sorg te hê, aangesien dit die kinders die vrymoedigheid gee om oop te maak teenoor die kinderversorgers (*“Ja,...as long as they get to know you well they become free....and you are able to see if there is a problem.”*) en die kinderversorgers in te lig van enige krisis wat hul beleef – emosioneel of fisies (*“Yes, it is important because if we have a relationship with the children, it is easy for them to tell when me if they are not feeling good, if they are sick, whatever.”*). Deur die verhouding wat die kinderversorger met die kind vorm, het die kind 'n steunpilaar vir wanneer hul volwassene is (*“Ja, it is very important, because*

sometimes when they are grown up, they must see that the caregivers we lived with, helped us with this and this, when they are now grown ups.”).

Hierdie subtema is reeds gedeeltelik bespreek in die subtema – positiewe belewenis – in subtema 3.6.3.2 van hierdie navorsingstudie, bladsy 107-113.

Die kinderversorger is die persoon wat in die kind se primêre versorgingsbehoefte moet voldoen binne die kinderhuisopset, maar moet ook ‘n veilige en betekenisvolle verhouding met die kind in die kinderhuis bou. Indien genoemde verhouding kan ontwikkel, stel dit die kinderversorger in staat om met die kind kontak te maak binne sy bestaande verwysingsraamwerk. Hierdie verhouding word gebou in die kind se leefwêreld en die alledaagse kontak wat daar bestaan tussen die kinderversorger en die kind (Phelan, 2008).

Die SAVF se kinderhuishandleiding (1999:8-4) noem egter dat ‘n kinderversorger nie so ‘n hegte band met die kind in haar sorg kan en behoort te vorm soos wat eie ouers met hul kind vorm nie, aangesien die band tussen kind en biologiese ouer nie verbreek moet word nie (CYC-online, 2002). Die navorser is van mening dat alhoewel die kinderversorger nie die kind in die kinderhuis se biologiese ouer is nie, dit belangrik is dat die kinderversorger as substituutouer verantwoordelikheid neem vir die kinders in haar sorg. Die kinders in kinderhuise het, volgens die navorser, ook ‘n behoefte dat hul kinderversorgers verantwoordelikheid vir hul neem.

Een deelnemer het genoem dat dit belangrik is om eerlik met die kinders te wees want sodoende word ‘n verhouding gebou en het die kinders vrymoedigheid om met die kinderversorgers te praat (*“Yes I think it is important, because some times they are afraid to talk about things like something that hurt, but they come to me. If I am open to them, then they will come and tell me mama this is a secret, but please listen to me, what happen...”*).

Twee deelnemers was van mening dat dit belangrik is om 'n verhouding met die kinders in die kinderhuis te hê ten einde kommunikasiekanale oop te hou tussen die kinderversorgers en die kinders (*“want as ons nie relationship het nie, hulle gaan bang wees vir my miskien, ... hulle gaan wil praat maar hulle gaan te bang wees.”*) en (*“If you and a child has a relationship that child will easily open up.”*).

Bertolino en Thompson (1999:167) beskryf die waarde van 'n verhouding met die kind in die kinderhuis as volg

“They will have little sense of being grounded or having any permanent or at least stable ‘roots’. To counter this, we continue to value the relationships that are created, to listen, to acknowledge and to validate. But, we also leave the light on.”

3.6.5.2 Subtema 2: Verbale kommunikasie

Die meerderheid deelnemers – sewe uit die agt – was van mening dat verbale kommunikasie 'n definitiewe rol speel in die kinderversorger se hanteringsvaardighede. Die ander deelnemer wat nie in die ander deelnemers se siening gedeel het nie, het nie hierdie vraag verstaan nie, en het die vraag as volg beantwoord: (*“The way we speak will be different”*). Sy was van mening dat die wyse hoe kinderversorgers praat nie 'n impak het op die manier hoe hul die kinders in hul sorg hanteer nie.

Een deelnemer het genoem dat wanneer sy op die kinders skree, hulle deurmekaar en verbouereerd raak en geensins luister nie. Sy hou nie daarvan nie, wat meebring dat sy eerder poog om sag te praat, aangesien hul dan vir haar luister (*“When I scream they go like this, and I don't like this, but when I talk smoothly, they listen. But when I scream, they don't listen.”*).

‘n Ander deelnemer was van mening dat sy mooi met die kinders in haar sorg probeer praat. Sy probeer kalm en geduldig met hul wees, aangesien sy nie daarvan hou dat iemand met haar hard en lelik praat nie. Hierdie deelnemer heg waarde aan die beginsel van “hanteer ander soos jy graag hanteer wil word” (*“I don’t want someone to scream at me, and I also don’t want to scream at someone, because screaming at other person hurts, I know that.”*).

Volgens een deelnemer is dit belangrik dat daar geensins op die kinders geskree moet word nie, want dit veroorsaak dat hulle kwaad en bang kan raak vir die kinderversorgers. Sy benader die kinders op ‘n unieke manier wat vir haar werk (*“Don’t shout at them, you don’t shout them. When you shout them, you made them to be very much angry, to be scared of you. If you see that there is something, just call them, and you must tell her that “I can see that you have done this, but what is happening when you do this”. She will tell you that this and this happened but sometimes other won’t talk because she is very much angry, then you must just leave it and then after, you come to her and say what made you to do this...”*), en sodoende het die kinders die vrymoedigheid om vir haar te vertel van hulle krisis wat ‘n invloed het op die wyse hoe hul reageer.

Een deelnemer het gevoel dat die wyse waarop verbaal gekommunikeer word, tog ‘n invloed het op kinders se gedrag. Sy maak gebruik van ‘n ferm maar sagte stem wanneer sy met die kinders werk, afhangende van die situasie waarbinne sy is (*“...ons moet so bietjie meng...ons mag nie altyd hard wees nie, partymaal ons moet baie sag wees”*).

Kinderversorgers en professionele persone in die geestesgesondheid word, volgens Bertolino en Thompson (1999:19) opgelei om patologiese ontdekkers te wees. Hul word opgelei om te bepaal, ontdek en te verduidelik waar die probleem met kinders is. Hul ontdekkings word beskryf deur taalgebruik waar daar sprake is van aanspreeklikhede, onvermoëns, tekortkominge en swak punte. Tydens die benutting van sulke taalgebruik, word kinders gebrandmerk

wat meebring dat positiewe verandering verhinder word en dit skep 'n kontrasterende wyse van kommunikasie tussen professionele persone, wat die kinderversorgers insluit.

Die navorser ondersteun die deelnemers en bogenoemde outeurs dat die wyse hoe verbale kommunikasie onder professionele persone - wat die kinderversorgers insluit - plaasvind, 'n definitiewe impak op die hantering van kinders asook die kinders se belewenis van die kinderversorger tot gevolg kan hê.

3.6.5.3 Subtema 3: Agtergrondinligting rakende die redes vir opname in 'n kinderhuis

Al die deelnemers het genoem dat dit waardevol kan wees om die kinders se agtergronde te ken ten tyde van opnames by 'n kinderhuis, sodat die kinderversorgers hulself kan voorberei en verstaan waarom die kind optree soos hy optree (*“Yes, I think it is important, because sometimes you need to know what is the kid’s problem, so that you can control yourself when she is doing something wrong, because they are not alike”*), (*“I saw that it can help if you knew their backgrounds.”*), (*“...sodat ek kan weet hoe ek daai kind moet behandel... ek dink dit gaan my help.”*) en (*“It will help me in my skills if I know why she is being admitted, then I will understand...”*).

Soms is kinderversorgers bevoorreg om evaluerings, verslae en psigososiale inligting van 'n kind te ontvang voordat die kind opgeneem word by 'n kinderhuis. Hierdie inligting kan voordelig wees vir die kinderversorger se hanteringsvaardighede, aangesien dit die kinderversorger in staat kan stel om die familieagtergrond en moontlike gedragspatrone van die kind te begryp. Hierdie inligting kan egter ook nadelig wees aangesien die kinderversorger sekere veronderstellings kan maak wat veroorsaak dat die kind gebrandmerk

word. Die kinderversorger se hanteringsvaardighede kan deur die bogenoemde beïnvloed word (Bertolino & Thompson, 1999:32).

Een deelnemer was van mening dat sy betrokke is by die opname prosedure en berei ook die kinders in haar huis voor wanneer 'n nuwe kind opgeneem moet word ten einde die inskakeling te vergemaklik (*"...then I call the girls, I tell them because I prepare them, they tell us before. I prepare the girls so that they know there is someone, she is coming..."*).

Een deelnemer het nog geen nuwe opnames in haar huis gehad nie. Sy voel egter dat die opleiding wat hul ontvang het van die NACCW, beklemtoon dat dit van waarde is om die kinders se agtergronde te ken tydens opname in 'n kindershuis (*"By that course of NACCW, they tell us that we must be part, that you must know why the child are here."*) en dat sy dit sal toepas (*"I'm still waiting, but I will practise what they have taught us."*).

Die bekendmaking van die kinders wat in die kindershuis woon se agtergronde, kan volgens die navorser, die kinderversorgers ondersteun in hul hanteringsvaardighede. Die navorser is egter van mening dat groot versigtigheid - deur die bestuurder en maatskaplike werker – aan die dag gelê behoort te word, deurdat daar nie te veel inligting bekend gemaak word nie. Die kinderversorger se persoonlikheid, temperament, huidige kennis en hanteringsvaardighede moet ook in ag geneem word. Wanneer die bogenoemde in ag geneem word, word die kinders wat in die kindershuis woon beskerm teen blootstelling maar hulle word ook die geleentheid gegun om binne hul leefwêreld verstaan te word.

Tydens die bespreking van die volgende hoofteema sal aandag geskenk word aan die ondersteuningsnetwerk by die kinderversorgers rakende hanteringsvaardighede.

3.6.6 HOOFTEMA 6: Ondersteuningsnetwerk

Kennis rakende kinders is soms nie voldoende wanneer kinderversorgers met kinders in kinderhuise werk nie. Kinderversorgers het buitengewone kennis nodig ten einde met kinders in kinderhuise te werk. Die veronderstelling dat kinderversorgers hierdie kennis sal opdoen in die loop van hul werk met kinders in kinderhuise of as gevolg van hul eie lewenservaring is nie geldig nie. Buitengewone kennis rakende kinderontwikkeling is kennis wat eerstens verkry word deur studie en tweedens deur direkte ondervinding (CYC-online, 2000).

Bertolino en Thompson (1999:64-65) noem dat dit belangrik is om daarvan bewus te wees dat elke kinderversorger areas van kundigheid sal hê, maar ook areas sal hê waar hulle kan groei of ontwikkel. Die navorser is van mening dat die kinderversorgers in die beide areas ondersteuning moet geniet.

Vanuit die respons van die deelnemers het daar drie sienswyses rakende die huidige spanwerk binne die kinderhuisopset uitgestaan en sal vervolgens as subtemas bespreek word: positiewe belewenis van huidige spanwerk, negatiewe belewenis van huidige spanwerk en ambivalente belewenis van huidige spanwerk. Behoeftes rakende hanteringsvaardighede word as 'n laaste subtema bespreek.

3.6.6.1 **Subtema 1: Positiewe belewenis van huidige spanwerk**

Twee deelnemers was van mening dat die kinderversorgers van die betrokke plattelandse kinder-en jeugsorgsentrum as 'n span saamwerk en mekaar ondersteun tydens moeilike omstandighede (*"We are working as a team, because I have, feel comfortable if I have difficulties. I can go to another houseparent and say here and here, I have a problem, can you help me?"*) en (*"Ek dink miskien ons werk as 'n team, want miskien ons praat met mekaar."*).

Ward (2007:16) definieer 'n span as lede van die professionele groep kinderversorgers asook die ander personeellede van 'n kindershuis, van die algemene assistente tot by die sekretaresse en bestuurder. Die outeur maak ook gebruik van die term "full team", wat verwys na die breër netwerkspan wat al die professionele lede binne en buite die kindershuisopset, asook die kind se verwysingsnetwerk insluit.

Volgens Bertolino en Thompson (1999:61) is elke span uniek aangesien dit 'n verskeidenheid van persoonlikhede bevat, waar elke individu sy eie persoonlike sienswyses het rakende verandering, sy rol in die span en die aard van die kinders se probleme.

Volgens Krueger (soos aangehaal in Bertolino & Thompson, 1999:62) kan spanwerk gesien word as die proses waar spanlede vergader op 'n gereelde basis ten einde die kinders in die kindershuis se individuele behandelingsplanne te ontwerp, aksies te bespreek vir die implementering en evaluering van die bogenoemde planne en aktiwiteite vir die kinders te koördineer.

Spanwerk word ook gesien as deel van die kinderversorgers se take en verantwoordelikhede soos reeds in hoofstuk 2 van hierdie navorsingstudie bespreek. Hierdie spanwerkbenadering kan die kinderversorgers ondersteun in hul persoonlike individuele ontwikkeling wanneer hul die geleentheid ontvang vir gereelde sessies saam met die maatskaplike werker ten einde hul te ondersteun in hul diens as kinderversorger (Crone, 1984:44) en blootgestel word aan groepsopleiding asook indiensopleiding.

Die navorser stem saam met die deelnemers en bogenoemde outeurs, dat spanwerk die spanlede kan ondersteun in moeilike omstandighede en ook daartoe kan aanleiding gee dat die spanlede – in hierdie geval die kinderversorgers van die spesifieke plattelandse kinder-en jeugsorgsentrum – die geleentheid ontvang om op hul persoonlike vlak te ontwikkel.

3.6.6.2 Subtema 2: Negatiewe belewenis van huidige spanwerk

Een deelnemer was van mening dat die kinderversorgers van die betrokke plattelandse kinder-en jeugsorgsentrum nie as 'n span saamwerk nie, wat daartoe aanleiding gee dat elke kinderversorger met sy eie probleme rakende die hantering van die kinders se gedrag worstel (*"But you see, because we are not a team, I always stay with that problem. Maybe it is simple, we can solve it on our own. But because there is no teamwork, it stays like this"*).

Bertolino en Thompson (1999:32) noem dat individue, situasies en die wêreld deur verskillende lense aanskou word, wat gebaseer is op die individu se ervaring – beide persoonlik en professioneel.

Die kinderversorgers se persoonlikhede, temperamente asook hul huidige sienswyses en uitgangspunte het, volgens die navorser, 'n impak op die belewenis van spanwerk. Binne die spanverband kan spanlede van mekaar verskil ten opsigte van hul huidige hanteringsvaardighede wat daartoe aanleiding kan gee dat spanlede geïsoleerdheid binne die groep beleef.

3.6.6.3 Subtema 3: Ambivalente belewenis van huidige spanwerk

Een respondent het ambivalente gevoelens geopenbaar rakende die kinderversorgers van die betrokke plattelandse kinder-en jeugsorgsentrum se spanwerk (*"No we are as a team, but sometimes you will find that it is not working."*).

'n Ander deelnemer het genoem dat al die kinderversorgers van die plattelandse kinder-en jeugsorgsentrum alleen staan in hul werksaamhede as kinderversorgers (*"Ja, we are working on our own."*) alhoewel sy graag in 'n spanverband sou wou saamwerk (*"...to work as a team, that is the best thing..."*) maar van mening was dat dit nie kan werk nie aangesien elke kinderversorger

die kinders op verskillende wyses hanteer (*“...but we can not, the problem is that we are not handling the children the same.”*). Die deelnemer was terselfdertyd van mening dat ‘n spanbenadering kan werk (*“It will work, it will work..”*) aangesien die fokus nie meer op die kind se probleem sal wees nie, maar op die positiewe aspekte van daardie kind en hoe die kindersorgers die kind kan bystaan en ondersteun (*“...you will never talk about their problems, you can talk about how you can make them, so that they, how can you help them...”*).

In die meeste kinder- en jeugsorgsentrums is die spanlede interafhanklik van mekaar as gevolg van hul daaglikse werksaamhede met die kinders in die kindersorg (Ward, 2007:17) en moet streef na oop kommunikasiekanale en die uitstryking van interpersoonlike konflik binne die spanverband (Ward, 2007:148). Crone (1984:128) het dieselfde mening oor kommunikasie as die bogenoemde outeur en noem dat dit belangrik vir kindersorgers is om as deel van ‘n span hul verskille uit te stryk en op te los ten einde as ‘n goeie kindersorgspan te funksioneer. Kindersorgers kan nie goeie kindersorging uitvoer as hul nie mekaar respekteer nie. Dit beteken nie dat hul moet saamstem met alles wat hul kollegas sê of doen nie, hul hoef ook nie dieselfde as hul kollegas te wees nie, maar hul moet mekaar respekteer en moet kan kommunikeer (Crone, 1984:128).

Die navorser stem saam met die bogenoemde outeurs. Spanwerk is, volgens die navorser, noodsaaklik aangesien die hoofokus is om te verseker dat die kinders in hul sorg, die beste en hoogste moontlike kwaliteit versorging ontvang en die kinders se behoeftes vervul en bevredig word. Die navorser is ook van mening dat daardie verskille tussen die kindersorgers se persoonlikhede en hanteringsvaardighede uitgesorteer moet word ten einde vir die kinders in die kindersorg geleenthede te skep vir die bereiking van optimale funksionering.

Tydens die bespreking van die volgende hoofteema sal aandag geskenk word aan die behoeftes by die kindersorgers rakende hanteringsvaardighede.

3.6.7 HOOFTEMA 7: Behoeftes

In Suid-Afrika bied die NACCW (National Association for Child Care Workers), 'n wye reeks opleidingsgeleentheid vir die kinderversorgers werksaam in die kinderhuisopset en is in ooreenstemming met die “Verdere Onderwys- en Opleidingsertifikaat” in kinder en jeugsorgwerk (Scott, 2008:30). Die kinderversorgers by die spesifieke plattelandse kinder-en jeugsorgsentrum is ook tans besig met hierdie opleiding.

Die navorser ondersteun die bogenoemde outeur en is van mening dat opleiding 'n baie belangrike rol speel in die kinderversorger se professionele ontwikkeling, maar dit speel ook 'n rol in die kinderversorger se hanteringsvaardighede, aangesien die kinderversorger deur opleiding vaardighede aanleer wat hom kan help in die hantering van kinders in die kinderhuis.

Vanuit die respons van die deelnemers was daar drie leemtes in hul bestaande kennisbasis en hanteringsvaardighede wat hulle deur middel van opleiding sou wou aanspreek: opleiding rakende die algemene redes waarom kinders opgeneem word in 'n kinderhuis, opleiding rakende die verskillende ontwikkelingsfases van kinders en aanvullende teoretiese kennis rakende kinders in die algemeen.

Een deelnemer was van mening dat sy inligting rakende die redes waarom kinders in kinderhuise geplaas word benodig (*“information and also skills, because children are not the same, they are from different places, others they are abused.”*). Sy wil ook graag aanvullende kennis en vaardighede aanleer ten einde hierdie kinders in haar sorg effektief te hanteer (*“... you must know them, all of them. If she is like this you must treat her like this.”*).

Een deelnemer het genoem dat sy aanvullende teoretiese kennis benodig rakende kinders, maar dat dit ook van waarde kan wees as sy die kinders se

agtergronde ken (*“... as hulle miskien net vir ons kan sê van die kinders se backgrounds... miskien dit kan help, maar as hulle nie vir ons mag sê nie, dan is dit ook reg.”*).

Vir sommige kinders is 'n kinderhuisplasing die enigste alternatiewe plasingsoortlikheid (Crone, 1984:13) aangesien daar geen ander alternatiewe plasing soos byvoorbeeld die inwoning by familie, pleegsorg, familiepleegsorg of aanneming beskikbaar is nie (Kilpatrick, 2006:69; Otto, 2006:75). Bertolino en Thompson (1999:168) noem dat dit belangrik is om altyd in ag te neem dat alhoewel kinderhuise 'n oorgangspunt is vir die jeug, hul hantering van die emosionele eise van die lewe 'n daaglikse kwessie is.

Aldgate (2006:17) noem dat kinders wat in kinderhuise geplaas word, gewone kinders is met dieselfde ontwikkelingsbehoefte as ander kinders, maar in buitengewone omstandighede is wat vereis dat hul besondere, innerlike hulpbronne benodig ten einde te oorleef. Kinders in kinderhuise het spesifieke emosionele behoeftes, aangesien hul soms, blootgestel word aan omstandighede wat buite hul beheer is en 'n definitiewe impak op hul groei en ontwikkeling het (Gil, 2006:53; Perry, 2009; SAVF, 1999:8-1; Smith, 2004:1).

Milligan en Stevens (2006:9) noem dat kinders weens 'n verskeidenheid omstandighede en redes in alternatiewe sorg geplaas kan word.

Die bekendmaking van die redes waarom kinders in kinderhuise opgeneem word kan, volgens die navorser, die kinderversorgers ondersteun in hul hanteringsvaardighede. Die bestuur van die kinderhuis moet net die bogenoemde egter met versigtigheid oorweeg aangesien die bekendmaking die kinders wat in die kinderhuis woon, kan blootstel. Die navorser is van mening dat daar nie te veel inligting bekend gemaak moet word nie en die kinderversorger se persoonlikheid, temperament, huidige kennis en huidige hanteringsvaardighede moet in ag geneem word. Sodoende kan die kinders wat

in die kindershuis woon die geleentheid ontvang om verstaan te word binne hul leefwêreld en terselfdertyd beskerm word teen blootstelling.

Een deelnemer het verduidelik dat sy die behoefte het om soos die kinders groei, hul **verskillende ontwikkelingsfases** te ken ten einde te weet wat sy te wagte kan wees, maar ook hoe sy behoort op te tree (*“If they grow, what must we do because we were used to them when they were little, now they become little bigger they behave other way. They are now no more the way I knew them when they were little”*).

Daar is definitiewe kognitiewe, emosionele, fisiese, persoonlikheidsontwikkeling en sosiale verskille by die verskillende ontwikkelingsfases van kinders (Botha *et al.*, 1990:243; Collins, 2005:184; De Witt & Booyen, 1994:11; Louw *et al.*, 1990:325; Thom, 1990:393). Die bogenoemde is volledig in hoofstuk 2 van hierdie navorsingstudie bespreek.

Die navorser is van mening dat die kinderversorgers deeglik bewus moet wees van elke ontwikkelingsfase ten einde hul in staat te stel om ingelig te wees van waar die kinders in hul sorg, se emosionele, kognitiewe, fisiese, sosiale asook persoonlikheidsontwikkeling behoort te wees en moontlike agterstande dadelik te identifiseer. Sodoende kan agterstande aandag geniet deur die mees relevante verwysingsbron vir terapie of mediese behandeling.

Kinders in kindershuise vertoon meer komplekse sosiale, gedrags- en sielkundige behoeftes as ander kinders (Chaplain & Freeman, 2001:38; Kilpatrick, 2006:69–70) wat meebring dat die kinderversorgers, volgens die navorser, werksaam in die kindershuis genoegsame hanteringsvaardighede benodig ten einde hierdie verskillende ouderdomsgroepe kinders te versorg en vertroetel binne hul nuwe omgewing. Die behoeftes van die kinders in die kindershuis wissel ook afhangende van die ouderdomsgroep waarin hul hulself bevind (SAVF, 1999:8-2).

Wanneer 'n kind, ongeag sy ouderdom, verwyder word vanuit sy primêre versorgingsposisie en in 'n alternatiewe versorgingsposisie geplaas word bring dit, volgens die navorser, mee dat die kind in die kindershuis soms intense emosionele behoeftes openbaar wat spesifieke vaardighede, insette en hantering van die kinderversorgers verlang.

Een deelnemer het genoem dat die opleiding wat sy ontvang van die NACCW voldoende is aangesien dit haar hanteringsvaardighede vir kinders in kindershuise, aanleer (*"The training I get from the NACCW is fine because it shows us, it teaches us how to handle kids. Because everything I did, they told me to do, I experience it with the kids. If I didn't attend the course..."*).

Drie deelnemers was van mening dat enige **aanvullende kennis rakende kinders** hul kan ondersteun in hul werksaamhede (*"You know I would like to know anything, anything even though I didn't experience it."*), (*"... Alles wat met die kinders is. As hulle net vir ons kan leer hoe om te cope met die kinders, hoe om hulle mooi te behandel, hoe om hulle probleme te vat want ek is nie seker nou of ek hulle mooi behandel nie en of ek hulle probleme mooi oplos nie. Ek is nie seker nie, ek sê net vir myself, ek probeer."*) en (*"I want to need more information, more of that."*).

Een deelnemer het 'n behoefte gehad om verdere aanvullende opleiding rakende kommunikasie met die kinders in hul sorg te verkry, aangesien dit belangrik is binne die kindershuisopset (*"The communication again, yes, because you communicate effectively with them, but sometimes, the thing that I see is communication..."*), want die wyse van kommunikasie het ook 'n impak, volgens hierdie deelnemer, op die kinders se selfbeeld (*"... they will never be they mothers of tomorrow..."*).

Die navorser stem saam met die deelnemers dat aanvullende teoretiese kennis tot die kinderversorgers se voordeel kan strek aangesien dit hul kennisbasis kan verbreed wat weer 'n positiewe impak op hul hanteringsvaardighede kan maak.

3.7 SAMEVATTING

Hierdie kwalitatiewe studie was 'n basiese navorsingstudie, aangesien die bestaande emosionele belewenis en hanteringsvaardighede van die kinderversorgers van 'n plattelandse kinder-en jeugsorgsentrum, binne die praktyk, verken en beskryf is. Hierdie studie het gelei tot 'n ryker beskrywing en beter begrip van die kinderversorgers se bestaande emosionele belewenisse en hanteringsvaardighede rakende kontakgrensversteurings by kinders en die noodsaaklikheid van bemagtiging van die kinderversorgers sodat leemtes in hul hantering van hierdie kinders se gedrag geïdentifiseer kon word.

Agt deelnemers, wat al die kinderversorgers werksaam by die bogenoemde kinderhuis was, is geïdentifiseer en betrek by die data-insameling deur middel van semi-gestruktureerde onderhoude. Na afloop van die individuele onderhoude is 'n fokusgroepbespreking met die deelnemers gehou ten einde bykomende empiriese data in te win.

Sewe hoofemas wat verband hou met die kinderversorgers se emosionele belewenisse en hanteringsvaardighede is bespreek. Onder elke hoofema is daar verskeie subtemas, wat met die deurlees van die getranskribeerde onderhoude, geïdentifiseer en bespreek is aan die hand van literatuur.

In hoofstuk 4 word die navorsingstudie saamgevat en daar sal bepaal word of die doel en doelwitte van die studie suksesvol bereik is. Gevolgtrekkings en aanbevelings sal gemaak word ten opsigte van die hoofemas wat geïdentifiseer is, asook die subtemas wat vanuit die empiriese gegewens verkry is.

HOOFSTUK 4

Algemene samevatting, gevolgtrekking en aanbevelings

4.1 INLEIDING

In die voorafgaande hoofstuk is die empiriese gegewens van die navorsingstudie saamgevat en die data wat tydens die semi-gestruktureerde onderhoude as data-insamelingsmetode verkry is, beskryf. Sewe hooftemas met verskeie subtemas onder die onderskeie hooftemas is geïdentifiseer op grond van die herhaling wat vanuit die navorsingsbevindinge na vore gekom het. Hierdie temas is geanaliseer en met relevante literatuur – soos bespreek in die literatuuroorsig in hoofstuk 2 van hierdie navorsingstudie - gekontroleer.

In hierdie hoofstuk word die navorsingsproses aan die hand van die navorsingsvraag, vooropgestelde doel en doelwitte (soos in hoofstuk 1 gestel) asook die empiriese navorsingsbevindinge geëvalueer. Gevolgtrekkings en aanbevelings na aanleiding van die navorsingsproses word bespreek, waarna die leemtes wat tydens die studie teenwoordig was, uitgewys word. Moontlike temas vir verdere navorsing sal laastens voorgehou word.

Vervolgens word gevolgtrekkings ten opsigte van die navorsingsvraag bespreek.

4.2 GEVOLGTREKKING RAKENDE DIE NAVORSINGSVRAAG VAN DIE STUDIE

Daar was relatief beperkte inligting beskikbaar aangaande die hanteringsvaardighede en emosionele belewenisse van kinderversorgers ten opsigte van kontakgrensversteurings by die kinders in die kindershuis, wat daartoe aanleiding gegee het dat 'n navorsingsprobleem geïdentifiseer kon word. Binne hierdie kwalitatiewe studie kon die navorsingsprobleem in 'n navorsingsvraag geformuleer word:

“Hoe hanteer en beleef die kinderversorgers van ‘n betrokke plattelandse kinder-en jeugsorgsentrum kontakgrensversteurings by die kind in die kinderhuis?”

Dit was belangrik om vas te stel of die navorsingsvraag van die studie beantwoord is aangesien dit verband hou met die bereiking van die doel wat gestel was vir hierdie studie. Die navorsingsvraag kon beantwoord word deur middel van die temas asook die subtemas wat vanuit die empiriese gegewens na vore gekom het en in hoofstuk 3 uiteengesit en bespreek is.

Ten einde die navorsingsvraag sinvol te kon beantwoord, is ‘n doel, asook verskeie doelwitte vir hierdie studie gestel. Gevolgtrekkings ten opsigte van die doel en doelwitte word vervolgens bespreek.

4.3 GEVOLGTREKKINGS RAKENDE DIE DOEL EN DOELWITTE VAN DIE STUDIE

Die **doel** van die studie was om die emosionele belewenisse en hanteringsvaardighede van die kinderversorgers ten opsigte van kontakgrensversteurings by die kinders in die kinderhuis, te beskryf. Hierdie doel is bereik deur die uitvoering van die onderskeie, ondergenoemde doelwitte, soos reeds bespreek in hoofstuk 1. Dit word vervolgens geëvalueer:

Die **doelwitte** om die bogenoemde te bereik, was die volgende:

4.3.1 Doelwit 1

Om ‘n teoretiese kennisbasis op te stel oor kontakgrensversteurings in die algemeen, die kind in die kinderhuis en die rol, verantwoordelikhede, belewenisse, hanteringsvaardighede en milieu van die kinderversorger binne die kinderhuisopset.

Hierdie doelwit is bereik deur die literatuuroorsig wat onderneem is en in hoofstuk 2 uiteengesit is. Die literatuuroorsig het as 'n konseptuele raamwerk gedien, wat sodoende 'n teoretiese kennisbasis daar kon stel. Hierdie kennisbasis wat daar gestel is, is gebruik met die opstel van 'n skedule vir die semi-gestruktureerde onderhoude. Die navorser is van mening dat daar relatief beperkte Suid-Afrikaanse bronne is oor die navorsingsonderwerp.

4.3.2 Doelwit 2

Om met behulp van semi-gestruktureerde onderhoude met die kinderversorgers van 'n spesifieke plattelandse kinder-en jeugsorgsentrum in Mpumalanga, te bepaal hoe die versorgers die kinders se gedrag beleef en hanteer.

Hierdie doelwit is bereik deurdat al die kinderversorgers van 'n plattelandse kinder-en jeugsorgsentrum in Mpumalanga in semi-gestruktureerde onderhoude betrek is. 'n Skedule is opgestel en het as 'n hulpmiddel tydens die onderhoude gedien ten einde te verseker dat alle relevante inligting vir die studie ingewin word. Aanhalings uit die getranskribeerde onderhoude is in hoofstuk 3 volledig omskryf, weergegee en gekontroleer met literatuur om sodoende die studie se geldigheid, betroubaarheid en geloofwaardigheid te verseker.

4.3.3 Doelwit 3

Om met behulp van semi-gestruktureerde onderhoude met kundiges op die gebied van kindershuisfasiliteite en spel terapie, inligting in te win rakende kontakgrensversteurings by kinders, asook kinderversorgers se emosionele belewenisse en hanteringsvaardighede van kinders in kindershuise.

Hierdie doelwit is bereik deurdat drie kundiges op die gebied van onderskeidelik kindershuisfasiliteite en spel terapie in semi-gestruktureerde onderhoude betrek is, as deel van 'n voorondersoek. Die navorser wou vasstel of die kundiges die navorsingsprobleem in hierdie studie ook as 'n probleem ervaar en beskou.

Uit die onderhoude het dit duidelik na vore gekom dat die kindersversorgers 'n verantwoordelike taak het wat soms veeleisend kan wees, veral wanneer kinders kontakgrensversteurings gebruik in hul alledaagse funksionering. Die kindersversorgers se belewenis en hantering van hierdie gedrag was 'n bron van kommer aangesien die kinders steeds gedrag openbaar wat nie effektief hanteer word nie.

Die kundiges was dit eens dat die studie 'n waardevolle bydrae kan lewer in die uitbreiding van kindersversorgers se hanteringsvaardighede van kontakgrensversteurings by kinders in kindershuise asook die kindersversorgers kan bemagtig in hul belewenisse en hantering van kinders in kindershuise se spesifieke gedrag. Die bogenoemde het bygedra tot die geldigheid en bevestigbaarheid van die studie.

4.3.4 Doelwit 4

Om op grond van die literatuur sowel as die inligting wat deur die navorser ingesamel en geanaliseer word, gevolgtrekkings en aanbevelings te maak ten einde die kindersversorgers in staat te stel om leemtes in hul hantering van kinders uit die weg te ruim.

Hierdie doelwit is bereik aangesien die data geanaliseer is en met bestaande literatuur gekontroleer is. Die empiriese gegewens is volledig in hoofstuk 3 weergegee en geëvalueer. Verskeie temas en subtemas is geïdentifiseer en met bestaande literatuur in verband gebring, wat verseker het dat die studie se

geldigheid bevestig kon word. Die bogenoemde dui daarop dat die doel van hierdie navorsingstudie met die uitvoering van die doelwitte bereik is.

Vervolgens word gevolgtrekkings en aanbevelings wat na aanleiding van die empiriese gegewens gemaak is en van waarde kan wees vir die kinderversorgers se hanteringsvaardighede en emosionele belewenisse in die hieropvolgende afdelings bespreek.

4.4 GEVOLGTREKKINGS RAKENDE DIE NAVORSINGSBEVINDINGE

Na aanleiding van die empiriese gegewens wat ingesamel is tydens die navorsingstudie met behulp van die navorsingsvraag, was dit moontlik om gevolgtrekkings rakende die navorsingsbevindinge te maak. Die gevolgtrekkings van hierdie studie is slegs van toepassing op 'n spesifieke plattelandse kinder- en jeugsorgsentrum in Mpumalanga en die deelnemers van die betrokke instansie wat deelgeneem het aan die studie. Die gevolgtrekkings kan dus nie veralgemeen word nie.

Gevolgtrekkings ten opsigte van die hooftemas sal vervolgens bespreek word.

4.4.1 HOOFTEMA 1: Agtergrond, ervaring en kwalifikasies

- Die deelnemers wat tans verantwoordelik is vir die versorging van die kinders, is van verskillende etniese groepe. Die navorser is van mening dat die waardes en norme van een kultuur nie noodwendig die waardes en norme van 'n ander kultuur is nie. Die bogenoemde maak dit dus dikwels moeilik vir die kind in die kinderhuis – waar die kinders as 'n diversiteit van kulture saamwoon - wanneer die kind gekonfronteer word met sy kultuur se waardes en norme buite die kinderhuisopset.

- Die deelnemers se aantal jare werksaam in 'n kindershuisopset wissel vanaf vier jaar tot minder as sewe maande. Die navorser is van mening dat die deelnemers vir 'n relatief kort termyn werksaam is by die kindershuis. Die deelnemers se hanteringsvaardighede rakende kinders wat in kindershuise woon kan volgens die navorser, nog verder ontwikkel of uitbrei.
- Wanneer die deelnemers se vorige werkservaring in ag geneem is, het die navorser bewus geraak dat dit verskillende professies verteenwoordig. Die meerderheid deelnemers het egter nie ervaring in 'n helpende profesie gehad nie. Dit bring mee dat die konsepte en eise van die helpende profesie moontlik nie so duidelik vir die deelnemers is nie, wat weer direk verband hou met hul emosionele belewenisse en hanteringsvaardighede.
- Die meerderheid deelnemers se hanteringsvaardighede is tans nie op standaard nie, 'n feit wat hul emosionele belewenisse en moraal negatief kan beïnvloed.
- Die deelnemers word blootgestel aan eksterne opleiding oor kinders in kindershuise en ontvang die geleentheid om hulself professioneel te bekwaam in hul werk as kindersversorgers. Volgens die navorser, is die opleiding wat die deelnemers tans ontvang nie voldoende nie, aangesien hul slegs een maal per jaar opleiding ontvang oor kinders wat alternatiewe sorg benodig.

4.4.2 **HOOFTHEMA 2: Verantwoordelikhede en take**

- Drie areas van hul werk as kindersversorgers, het vir die deelnemers uitgestaan: die fisiese ontwikkeling van die kinders, die opvoedkundige ontwikkeling van die kinders en huishoudelike en skolastiese take.
- Geen konsensus kon egter bereik word of die bogenoemde drie aspekte rakende areas van take en verantwoordelikhede onderskeidelik 'n hoofsaak is en of dit deel uitmaak van 'n verskeidenheid van take vir 'n

kinderversorger nie. Die navorser is van mening dat die bogenoemde drie areas moontlik uitstaan vir die deelnemers aangesien dit take en verantwoordelikhede is waarin hul hanteringsvaardighede het, beide as ouers en substituutouers. Die deelnemers se emosionele belewenisse en hanteringsvaardighede word ook, volgens die navorser, getoets deur die verskeie take en werksaamhede by die kinderhuis wat op hul beurt weer 'n impak op hul moraal kan hê.

4.4.3 **HOOFTEMA 3: Belewenis rakende die kind in die kinderhuis**

- Die navorser het opgemerk dat die emosies wat beleef en ervaar word, meestal negatiewe emosies is, wat volgens die navorser, direk verband hou met die vlak van hul huidige hanteringsvaardighede asook die moontlikheid van uitbranding en uitputting.
- Die navorser is van mening dat die deelnemers se belewenisse bepaal word deur hul uitgangspunte en hanteringsvaardighede teenoor die kinders wat in die kinderhuis woon.
- Die deelnemers het die klem geplaas op die eise wat aan hul gestel word as kinderversorgers, asook die verantwoordelikhede wat daarmee gepaardgaan. Hierdie eise staan moontlik uit vir die deelnemers, aangesien dit leemtes in hul hanteringsvaardighede en kennisbasis uitwys en gevolglik hul emosionele belewenisse negatief beïnvloed.
- Die navorser stem saam met die deelnemers dat kinderversorgers dikwels die kinders in kinderhuise se gedrag moeilik vind om te hanteer. Dit kan daartoe aanleiding gee dat hul negatiewe belewenisse ervaar wat hul gedreineer en uitgeput kan laat voel. Die navorser is van mening dat die bogenoemde struikelblokke beskou kan word as aspekte waar die deelnemers nog nie voldoende ervaring of kennis opgebou het om die kinders se gedrag effektief te hanteer nie.
- Ten spyte van die eise wat daar geplaas word op die deelnemers is daar ook areas van tevredenheid geïdentifiseer. Die navorser is van mening

- dat hierdie areas van tevredenheid gesien kan word as areas waar die deelnemers ervaring en selfvertroue opgebou wat meewerk dat hulle in hul rol as kinderversorgers doeltreffend is. Dit behoort egter, volgens die navorser, steeds aandag te geniet binne opleidingsgeleenthede ten einde die deelnemers te bemagtig en hul vaardighede uit te brei.
- Die navorser is van mening dat die deelnemers se ervaring, kennis en sterk persoonlikheidseienskappe 'n impak het op hul moraal, veral wanneer hul werksaam is in 'n veeleisende werksopset soos 'n kinderhuisopset.
 - Dit blyk dat die moraal van die deelnemers wat sterk persoonlikheidseienskappe het en die vermoë om hierdie eienskappe tot hul voordeel te gebruik, verhoog word en dat hul emosionele belewenisse en hanteringsvaardighede positief beïnvloed word.
 - Wanneer die deelnemers negatiewe belewenisse ervaar het, benodig hul, volgens die navorser, leiding en ondersteuning ten einde effektief te kan optree as kinderversorgers. Die deelnemers se moraal kan, volgens die navorser, op 'n laer vlak wees as gevolg van die negatiewe belewenisse wat hul ervaar.

4.4.4 HOOFTEMA 4: Hanteringsvaardighede rakende die kind in die kinderhuis wat kontakgrensversteurings openbaar

- Die deelnemers het ses tipes hanteringswyses ten opsigte van die kinders se gedrag geïdentifiseer: aggressie, ignorering, stilswye, onttrekking, ondersteuning en laastens 'n gekombineerde hanteringswyse.
- Die navorser is van mening dat die deelnemers se onvoldoende kennis en insig rakende spesifieke gedragspatrone wat die kinders in die kinderhuis openbaar, die deelnemers se unieke persoonlikhede, sienswyse, verwysingsraamwerk en moontlike opleiding beïnvloed. Die bogenoemde het meegebring dat die geïdentifiseerde hanteringswyses gebruik is ten einde die kinders wat in die kinderhuis woon, se gedrag te hanteer.

- Aangesien die deelnemers se moraal 'n direkte impak het op hul hanteringsvaardighede, kan dit, volgens die navorser, veroorsaak dat die deelnemers, hul onttrek van die kinders en sodoende uit beheer voel.
- Slegs twee tipes gedragspatrone is geïdentifiseer, wat die deelnemers beskou het as gedrag wat die kinders gebruik om hulself te beskerm, naamlik leuens en aggressie.
- Die navorser is van mening dat die deelnemers nie bewus is van die dieper liggende redes waarom kinders gebruik maak van sekere gedragspatrone nie.
- Hierdie leemte in die kennisbasis van die deelnemers oor kontakgrensversteurings hou direk verband met hul hanteringsvaardighede en emosionele belewenisse, aangesien die kinders wat in kinderhuise woon steeds gedrag openbaar wat nie effektief hanteer word nie.

4.4.5 **HOOFTEMA 5: Die hanteringsraamwerk**

- Alhoewel die deelnemers besorg is oor en gemoeid is met die kinders in die kinderhuis, kan aangeleenthede volgens die navorser, bemoeilik word aangesien die deelnemers onervare is en onvoldoende opleiding ontvang rakende moeilike kinders en die hantering van hul spesifieke gedrag. Die moontlikheid ontstaan dus dat die onervare en soms foutiewe hantering van gedrag by kinders in kinderhuise hierdie kinders se funksionering binne die kinderhuisopset, asook in hul eksterne omgewing kan belemmer.
- Al die deelnemers was van mening dat dit belangrik is om 'n verhouding met die kinders in hul sorg te hê. Dit blyk dat die deelnemers verantwoordelikheid wil neem vir die kinders in hul sorg, alhoewel hul nie die kinders in die kinderhuis se biologiese ouers is nie. Die kinders in kinderhuise het, volgens die navorser, ook 'n behoefte dat hul

kinderversorgers verantwoordelikheid vir hulle neem. Die bogenoemde maak dit dus moontlik dat 'n vertrouensverhouding gevorm kan word.

- Die meerderheid deelnemers was van mening dat verbale kommunikasie 'n definitiewe rol speel in die kinderversorger se hanteringsvaardighede. Die wyse waarop verbale kommunikasie onder die deelnemers benut word, het volgens die navorser 'n invloed op hul hanteringsvaardighede. Die navorser is van mening dat verbale kommunikasie 'n definitiewe impak op die kinders se belewenis van die kinderversorger het.
- Al die deelnemers was van mening dat dit waardevol kan wees om kennis te hê van die kinders se agtergronde ten tyde van hulle opnames in 'n kinderhuis. Die bekendmaking van feite oor die agtergronde van die kinders wat in die kinderhuis woon se agtergronde kan, volgens die navorser, die deelnemers ondersteun in hul hanteringsvaardighede.
- Die deelnemers blyk bewus te wees van die elemente wat belangrik is in die hanteringsraamwerk. Hul ontoereikende kennisbasis en onervarenheid veroorsaak egter tans dat hulle nie oor genoegsame hanteringsvaardighede beskik nie, aangesien die kinders steeds dieselfde gedrag openbaar. Laasgenoemde hou direk verband met hul emosionele belewenisse en moraal.

4.4.6 **HOOFTEMA 6: Ondersteuningsnetwerk**

- Daar was verdeeldheid onder die deelnemers se siening rakende spanwerk by die betrokke plattelandse kinder-en jeugsorgsentrum weens verskeie belewenisse, ervarings en interpretasies. Geen konsensus kon bereik word of daar wel 'n ondersteuningsnetwerk bestaan nie.
- Spanwerk is, volgens die navorser, noodsaaklik aangesien die hooffokus is om te verseker dat die kinders in hul sorg die beste en hoogste moontlike kwaliteit versorging ontvang en die kinders se behoeftes vervul en bevredig word. Die navorser is ook van mening dat die verskille tussen die deelnemers se persoonlikhede en hanteringsvaardighede uitgesorteer

moet word ten einde vir die kinders in die kinderhuis geleenthede te skep vir die bereiking van optimale funksionering.

4.4.7 HOOFTEMA 7: Behoeftes

- Die navorser het bewus geraak dat opleiding 'n baie belangrike rol speel in die deelnemers se professionele ontwikkeling, maar dat dit ook 'n rol speel in hul hanteringsvaardighede. Deur middel van opleiding kan die deelnemers vaardighede aanleer wat hul kan help in die hantering van kinders in die kinderhuis.
- Die deelnemers het drie kategorieë van opleiding geïdentifiseer waarin hulle opleiding sou wou ontvang: opleiding rakende die algemene redes waarom kinders opgeneem word in 'n kinderhuis, opleiding rakende die verskillende ontwikkelingsfases van kinders en aanvullende teoretiese kennis rakende kinders in die algemeen. Ten spyte van die NACCW-opleiding wat die deelnemers ontvang, blyk dit dat daar 'n behoefte aan meer spesifieke opleiding ten opsigte van die kinders in die kinderhuis, bestaan.
- Die navorser is van mening dat die deelnemers buitengewone kennis benodig - wat tans ontbreek - ten einde met kinders in kinders huise te werk om sodoende meer effektief in hul werksomgewing te kan wees.

Vanuit die bogenoemde gevolgtrekkings kan aanbevelings ten opsigte van die navorsingstudie gemaak word en word vervolgens uiteengesit.

4.5 AANBEVELINGS RAKENDE DIE NAVORSINGSTUDIE

In hierdie afdeling word aanbevelings gemaak rakende die hanteringsvaardighede en emosionele belewenisse van die kinderversorgers rakende kontakgrensversteurings by die kind in die kinderhuis. Hierdie

aanbevelings spruit voort uit die bogenoemde gevolgtrekkings met betrekking tot die studie.

4.5.1 Emosionele belewenisse en hanteringsvaardighede

- Aangesien die meerderheid deelnemers vir 'n relatief kort termyn indiens is as kinderversorgers, gee dit aanleiding dat hul **hanteringsvaardighede verder ontwikkel en uitgebrei** kan word. Die deelnemers benodig ook emosionele ondersteuning ten einde hulle te bemagtig vir die veeleisende en verantwoordelike taak van 'n kinderversorger.
- Daar word aanbeveel dat kennis oor die **eise van die helpende professie** aan die deelnemers oorgedra moet word ten einde hul bewus te maak van die dinamika wat betrokke is by die hantering van kinders wat in kinderhuise woon. Sodoende ontvang die deelnemers ondersteuning in hul hanteringsvaardighede en emosionele belewenisse wat weer 'n direkte impak het op hul moraal.
- Die deelnemers moet **deurlopend bewus** gemaak word van die **take van 'n kinderversorger** aangesien die take en verantwoordelikhede van 'n kinderversorger dikwels oorweldigend en veeleisend kan wees. Die deelnemers moet ook die nodige ondersteuning ontvang ten einde tevredenheid binne die werksopset te beleef, effektief te kan optree en 'n hoë moraal te hê.

4.5.2 Opleiding

- Die huidige hanteringsvaardighede van die deelnemers is tans nie op standaard nie. Hul benodig **duidelike riglyne** ten einde hul in staat te stel om in die beste belang van die kinders op te tree en hul sodoende te bemagtig in terme van hul **hanteringsvaardighede**.
- Volgens die navorser is die opleiding wat die deelnemers tans ontvang nie toereikend nie. Die navorser is van mening dat meer eksterne opleiding

aangebied moet word ten einde die deelnemers se bestaande **kennisbasis uit te brei**. Hierdie opleiding moet op 'n meer gereelde basis plaasvind ten einde die deelnemers te bemagtig vir hul werksaamhede.

- Die deelnemers het 'n behoefte daarna om mekaar **onderling te ondersteun**, veral as dit kom by moeilike en onverstaanbare gedrag wat die kinders in die kinderhuis openbaar. Hierdie aspek kan binne opleidingsgeleenthede hanteer word.
- Daar moet **deurlopende opleiding** aan die deelnemers voorsien word ten opsigte van **spesifieke onderwerpe**. Die onderwerpe sluit die volgende in: **breedvoerige inligting** rakende **kinders** wat in **kinderhuise** woon en hulle **ontwikkeling op alle domeine** – emosioneel, kognitief, fisies, sosiaal en persoonlikheid; **gedragspatrone** wat voorkom **by kinders** en die oorsake en gevolge van hierdie gedragspatrone; die **verskillende ontwikkelingstadia** en al die take wat binne hierdie verskillende ontwikkelingstadia bemeester moet word; **redes** waarom kinders **opgeneem word in kinderhuise**; **verskillende hanteringswyses** ten einde die kinders in die kinderhuis die kans te gun om optimaal te funksioneer.

4.5.3 Algehele funksionering binne die kinderhuisopset

- Die bestuur moet op 'n gereelde basis let op die deelnemers se **moraal** aangesien dit direk verband hou met hul hanteringsvaardighede en moontlik kan aanleiding gee tot uitbranding en uitputting wat weer kan aanleiding gee dat hulle kan bedank.
- Dit is, volgens die navorser, belangrik dat die bestuur, die deelnemers bewus sal maak van hul **sterk persoonlikheidseienskappe** om hul sodoende te bemagtig en daartoe kan lei dat hul moraal verhoog kan word.

- Die bestuur en mede deelnemers moet fyn ingestel wees op mekaar, ten einde die deelnemers wat 'n **lae moraal** het, te kan **identifiseer en ondersteun**.
- Daar moet **deurlopende positiewe terugvoering** aan die deelnemers verskaf word.
- Gereelde **persoonlike en professionele evalueringsgeleenthede** moet deur die bestuur geskep word ten einde op hoogte te wees van die deelnemers se emosionele ontwikkeling en behoeftes.
- 'n **Gesonde spanbenadering** moet geskep word ten einde die moraal en samewerking tussen die deelnemers te monitor en te bevorder.
- **Geleenthede** moet daargestel word waar deelnemers **uiting kan gee** aan hulle **frustrasie, angs en woede** op 'n konstruktiewe wyse en hul sodoende 'n gevoel van samehorigheid en omgee kan beleef.

Tydens die uitvoering van die navorsingstudie kon die navorser leemtes in die studie identifiseer, wat vervolgens uitgewys gaan word.

4.6 LEEMTES IN DIE STUDIE EN VERDERE NAVORSINGSMOONTLIKHEDE

Die leemtes wat in hierdie studie na vore gekom het, sal vervolgens uitgewys word. Aanbevelings rakende die leemtes sal ook uitgelig word na afloop van elke geïdentifiseerde leemte:

- Die navorser se ras en spreektaal, het van die meerderheid deelnemers wat deelgeneem het aan die studie en betrokke was by die semi-gestruktureerde onderhoude, verskil. 'n Navorsingstudie kan gedoen word om te bepaal of 'n navorser se etniese groep 'n impak het op deelnemers se reaksies tydens navorsingstudies.
- Die data is slegs by die kinderversorgers van een fasiliteit ingesamel en is dus nie verteenwoordigend ten opsigte van kinder- en jeugsorgfasiliteite

nie. Aangesien dit 'n studie van beperkte omvang was, het dit ook meegebring dat die veralgemening van die resultate beperk is. 'n Uitgebreide studie kan onderneem word rakende hanteringsvaardighede en emosionele belewenisse van kinderversorgers in kinderhuise van Mpumalanga, ander provinsies of Suid-Afrika as geheel, wat die bogenoemde leemte kan hanteer.

Na aanleiding van die empiriese gegewens en leemtes in die studie kan die volgende toekomstige navorsingsmoontlikhede voorgestel word om die huidige studie te verbeter en om verdere navorsing in hierdie veld voor te stel:

- Die impak wat hanteringsvaardighede op die moraal van die kinderversorger werksaam in die kindertuisopset het.
- Navorsing ten einde 'n handleiding vir kinderversorgers saam te stel oor hanteringsvaardighede wat belangrik en effektief is vir die kind in die kindertuis wat kontakgrensversteurings openbaar.
- 'n Uitgebreide studie rakende die belewenisse en hanteringsvaardighede van die kinderversorgers ten opsigte van die kinders in die kindertuis wat kontakgrensversteurings openbaar.
- Die rol van die bestuur van 'n kindertuis, as deel van die ondersteuningsnetwerk vir kinderversorgers, ten einde hul moraal te verhoog.
- 'n Navorsingstudie oor die belewenisse en hanteringsvaardighede van ander professies rakende kinders wat kontakgrensversteurings openbaar.

4.7 SAMEVATTING

Hierdie hoofstuk het as 'n samevatting van die navorsingstudie gedien. Die doel van die studie is bereik deur verskeie doelwitte te stel en hul te bereik. Na aanleiding van 'n literatuuroorsig en 'n empiriese studie is gevolgtrekkings ten opsigte van die navorsingstudie gemaak. Aanbevelings ten opsigte van die

kinderversorgers se hanteringsvaardighede en emosionele belewenisse, asook verdere navorsingsmoontlikhede en leemtes in die betrokke navorsingstudie is gemaak.

Om as kinderversorger werksaam in 'n kinderhuis te wees, is 'n veeleisende, komplekse, verantwoordelike en soms uitputtende taak. Verskeie faktore – moraal, persoonlikheid, sienswyse, belewenisse, spanwerk en kennisbasis, om net 'n paar te noem - het 'n impak op die hanteringsvaardighede van die kinderversorgers en behoort nooit buite rekening gelaat te word nie.

Kinderversorgers is dikwels bewus van die elemente wat belangrik is in die uitvoering van hul werksaamhede maar hul onervarenheid en onvoldoende kennisbasis verhinder hulle om hul doelwitte na te streef. Dit is van die uiterste belang dat daar 'n standvastige ondersteuningstelsel en opleidingsgeleenthede in plek moet wees sodat kinderversorgers hulself persoonlik, maar ook professioneel kan ontwikkel. Genoegsame en relevante opleiding moet beskikbaar wees in die vorm van eksterne opleiding en gereelde interne indiensopleiding moet plaasvind ten einde die kinderversorgers te bemagtig en hulle sodoende te ondersteun in hul werksaamhede.

Die belangrikste bydrae wat die navorser wou maak met hierdie studie was om te bepaal hoe die kinderversorger die kind in die kinderhuis wat kontakgrensversteurings openbaar, hanteer en ervaar. Die bogenoemde het daartoe gelei dat die impak wat die kinders se gedrag op die kinderversorger se moraal het, ook verken en beskryf kon word. Die navorser is van mening dat die bevindinge van hierdie studie van waarde kan wees aangesien die kinderversorgers se hanteringsvaardighede van kontakgrensversteurings by kinders in kinderhuise uitgebrei kan word. Die kinderversorgers sal ook, volgens die navorser, bemagtig kan word in hul belewenisse en hantering van kinders in kinderhuise se spesifieke gedrag.

BRONNELYS

Aldgate, J. 2006. Ordinary children in extraordinary circumstances. In *The Child's journey through care*. Edited by D. Iwaniec. England: John Wiley & Sons Ltd.: 17–39

Aronstam, M. 1989. Gestalt terapie. In *Die Suid-Afrikaanse Handboek vir Abnormale gedrag*. Geredigeer deur D.A. Louw. Johannesburg: Southern Book-Uitgewers: 624-644

Berrigde, D. & Brodie, I. 1998. *Children's homes revisited*. London: Jessica Kingsley Publishers.

Bertolino, B. & Thompson, K. 1999. *The residential youth care worker in action – a collaborative, competency-based approach*. New York: The Haworth Mental Health Press.

Blom, R. 2006. *The Handbook of Gestalt Play Therapy – Practical Guidelines for Child Therapists*. London & Philadelphia: Jessica Kingsley Publishers.

Boddy, J., Cameron, C. & Petrie, P. 2006. The professional care worker – the social pedagogue in northern Europe. In *Care Work – present and future*. Edited by J. Boddy, C. Cameron & P. Moss. Oxon: Routledge: 93-110

Botha, A., van Ede, D.M. & Piek, J.P. 1990. Die Kleutertydperk. In *Menslike ontwikkeling, 2de uitgawe*. Geredigeer deur D.A. Louw. Pretoria: HAUM-Tersier: 243–319

Brittz, H. 2007. *Kweek kinders met karakters*. VanderBijlpark: Carpe Diem Media.

Bygate, C. 2008. Hoofkinderversorger van SAVF Belfast Kinderhuis - persoonlike onderhoud. 18 Maart, Mpumalanga.

Cameron, C. & Boddy, J. 2006. Knowledge and education for care workers – what do they need to know? In *Care Work – present and future*. Edited by J. Boddy, C. Cameron & P. Moss. Oxon: Routledge: 50-70

Carstens, A.L. 2008. *An educational psychologists perspective in understanding the experiences of residential youth care workers*. MA-dissertation. Stellenbosch: University of Stellenbosch.

Chaplain, R. & Freeman, A. 1994. *Caring under pressure*. London: David Fulton Publishers Ltd.

Clarkson, P. 1999. *Gestalt counselling in action*. London: Sage Publications Ltd.

Collins, G.R. 2005. *Die A-Z van berading*. Kaapstad: Struik Christelike boeke.

Corey, G. 2001. *Theory and Practice of counselling and psychotherapy, 6th edition*. Belmont: Brooks/Cole – Thomson Learning.

Crone, J.E. 1984. *Getting started as a residential childcare worker? : a guide for beginners*. London: Jason Aronson

CYC-online. 2000. What exactly is Child and Youth Care work? *CYC-online* [Elektronies], 14 (April 2000). Available: <http://www.cyc-net.org/cyc-online/cycol-0400-whatiscyc.html>. [2008, 6 Mei]

CYC-online. 2002. Looking back...Training child care workers : Three essentials. *CYC-online* [Elektronies], 37 (February 2002). Available: <http://www.cyc-net.org/cyc-online/cycol-0202-liberatore.html>. [2009, 18 April]

De Leeuw, E. 2008. Self-Administered Questionnaires and Standardized Interviews. In *The SAGE Handbook of Social Research Methods*. Edited by P. Alasuutari, L. Bickman, & J. Brannen. London: SAGE Publications: 313–327

De Vos, A.S. 2005. Qualitative data analysis and interpretation. In *Research at Grass roots: for the social sciences and human service professions, 3rd edition*. Edited by A.S. De Vos, H. Strydom, C. B. Fouché & C.S.L. Delport. Pretoria: Van Schaik Publishers: 333–349

De Witt, M.W. & Booysen, M.I. 1994. *Die klein kind in fokus – 'n sielkundig-opvoedkundige perspektief*. Pretoria: Acacia Books.

Elsley, S. 2008. *Home Truths: residential child care in Scotland. A context paper*. SIRCC: Glasgow. Available:
[http://www.sircc.org.uk/sites/default/files/SIRCC Home Truths 2008.pdf](http://www.sircc.org.uk/sites/default/files/SIRCC_Home_Truths_2008.pdf). [2009, 16 Mei]

Fall, K.A., Holden, J.M. & Marquis, A. 2004. *Theoretical models of counselling and psychotherapy*. New York: Brunner-Routledge.

Farmer, E. & Pollock, S. 1988. *Sexually abused and abusing children in substitute care*. England: John Wiley & Sons Ltd.

Ferreira, S. & Read, M.C. 2006. Gestalt Play Therapy with Grieving and Traumatized Children. In *The Handbook of Gestalt Play Therapy – Practical Guidelines for Child Therapists*. Edited by R. Blom. London & Philadelphia: Jessica Kingsley Publishers: 181–204

Fisher, C.B. & Anushko, A.E. 2008. Research Ethics in Social Science. In *The SAGE Handbook of Social Research Methods*. Edited by P. Alasuutari, L. Bickman, & J. Brannen. London: SAGE Publications: 95–109

Fouché, C.B. 2005a. Writing the research proposal. In *Research at Grass roots: for the social sciences and human service professions, 3rd edition*. Edited by A.S. De Vos, H. Strydom, C.B. Fouché & C.S.L. Delpont. Pretoria: Van Schaik Publishers: 111-120

Fouché, C.B. 2005b. Qualitative research designs. In *Research at Grass roots: for the social sciences and human service professions, 3rd edition*. Edited by A.S. De Vos, H. Strydom, C.B. Fouché & C.S.L. Delpont. Pretoria: Van Schaik Publishers: 267-273

Fouché, C.B. & De Vos, A.S. 2005a. Selection of a researchable topic. In *Research at Grass roots: for the social sciences and human service professions, 3rd edition*. Edited by A.S. De Vos, H. Strydom, C.B. Fouché & C.S.L. Delpont. Pretoria: Van Schaik Publishers: 89-99

Fouché, C.B. & De Vos, A.S. 2005b. Problem formulation. In *Research at Grass roots: for the social sciences and human service professions, 3rd edition*. Edited by A.S. De Vos, H. Strydom, C.B. Fouché & C.S.L. Delpont. Pretoria: Van Schaik Publishers: 100-110

Fouché, C.B. & Delpont, C.S.L. 2005a. Introduction to the research process. In *Research at Grass roots: for the social sciences and human service professions, 3rd edition*. Edited by A.S. De Vos, H. Strydom, C.B. Fouché & C.S.L. Delpont. Pretoria: Van Schaik Publishers: 71–85

Fouché, C.B. & Delpont, C.S.L. 2005b. The place of theory and the literature review in qualitative approach to research. In *Research at Grass roots: for the social sciences and human service professions, 3rd edition*. Edited by A.S. De Vos, H. Strydom, C.B. Fouché & C.S.L. Delpont. Pretoria: Van Schaik Publishers: 261–266

Freysen, C. 2005. *Die effek van Gestaltspeltherapie op die selfbeeld van die leergestremde leerder*. MA-verhandeling. Pretoria: Universiteit van Suid-Afrika.

Garfat, T. 1988. Child Care Workers: Catalyst for a future world, in B. Gannon (ed). *Today's child tomorrow's adult – proceedings of the Sixth Biennial National Conference of the National Association of Child Care Workers*. Cape Town: Quickprint: 171-179

Gil, E. 2006. *Helping abused and traumatized children – integrating directive and nondirective approaches*. New York: The Guilford Press.

Gobo, G. 2008. Re-conceptualizing generalization: Old issues in a new frame. In *The SAGE Handbook of Social Research Methods*. Edited by P. Alasuutari, L. Bickman & J. Brannen. London: SAGE Publications: 193–213

Graham, J. 2003. A gestalt psychotherapy in process. In *Humanistic approach to psychotherapy*. Edited by E. Whitton. London: Whurr Publishers Ltd: 117–128

Greeff, M. 2005. Information collection: Interviewing. In *Research at Grass roots: for the social sciences and human service professions, 3rd edition*. Edited by A.S. De Vos, H. Strydom, C.B. Fouché & C.S.L. Delpont. Pretoria: Van Schaik Publishers: 286-313

Green, C. 2004. *Kleutersorg – tem jou woelwater: 'n gids vir die eerste 4 jaar*. Welgemoed: Metz Press.

Hasses, C. 2005. Chairperson's report during management meeting of a specific child and youth care centre. Mpumalanga. October 2008

Hasses, C. 2006. Pligtestaat van die kinderversorgers. Mpumalanga. Oktober 2006

Hasses, C. 2008. Bestuurder van 'n spesifieke plattelandse kinder-en jeugsorgsentrum betrokke in die navorsing - persoonlike onderhoud. 17 Maart, Mpumalanga.

Henn, M., Weinstein, M. & Foard, N. 2006. *A short introduction to social research*. London: SAGE Publications.

Henning, E., van Rensburg, W. & Smit, B. 2004. *Finding your way in qualitative research*. Pretoria: Van Schaik Publishers.

Horwarth, J. 2001. *The child's world – assessing children in need*. London: Jessica Kingsley Publishers Ltd.

Houston, G. 2003. *Brief Gestalt Therapy*. London: SAGE Publications Ltd.

HQCC sien Higher Qualification for Child Care.

Higher Qualification for Child Care. 2004. *Training manual of National Assosiation of Child Care Workers*.

Iwaniec, D. 2006. Introduction: an overview of children in public care. In *The Child's journey through care*. Edited by D. Iwaniec. England: John Wiley & Sons Ltd: 3-15

Jacobs, S. 2007. *The implementation of humour as deflective technique in contact boundary disturbances*. MA-dissertation. Pretoria: University of South Africa.

JUTA wetgewingsdiens. 1989. *Familie-reg wetgewing, volume een*. Landsdowne: Juta en Kie, Bpk.

Kilpatrick, R. 2006. Children in alternative care: Are their rights being met? In *The Child's journey through care*. Edited by D. Iwaniec. England: John Wiley & Sons Ltd: 61-77

Latner, J. 1973. *The Gestalt Therapy Book*. New York: The Julian Press, Inc.

Louw, D.A. & Louw, A.E. 1990. Die neonatale fase en babajare. In *Menslike ontwikkeling, 2de uitgawe*. Geredigeer deur D.A. Louw. Pretoria: HAUM-Tersier: 157–237

Louw, D.A., Schoeman, W.J., van Ede, D.M. & Wait, J. 1990. Die middelkinderjare. In *Menslike ontwikkeling, 2de uitgawe*. Geredigeer deur D.A. Louw. Pretoria: HAUM-Tersier: 325–388

Mabry, L. 2008. Case Study in Social Research. In *The SAGE Handbook of Social Research Methods*. Edited by P. Alasuutari, L. Bickman & J. Brannen. London: SAGE Publications: 214–227

Makhunga, B. 2008. Conquer criticism and sustain hope: Encouragement for child and youth care workers. *Child and Youth Care Work*, 26 (1): 6-7

Matsemela, S.G. & Van der Merwe, M. 1996. Street children. In *Entering a child's world: a Play therapy approach*. Edited by J.H. Schoeman & M. van der Merwe. Pretoria: Kagiso: 157-170

Marais, J. 2004. *'n Maatskaplikewerkondersoek na die opleidingsbehoefte van die kinderversorger van die kleuter in die kindershuis*. Ongepubliseerde MA-verhandeling. Pretoria: Universiteit van Pretoria.

Milligan, I. & Stevens, I. 2006. *Residential Child Care – Collaborative Practice*. London: SAGE Publications Ltd.

Moss, P., Boddy, J. & Cameron, C. 2006. Care work, present and future – Introduction. In *Care Work – present and future*. Edited by J. Boddy, C. Cameron & P. Moss. Oxon: Routledge: 3-17

Moss, P., Cameron, C. & Boddy, J. 2006. The future of care work. In *Care Work – present and future*. Edited by J. Boddy, C. Cameron & P. Moss. Oxon: Routledge: 163-174

Mouton, J. 2001. *How to succeed in your Master's & Doctoral Studies: a South African guide and resource book*. Pretoria: Van Schaik Publishers.

Neuman, W.L. 1997. *Social Research Methods – Qualitative and Quantitative Approaches, 3rd edition*. USA: Allyn & Bacon

Oaklander, V. 1988. *Windows to our children: A Gestalt therapy approach to children and adolescents, 2nd edition*. New York: The Gestalt Journal Press.

Otto, M. 2008. Kinderterapeut in privaat praktyk - persoonlike onderhoud. 21 Maart, Ermelo.

Otto, M. 2006. *Die effek van Gestaltgroepsterapie op die emosionele bewustheid van die kind in die kinderhuis*. MA-verhandeling. Pretoria: Universiteit van Suid-Afrika.

Perry, B. 2009. First experiences. *CYC-online* [Elektronies], 120 (February 2009).
Beskikbaar:
<http://www.cyc-net.org/cyc-online/cyconline-feb2009-perry.html>. (2009, 18 April)

Phelan, J. 2008. The profession called child and youth care work. *CYC-online* [Elektronies], 109 (March 2008). Beskikbaar:
<http://www.cyc-net.org/cyc-online/cycol-0308-phelanquest.html>. (2008, 10 Mei)

Proudlock, P. & Jamieson, L. 2008. A Quick Guide to the Children's Act no 38 of 2005 and the Children's Amendment Bill. *Child and Youth Care Work*, 26 (1): 14-18

Rynders, L. 2008. If you matter to someone, there is always a glimmer of hope. *Child and Youth Care Work*, 26 (3): 8-10

SAVF sien Suid-Afrikaanse Vroue Federasie.

Suid-Afrikaanse Vroue Federasie. 1999. Kinderhuishandleiding.

Schoeman, J.H. 1996a. The art of the relationship with children – a Gestalt approach. In *Entering a child's world: a Play therapy approach*. Edited by J.H. Schoeman & M. van der Merwe. Pretoria: Kagiso: 29–40

Schoeman, J.H. 1996b. Sensory contact with the child. In *Entering a child's world: a Play therapy approach*. Edited by J.H. Schoeman & M. van der Merwe. Pretoria: Kagiso: 41–57

Schoeman, J.H. 1996c. Projection techniques. In *Entering a child's world: a Play therapy approach*. Edited by J.H. Schoeman & M. van der Merwe. Pretoria: Kagiso: 64–76

Schoeman, J.P. 2004. *Spel terapie. Die ontbeerlike vaardigheid in terapie met die kind*. Wellington: Sentrum vir spel terapie en opleiding, Hugenate Kollege

Scott, K. 2008. The FETC: Moving faster than snail's pace. *Child and Youth Care Work*, 26 (3): 8-10

Seidman, I. 2006. *Interviewing as qualitative research – a guide for researchers in education and the social sciences*, 3rd edition. New York: Teachers College Press.

Sills, C., Fish, S. & Lapworth, P. 1995. *Gestalt counselling*. Oxon: Winslow Press Limited.

Simon, A. & Owen, C. 2006. Who are today's care workers? In *Care Work – present and future*. Edited by J. Boddy, C. Cameron & P. Moss. Oxon: Routledge: 18–33

Smith, J.A. 2004. *An explorative study of child and youth care workers' experience of life space therapeutic care*. MA-dissertation. Bellville: University of Western Cape.

Smithson, J. 2008. Focus Groups. In *The SAGE Handbook of Social Research Methods*. Edited by P. Alasuutari, L. Bickman & J. Brannen. London: SAGE Publications: 357-370

South Africa. 2005. *Census 2001: Stages in the life cycle of South Africans*. Pretoria: Statistics South Africa.

Available:

<http://www.statssa.gov.za/publications/statsdownload.asp?PPN=C2001Stages&SCH=3534>. (2009, 18 April)

South Africa. 2006. Children's Act, No 38 of 2005. Government Gazette. Vol 492 of 19 June 2006, No 28944. Cape Town: Government Printers

South Africa. 2008. Children's Amendment Act, No 41 of 2007. Government Gazette. 18 March 2008, No 313. Cape Town: Government Printers

Spang, F. 2006. *Verkenning van die ervaring van die kinderversorgers in hul rol as opvoeders van kinders in Plek van Veiligheid*. MA-verhandeling. Pretoria: Universiteit van Pretoria.

Statham, J. & Mooney, A. 2006. Location, location, location: the importance of place in care work with children. In *Care Work – present and future*. Edited by J. Boddy, C. Cameron & P. Moss. Oxon: Routledge: 71–89

Steyn, H. 2005. *'n Voorbereidingsprogram vir die kinderhuiskind met die oog op gesinshereniging*. MA-verhandeling. Pretoria: Universiteit van Pretoria.

Strydom, H. 2005a. Ethical aspects of research in the social sciences and human service professions. In *Research at Grass roots: for the social sciences and human service professions, 3rd edition*. Edited by A.S. de Vos, H. Strydom, C.B. Fouché & C.S.L. Delpont. Pretoria: Van Schaik Publishers: 56-70

Strydom, H. 2005b. Sampling and sampling methods. In *Research at Grass roots: for the social sciences and human service professions, 3rd edition*. Edited by A.S. de Vos, H. Strydom, C.B. Fouché & C.S.L. Delpont. Pretoria: Van Schaik Publishers: 192-204

Strydom, H. 2005c. The pilot study. In *Research at Grass roots: for the social sciences and human service professions, 3rd edition*. Edited by A.S. de Vos, H. Strydom, C.B. Fouché & C.S.L. Delpont. Pretoria: Van Schaik Publishers: 205-216

Swanepoel, H.M. & Wessels, P.J. 1992. *'n Praktiese benadering tot die Wet op Kindersorg*. Pretoria: Digma Publikasies (Edms) Bpk.

Thom, D.P. 1990. Adolesensie. In *Menslike ontwikkeling, 2de uitgawe*. Geredigeer deur D.A. Louw. Pretoria: HAUM-Tersier: 393-467

Thomas, N. 2005. *Social work with young people in care*. New York: Palgrave MacMillan.

Yontef, G.M. 1993. *Awareness, Dialogue and Process: Essays on gestalt therapy*. New York: Gestalt Journal.

Ward, A.D. 2007. *Working in group care: social work and social care in residential and day*. London: Penquin.

Woldt, A.L. & Toman, S.M. 2005. *Gestalt Therapy: History, Theory and Practice*. London: SAGE Publications.

Zinker, J.C. 1998. *In Search of Good Form: Gestalt Therapy with Couples and Families. Second Edition*. Cambridge: GIC Press.

FIGURE

Figuur 1:	Die maatskaplike navorsingsproses	p15
Figuur 2:	Gestalt Ervaringsiklus	p67
Figuur 3:	Gestalt Kringloop van Ervarings	p72

BYLAE A

**Toestemming van die betrokke plattelandse kinder-en jeugsorgsentrum in
Mpumalanga vir die onderneming van die studie**

BYLAE B
Ingeligte toestemmingsvorms van die deelnemers en kontrak van
vertroulikheid

BYLAE B:

Ingeligte toestemming van die kinderversorgers en kontrak van vertroulikheid

Goeie dag,

Jy is gekies om deel te wees van my navorsingstudie. Ek wil graag met my navorsingstudie, kinderversorgers wat in kinderhuise werk beter verstaan. Ek wil probeer vasstel hoe julle kinders, wat soms onverstaanbare gedrag openbaar, beleef en hoe julle hulle hanteer.

Al die kinderversorgers van die betrokke plattelandse kinder-en jeugsorgsentrum in Mpumalanga word betrek vir my navorsingstudie en vir my studie se doeleindes word jy 'n deelnemer genoem, sodat ek jou identiteit kan beskerm en al die inligting vertroulik kan hanteer.

Ek gaan eerstens almal van julle in 'n groepsessie saam sien, waarna ek elkeen van julle dan individueel sien. Wanneer ek al die kinderversorger klaar individueel gesien het, sluit ons weer af met 'n groepsessie. Dit is belangrik dat jy die groepsessies asook die individuele sessie probeer bywoon sodat ek elkeen se ervarings en belewenisse kan hoor. Jy kan egter op enige stadium in die studie besluit dat jy wil onttrek en jy is geensins verplig om deel te neem aan die studie nie.

Jy sal geen finansiële vergoeding ontvang vir jou deelname in die studie nie.

Elke sessie (groep en individueel) gaan opgeneem word met 'n video kamera. Niemand gaan na die video's kyk behalwe ek nie.

Ek is bewus van en verstaan;

- My regte as deelnemer en gee vrywillig toestemming tot die studie van Debro van Wyngaard,
- Waaroor die studie gaan en waarom en hoe die studie gedoen gaan word,
- Dat ek 'n afskrif van hierdie kontrak sal ontvang.

.....

Deelnemer

Datum

.....

Navorsers

Datum

BYLAE C

Semi gestruktureerde onderhoude met die deelnemers

SEMI-GESTRUKTUREERDE ONDERHOUDE MET DIE DEELNEMERS

1. INLEIDING

Verduidelik weer die doel van die studie en waarom die navorser elkeen van die deelnemers individueel sien. Lig konfidensialiteit uit.

2. BELANGRIKE VRAE WAT BEANTWOORD KAN WORD GEDURENDE DIE LOOP VAN DIE ONDERHOUD

2.1 Agtergrond, ervaring en kwalifikasies

Die deelnemers verskaf inligting aan die navorser rakende hul agtergrond en huidige familie en huisopset. Huidige kwalifikasies ten opsigte van kinders word bespreek, terwyl vorige werkservaring en verdere opleiding geëksploreer word. Hul indiensnemingsdatum en huidige werksverpligtinge ten opsigte van die kinders in hul sorg word ook bespreek.

2.2 Verantwoordelikhede en take

Die deelnemers beskryf hul verantwoordelikhede en take as kinderversorgers.

2.3 Belewens rakende die kind in die kinderhuis

- Watter gedeeltes van jou werk as 'n kinderversorger is interessant/opwindend/die moeite werd?
- Watter gedeeltes van jou werk as 'n kinderversorger sien jy as 'n struikelblok?
- Kinderversorgers in 'n kinderhuis het die verantwoordelike taak om as alternatiewe of substituutouers op te tree vir kinders wat by hul geplaas

word. Hierdie kinders stel belangrike en hoë eise aan die personeel werksaam by kinderhuise. Hoe voel en dink jy oor hierdie stelling?

- Hoe oorleef jy as kinderversorger binne die kinderhuisopset?

2.3 Hanteringsvaardighede rakende die kind in die kinderhuis wat kontakgrensversteurings openbaar

- Dink jy dat kinders gebruik maak van gedrag ten einde hulself te beskerm?
- Hoe hanteer jy die kinders wat gedrag openbaar soos aggressie, onttrekking, insiklikheid, regressie, psigosomatiese simptome?

2.4 Die hanteringsraamwerk

- Dink jy dat dit belangrik is om 'n verhouding met die kinders in jou sorg te hê?
- Dink jy dat jou verbale kommunikasie 'n rol speel in jou hanteringsvaardighede?
- Is jy van die begin af deel van die opname en weet jy die redes waarom kinders opgeneem word in 'n kinderhuis? Dink jy dat dit jou kan beïnvloed ten opsigte van jou hanteringsvaardighede?

2.5 Ondersteuningsnetwerk

Die deelnemers se belewenis van die huidige spanwerk binne die kinderhuis word geëksploreer.

2.6 Behoeftes

Die deelnemers se behoeftes rakende hanteringsvaardighede binne die kinderhuis word uitgelig en bespreek.